T.C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı
Yayın Nu: 29

MAKEDONYA'DAKı OSMANLI EVRAKI

ANKARA–1996

Proje Yöneticisi

İsmet BİNARK

Devlet Arşivleri Genel Müdürü

Proje Sorumluları

Necati AKTAŞ

Devlet Arşivleri
Genel Müdür Yardımcısı

Necati GÜLTEPE

Devlet Arşivleri
Genel Müdür Yardımcısı

İsmet DEMİR

Osmanlı Arşivi Daire Başkanı

Yayına Hazırlayanlar

Orhan SAKİN

Uğurhan DEMİRBAŞ

Metin Tashih

Ümmihani CERRAHİ

Seher DİLBER

Ali Osman ÇINAR

Makedonca'dan Tercüme

Ayten ARDEL

Bilgisayar Dizgi

Recep KARACAKAYA

Sevinç AKÇA

Sayfa Düzenleme

Yakup YILDIRIM

MAKEDONYA'DAKı OSMANLI EVRAKI

Ö N S Ö Z

Osmanlı Devleti tarih sahnesinde sahip olduğu ağırlık ve üstlendiği rol ile Türk tarihinde çok önemli bir yer teşkil eder.

Üç kıta üzerinde altı yüz yıldan fazla bir süre, kendi hâkimiyeti altında yaşayan çok çeşitli dinlere, ırklara, dillere ve kültürlere sahip olan toplumları, barış ve huzur içinde yaşatan Osmanlı Devleti, Kuzey Afrika'dan Kafkasya'ya, Kırım'dan Arabistan Yarımadası'na kadar yayılan uçsuz bucaksız bir coğrafya üzerinde sürdürdüğü hâkimiyeti sırasında, hangi kültürden ve medeniyetten gelirse gelsin, idaresi altındaki toplumlarla kültür alış verişinde bulunmuş, buralarda doğmuş büyük medeniyetlerden, faydalı gördüğü unsurları kullanmakta tereddüd etmediği gibi, kendi kültür ve medeniyet anlayışının izlerini de silinmez hâtıralar olarak daha sonradan ayrıldığı topraklarda bırakmıştır.

Anadolu'nun batısında kurulan Osmanlı Devleti'nin, genişleme yönü ilk dönemlerde batıya doğru olmuş, kısa sürede hızla gelişen ve büyüyen Osmanlı beyliği, Anadolu'dan Rumeli topraklarına geçer geçmez, yönetim anlayışının esasını teşkil eden adalet, hoşgürü ve dürüstlük prensipleriyle, her yerde olduğu gibi, Rumeli'de de kendini kısa sürede kabul ettirmiştir. Bu sebepledir ki, bölge halkı aynı dinden olduğu diğer devletler yerine, Osmanlı idaresini tercih etmiştir.

Rumeli'nin fethiyle Osmanlı yönetimine dahil olan Makedonya'da da, Osmanlı Devleti'nin yönetimi altında geçirdiği beş yüz yıllık dönemin derin izleri, hem sosyal hem de kültürel alanda halen yaşamaktadır. Bağımsızlığını 1991 yılında kazanan Makedonya Cumhuriyeti'nin, Türkiye Cumhuriyeti ile olan çok yönlü münasebetlerinin içinde Osmanlı

Devleti'nden kalan sayısız kültür unsuru ile beraber arşiv malzemesi de değerli bir yer tutmaktadır. Osmanlı Devleti'nin 1913'te terk ettiği Makedonya'da kalan Osmanlı evrakından, bugüne kadar muhafaza edilmiş olanları Üsküp'te ve diğer şehirlerdeki arşiv merkezlerinde bulunmaktadır.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ile Makedonya Devlet Arşiv İdaresi arasında yapılan işbirliği protokolü gereği, Makedonya'da bulunan Osmanlı arşiv malzemesinin bir kısmı 1991, bir kısmı da 1995 yılında fotokopi ve mikrofilm olarak, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı'na kazandırılmıştır. Bu sayede iki ülke arasındaki münasebetler geliştirilmiş ve Balkanlar'daki Türk kültür ve medeniyetinin tarihî gelişimini takip açısından çok önemli bir hizmet gerçekleşmiştir.

Bütün bunlar dikkate alındığı takdirde, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ne kazandırılmış olanlarla beraber, Makedonya'da mevcut olan Osmanlı dönemi evrakını tanıtmak maksadıyla hazırlanmış olan bu eserin Osmanlı ve bölge tarihi üzerinde çalışanlar için taşadığı önem ortaya çıkmaktadır.

Eserin hazırlanmasında emeği geçenlere teşekkür eder, bu çalışmanın ilgililere yararlı ve yardımcı olmasını dilerim.

Arif YÜKSEL
Başbakanlık Müsteşar V.

S U N U Ş

Anadolu Selçuklu Devleti'nin en güçsüz olduğu bir dönemde, Bizans sınırında bir uç beyliği olarak kurulan ve giderek cihanşumûl bir devlet şeklinde teşkilâtlanan Osmanlılar, devlet idaresi geleneği, iktisadî yapısı, toprak sistemi, askerî teşkilâtı ve kültür zenginliği ile, sayıları pek az olan dünya devletlerinin en dikkat çekicilerinden biri olmayı başarmışlardır.

Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye, değişik dil, din, ırk ve kültürlere mensup toplulukları, aynı potada kaynaştırmayı başararak yüzyıllarca huzur ve istikrar içinde yan yana yaşatmıştır. Osmanlı Devleti'nde fethedilen ülkelerin halkları zorla İslâmlaştırma ve Türkleştirmeye tâbi tutulmamış, emperyalizm ve asimilasyon hiçbir zaman Osmanlı Devleti'nin politikası olmamıştır.

Yakın bir dönemde, dünyada ve ülkemizde tarihimiz üzerinde başlatılan araştırmalarla Osmanlı-Türk tarihi âdeta yeniden sorgulanmaktadır. Bu araştırmalarla ortaya çıkartılan orijinal arşiv belgeleri; tarihimizin ve kültürümüzün zenginliğini ve yukarıda ifade edilen hususların doğruluğunu bir kere daha ortaya koymaktadır.

*

Bilindiği gibi, arşivler bir ülkenin tapu senedi, bir milletin hüviyet varakası, bir nevi hâtıratı, onun bütün varlığı, hakları ve hususiyetleri ile onu geçmişinden bugüne, bugününden yarınlarına bağlayan dayanağı ve en değerli kültür ve tarih hazinesidirler.

Türkiye arşiv malzemesi bakımından çok büyük zenginliğe sahiptir. Osmanlı Devleti'nden devralınan büyük ve şerefli mirasla, bugün dünyanın en zengin arşiv potansiyeline sahip sayılı ülkelerinden birisi durumundayız.

Orta, Yakın Doğu, Balkan ve Akdeniz ülkeleri içerisinde, kudretli ve kuvvetli devlet olabilme vasfını uzun süre devam ettiren Osmanlı Devleti'nde arşiv fikri çok eskilere kadar uzanmaktadır.Arşivin, bir milletin tarih ve kültür hazinesi olduğunu idrâk eden ecdâdımız, bunun içindir ki, kurduğu arşiv teşkilâtına "Hazine-i Evrak" adını vermiştir.

Osmanlı arşivleri, idarî kayıtların devlet eliyle tespit edilip düzenlendiği ve günümüze kadar muhafaza edildiği örnek kuruluşlardır.

Türk milleti ve devleti olarak sahip olduğumuz arşivler, yalnızca ülkemiz için değil, bütün Orta ve Yakın Doğu, Balkan ve bazı Akdeniz ülkelerinin tarihleri için de vazgeçilmez bir önemi hâizdir. Bu itibarla, sahip olduğumuz arşiv varlığımız, millî olduğu kadar milletlerarası bir önem ve değer de taşımaktadır. Bu bakımdan, arşivlerimiz konusu, üzerinde ısrarla durmamız gereken çok önemli millî meselelerimizden biridir.

Osmanlı arşivleri, bugün dünya ilim çevrelerinin de teslim ettiği gibi, paha biçilmez bir vesika hazinesidir. Ancak, böyle bir hazinenin gerçek değerini kazanması, gerek milletlerarası münasebetler, gerekse ilmî bakımdan onlara dayanan araştırmaların yapılması ve bu araştırmaların neşredilmesiyle mümkün olacaktır. Bunun ilk şartı ise, Osmanlı arşivlerinin süratle tasnif edilip, değerlendirilmesidir.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ni dünya ilim çevrelerinin yararlanacağı bir merkez haline getirmenin ilk şartı, Osmanlı Arşivi'ndeki tasnifin tamamlanmasıdır. Osmanlı arşivlerinin değerlendirilmesi ifadesi ise, Türkiye'nin, Osmanlı arşivlerinin fon ve koleksiyonlarının tamamını, Osmanlı arşivlerinin merkezî fonksiyonunu görmezlikten gelerek 'en bloc' yabancı arşivlere mikrofilm olarak devretmek, bunu başka devletlere bırakmak safdilliği şeklinde de anlaşılmamalıdır.

Unutulmamalıdır ki, yakın bir gelecekte, Osmanlı-Türk araştırmaları dünya üniversitelerinde belli başlı disiplinlerden biri haline gelecektir. Bu imkândan başta bizler yararlanmalı ve buna öncü olmalıyız. Osmanlı tarihini, kendi millî tarihinin bir parçası sayan tek ülke Türkiye'dir. Şükretmek gerekir ki, bu şerefli tarihe ait arşivler, bu muazzam tarih ve kültür hazinesi bugün gerçek sahibi ve varisi elindedir.

Ondan kendi tarihi, millî kültürü ve geleceği bakımından azamî ölçüde yararlanmak ve yararlandırmak imkânları da elindedir.

Bazı yabancı ilim adamları, Osmanlı arşivlerinin 'International concern' olduğunu, bu arşivlerin İmparatorluğun, dolayısıyla İmparatorluk toprakları üzerinde yaşayan milletlerin de arşivi olduğu yolunda ifadeler de bulunmakta; Osmanlı arşivlerinin âdeta milletlerarası bir vesayet altına alınmasını ispata yeltenir bir tavır sergilemektedirler.

Osmanlı arşivlerini milletlerarası bir kuruluş haline getirmek ve vesayet altına sokmak konusunda yapılan çalışmalar, bizleri ve bütün ilgilileri uyarmalıdır. Arşivlerimize bunun için devlet ve millet olarak sahip çıkmalıyız. İşte bunun için, arşiv meselesi, çok önemli millî meselelerimizden birisidir diyoruz.

İşte bu millî ve aynı zamanda ilmî endişe ve düşüncelerle, Osmanlı Arşivi'ni, Türk ve dünya ilim çevrelerinin istifadesine açmak ve Osmanlı tarihinin önemi sebebiyle bu arşivleri bir "Osmanlı Incelemeleri Merkezi" haline getirmek maksadıyla, arşiv belgelerinin tasnifi günümüzde geniş bir kadro ile ve süratle sürdürülmekte, tasnifi tamamlanan fon ve seriler araştırmalara açılmakta, bunlarla ilgili kataloglar ve dokümanter yayınlar yerli ve yabancı araştırıcıların, ilim çevrelerinin yararlanmasına sunulmaktadır.

Türk milletinin tarihî macerasını ortaya koyabilmek için, arşivlerimizdeki otantik ve orijinal arşiv belgelerinin mutlaka değerlendirilmesi, ilim âleminin istifadesine sunulması, kısaca bugüne kazandırılması sağlanmalıdır. Bizim, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü olarak hedefimiz budur.

Arşiv belgelerimizin bugüne kazandırılması, bir bakıma vatan coğrafyasının tapusuna kavuşturulmasıdır. Bilinsin ki, arşivlerimiz Türk Devleti'nin devamlılığını sağlayan temel kuruluşlardan biridir. Millî tarih ve kültürümüzün, dolayısıyla kimliğimizin gerçek kaynağıdır.

Bugüne kazandırılacak arşiv belgeleri, bu yüce milletin hukuka, hakka ve ilme saygısının ve insan sevgisinin delilleri olacaktır.

*

Arşivler, ait oldukları milletlerin tarihleri için temel kaynak hüviyetindedir. Zira toplumların hayatı ile ilgili idarî, siyasî, hukukî, askerî, iktisadî, dinî, ilmî, biyografik, teknik ve kültürel konulardaki araştırmalar arşiv belgelerine dayanmadıkları takdirde eksik kalırlar. Bu sebeple arşivlerin en büyük özelliklerinden birisi de, toplum bilimlerine başlangıç ve ilk elden kaynak olmalarıdır. Bundan dolayıdır ki, bir devletin ve milletin tarihi arşivlerinde saklıdır.

Arşivlerimiz, tarih araştırmaları için bir odak noktası olmanın ötesinde; yapacağı yayınlar, düzenleyeceği sergiler ve organize edeceği eğitim faaliyetleri ile de millî tarih ve kültürümüzün bilinmesinde, dolayısıyla millî kimliğimizin diri tutulmasında çok büyük rol oynayan millî müesseselerimizden birisidir.

Osmanlı Devleti'nin resmî yazışmaları, merkez teşkilâtı dairelerinin belgeleri, bugün İstanbul'da Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı'nda muhafaza edilmektedir. Bunun yanında, bazı müze, kütüphane, müftülük gibi diğer devlet dairelerinde de Osmanlı dönemi arşiv malzemesi bulunmaktadır. Ayrıca, Türk tarihinin Osmanlı dönemine ait çok sayıdaki arşiv malzemesinin çeşitli ülkelerin arşivlerinde bulunduğu da bilinmektedir.

Devlet Arşimiz, Türk tarih ve kültürüne ait arşiv malzemesinin, bilgi kaynaklarının merkezi olmak durumundadır. Böyle bir ilmî anlayış ve yaklaşımla kurulacak ve çalışmaları düzenlenecek Devlet Arşivimizin, Türk ilim ve kültür hayatına sağlayacağı en büyük fayda, geçmişte çeşitli yollarla arşivden çıkmış veya arşive hiç intikal etmemiş, bugün çeşitli ülkelerin arşiv ve kütüphanelerinde bulunan tarih ve kültürümüze ait arşiv belgelerinin çoğaltılmış örneklerini temin etmek olmalıdır.

Bunun yanısıra, konu ile ilgili olarak yapılması gerekli çok önemli hizmetlerden biri de, çeşitli ülkelerin arşivlerinde bulunan arşiv kaynaklarımızın kataloglarının, bulundukları fonların envanterlerinin ve arşiv kaynaklarımıza dayanılarak yapılan neşriyatın temin edilmesidir.

Ayrıca, şahıslar elinde hususî koleksiyonlarda bulunan çeşitli arşiv malzemesinin de satın alınarak, Devlet Arşivimize kazandırılması yoluna gidilmelidir.

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü bu tespit ve düşünceden hareketle, çeşitli ülkelerle işbirliği yoluna giderek, Türk tarihi ve kültürü

ile ilgili belge örneklerini ve bunlara ait katalog ve envanterleri Devlet Arşivimize kazandırma teşebbüs ve gayretlerini sürdürmektedir.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Türkiye'nin olduğu kadar bugün müstakil devlet kurmuş Orta ve Yakın Doğu, Balkan, Akdeniz, Kuzey Afrika ve Arap ülkelerinin kültür, iktisat ve siyasî tarihlerinin gün ışığına çıkarılmasında, milletlerarası hakların ispat ve korunmasında, ayrıca vatandaş haklarının gerektiğinde hukukî mesnedi olması bakımından dünya arşivleri içerisinde müstesna bir özelliğe sahiptir.

Söz konusu devletlerin siyasî, içtimaî ve iktisadî tarihleri ile ilgili belgelerin Osmanlı Arşivi'nde bulunması, bunun yanında Osmanlı Devletine ait mahallî idareleri ilgilendiren bir kısım belgelerin de bu devletlerin arşivlerinde yer alması karşılıklı işbirliğini gündeme getirmektedir.

Diğer taraftan, çağdaş dünyanın bir özelliği de, iletişim imkânlarının yaygınlaşması ile milletlerarası işbirliğinin büyük bir hızla gelişmesidir. Şimdiye kadar birbirlerini ihmal etmiş kıtalar, bölgeler, toplumlar, medeniyetler ve insanlar şimdi çok daha fazla birbirleriyle münasebet kurmakta ve birbirlerini daha iyi anlamak için gayret göstermektedir. Arşivler, bütün araştırmacılar için tarih ve insanlık kültürünün bilgi depoları olmaları dolayısıyla milletlerarası münasebetlerde özel bir öneme sahiptirler.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, bu çerçevede ve 1992-1995 yılları arasında Makedonya, Azerbaycan, Romanya, Bulgaristan, Macaristan, Rusya Federasyonu, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu Tataristan Cumhuriyeti Devlet Arşivleri ile işbirliği protokolleri imzalamıştır. Bu işbirliği protokolleri çerçevesinde karşılıklı ziyaretler ve uzmanlar vasıtasıyla araştırma ve incelemeler yapılmış, karşılıklı bilgi alış verişinin yanı sıra mikrofilm ve fotokopi olarak belge kopyaları alınmış, sergiler açılmıştır.

Beş yüz yıl boyunca Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki en önemli merkezlerinden birisi olan ve Osmanlı kültür ve medeniyetinin bugün dahi canlı izlerini taşıyan Makedonya Cumhuriyeti ile arşivcilik alanındaki işbirliğimiz, Türkiye Cumhuriyeti ile Yugoslavya Sosyalist Federe Cumhuriyeti arasında 4.9.1990 tarihinde imzalanan 'Kültür, Eğitim ve Mübadele Programı' çerçevesinde başlatılmıştır.

Osmanlı Devleti'nin Makedonya'daki mahallî, idarî ve adlî birimlerinin geride bırakmış oldukları ve 16-19. yüzyıllara ait çeşitli defter ve belge serileri 1951 yılında kurulmuş olan Makedonya Devlet Arşivi'nde muhafaza edilmektedir. Bu belgeler Türk tarihinin olduğu kadar, Makedonya tarihinin de zengin yazılı kaynaklarıdır.

Türkiye Cumhuriyeti ile eski Yugoslavya Sosyalist Federe Cumhuriyeti arasında, 4.9.1990 tarihinde imzalanan 'Kültür, Eğitim ve Mübâdele Programı'na dayanarak, Genel Müdürlüğümüz ile Makedonya Arşivi'nin 1990-1992 yıllarına ait işbirliği plânı çerçevesinde, 1991 yılında Makedonya Arşivi'ndeki Türk belgelerinin fotokopi ve mikrofilmlerini almak ve bu hususta gerekli çalışmalar yapmak üzere, Osmanlı Arşivi'nden görevlendirilen bir heyetin, 21 Kasım 1991-4 Aralık 1991 tarihleri arasında Makedonya arşivlerinde yaptığı çalışmalar neticesinde;

a. Yüz bir adet Manastır Kadılığı Sicil Defterleri'nin mikrofilmi,

b. Makedonya arşivlerinde bulunan Osmanlı dönemine ait ferman, berat, buyruldu ve vakfiyelerden meydana gelen 356 belgenin mikrofilmleri,

c. Makedonya'nın Osmanlı dönemi mahallî idarelerine ait (Kalkandelen, Köprülü, Kumanova, Üsküp gibi) yirmi idare merkezinin belgelerinden meydana gelen 6.250 adet belge fotokopisi, Osmanlı Arşivi'ne kazandırılmış ve bunların tasnifi yapılarak araştırmacıların istifadesine sunulmuştur.

Makedonya Devlet Arşivi ile yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde, 9-22 Temmuz 1992 tarihleri arasında Üsküp ve Manastır'da "Osmanlı Fermanları" adı altında 80 adet padişah fermanından müteşekkil bir sergi açılmıştır. Devlet Arşivleri Genel Müdürü İsmet BİNARK ile Genel Müdür Yardımcısı Necati GÜLTEPE'nin katıldığı serginin açılışı Makedonya Cumhurbaşkanı tarafından yapılmış; Makedonyalılar tarafından büyük ilgi ile gezilen sergi; aynı zamanda, Makedonya'da yaşayan yaklaşık 150.000 Türk'e büyük moral vermiş, destek olmuştur.

Bu sergi vesilesi ile Makedonya televizyon ve radyosu, Türkiye ve Türklerle ilgili programlar yapmış; sergi, Makedonya basınında büyük ilgi görmüştür.

Makedonya'da açılan Osmanlı Fermanları Sergisi'ne karşılık, 4-13 Kasım 1993 tarihleri arasında İstanbul Yıldız Sarayı Silâhhane Salonu'nda Makedonya Devlet Arşivi ile ortaklaşa "X. Yüzyıldan Günümüze Makedonya ve Osmanlı Fermanları" adı altında bir sergi düzenlenmiştir. Bu sergi münasebetiyle ülkemize gelen Makedonya Devlet Arşivi heyeti ile yapılan görüşmeler sonunda, daha önce yapılmış olan İşbirliği Protokolü, 1993-1994 yılları için yenilenmiştir.

Makedonya ile Türkiye arasında imzalanan işbirliği prorotokolü çerçevesinde, 27 Haziran 1995-11 Temmuz 1995 tarihleri arasında Genel Müdürlüğümüz Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Şube Müdürü Orhan Sakin ile arşivist Uğurhan Demirbaş Makedonya Arşivi'nde çalışmalarda bulunmuşlar ve yapılan tespitler neticesinde, Osmanlı dönemine ait 10.551 adet mikrofilm ve fotokopi, 195 adet fotoğraf Devlet Arşivimize kazandırılmıştır.

Ayrıca, Devlet Arşivleri Genel Müdürü İsmet BİNARK ile Osmanlı Arşivi Daire Başkanı İsmet DEMİR 1995 yılında sona eren işbirliği protokolünün 1996-1997 yılları için yeniden uzatılması amacıyla, 19-24 Ekim 1995 tarihleri arasında Makedonya'ya giderek işbirliği protokolünü yenilemişlerdir.

Balkanlarda Osmanlı yönetiminin sona ermesinden günümüze kadar geçen uzun yıllar boyu Makedonya'da kalmış olan bu belgelerden, Türk araştırmacıların istifade imkânlarının oldukça sınırlı olduğu göz önüne alınırsa, Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü'nün bu konudaki çalışmalarının kıymetinin Türk ilim dünyası ve hamiyetli Türk araştırmacılar tarafından takdir edileceği inancını taşımaktayız. Bu çalışmadan, Türk araştırmacıların yanı sıra, yabancı araştırmacılar da istifade edebileceklerdir.

Konusunda büyük bir boşluğu dolduracak Makedonya Arşivi'ndeki Osmanlı dönemi arşiv malzemesinin tanıtılması için hazırlanmış olan bu eserin ortaya çıkmasında emeği geçen Başbakanlık Devlet Arşivleri

Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı personelini tebrik ediyorum.

Bu vesileyle çalışmalarımızda her türlü teşvik ve desteği bizlerden esirgemeyen Başbakanlık Müsteşarı Sayın Arif YÜKSEL'e ve Müsteşar Yardımcısı Sayın Abdülkadir GENELİOĞLU'na teşekkürlerimizi sunmayı görev biliyorum.

Ayrıca, bu eserin, Türk arşivciliğinin bir ilmî disiplin içerisinde ele alınmasına vesile teşkil etmesini ve Türk arşivciliği ile ilgili olarak yapılması gerekli yeni araştırma ve çalışmalara da ışık tutmasını diliyorum.

1 Şubat 1996

İsmet BİNARK
Devlet Arşivleri Genel Müdürü

İ Ç İ N D E K İ L E R

ÖNSÖZ V
SUNUŞ VII
İÇİNDEKİLER XV

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ 3

İKİNCİ BÖLÜM

MAKEDONYA ARŞİVLERİNDE BULUNAN OSMANLI DÖNEMİ ARŞİV MALZEMESİNİN BUGÜNKÜ DURUMU 21

A-TASNİFSİZ BELGELER 22
B-TASNİFLİ BELGELER 22

1-BELGE SERİLERİ 23
a) Mahallî ve Mülkî İdarelerin Evrakı (Belediyeler, Kaymakamlık, Maliye ve Tapu Daireleri, Jandarma) 23
b) Fermanlar, Beratlar, Vakfiyeler, Buyruldular 26
c) Dinî Müesseseler, Tekkeler ve Bazı Özel Şahıslardan Toplanan Parekende Evrak 46

2- DEFTER SERİLERİ 46
a) Osmanlı Dönemine Ait Tapu Kütükleri (Manastır, Florina(Fırınlı), Resne, Pirlepe, Prespe, Kuruşova,Ohri, Kirçova, Selvice) 46
b) Makedonya Arşivinde Bulunan Osmanlı Dönemine Ait Kadı Sicilleri 50
c) Üsküp Belediyesi ile Pirlepe Kazası Belediye, Maliye ve Tapu Dairelerinin Defterleri 56

3- HARİTALAR 56

4- FOTOĞRAFLAR, FİLM VE KİTAPLAR 66

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OSMANLI ARŞİVİNE KAZANDIRILAN MAKEDONYA'DAKİ TÜRK VARLIĞIYLA İLGİLİ FOTOKOPİ, FOTOĞRAF VE MİKROFİLMLER 71

A- FOTOKOPİ OLARAK ALINAN BELGELERİN KATALOĞU 71

B- FOTOĞRAF KATALOĞU 88

C- FOTOĞRAF KATALOĞU'NUN İNDEKSİ 111

D- MİKROFİLMLER 115

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MAKEDONYA ARŞİVLERİNDEKİ OSMANLI DÖNEMİ BELGELERİNE BİR ÖRNEK 119

A- ÜSKÜP'ÜN KÖYLERİNE AİT H. 1324/M. 1908 TARİHLİ MECLİS-İ MEBUSAN SEÇİM DEFTERİNİN İKİNCİ CİLDİNDEKİ MÜSLÜMAN NÜFUSLA İLGİLİ BÖLÜMLERİN TRANSKRİPSİYONU 121

B- TRANSKRİPSİYONU YAPILAN DEFTERDEN ÖRNEKLER 219

BİRİNCİ BÖLÜM

G İ R İ Ş

Beş yüz yılı aşkın bir zaman süresince Osmanlı Devleti'nin yönetiminde kalan Makedonya'da, Osmanlı-Türk kültürünün mirasının canlı delilleri halen yaşamaktadır. İnsanların günlük hayatlarına sinmiş bir şekilde, yaşamaya devam eden çeşitli kültürel unsurlardan başka, camiler, köprüler, ticarî veya dinî maksatlı her türlü mimarî eserler gibi, sağlam ve köklü Osmanlı kültür ve medeniyetinin ortaya çıkardığı müesseselerin izlerine, zaman içinde yaşanmış olan bütün tahribatlara rağmen, günümüz Makedonya'sında her an rastlanmaktadır.

Bugün Makedonya Arşivi bünyesinde muhafaza edilen Osmanlı Devleti döneminden kalmış arşiv malzemesi de, Makedonya'daki Osmanlı mirasının önemli bir unsurudur. Makedonya'yı henüz içinde bulunduğumuz yüzyılın başında terkeden Osmanlı Devleti'nin işleyişine, bürokratik mekanizmalarının ne şekilde çalıştığına, malî, askerî, idarî yapısının özelliklerine, mahallî idarî birimlere, bölgenin sosyal, ekonomik, askerî ve siyasî durumuna dâir bilgilerin en doğru şekilde yer aldığı arşiv malzemesi, Osmanlı Devleti, Makedonya ve burada yaşayan bütün etnik unsurların tarihi açısından en zengin kaynak durumundadır.

Makedonya'da halen mevcut bulunan arşiv malzemesi ile bu malzeme içinden Osmanlı Arşivi'ne kazandırılmış olanlar hakkında bilgi vermeye geçmeden önce, Makedonya'nın bu evrak hazinesine sahip olması sonucunu doğuran tarihî süreci kısaca hatırlamakta yarar vardır. Burada esas olarak, Makedonya'nın Türklerin eline geçişi ile elinden çıkışının tarihî dönüm noktaları ile ilgili, ana hatlar çerçevesinde, bilgi tazelemesinde bulunulması hedeflenmiştir.

*

"Makedonya" olarak isimlendirilen coğrafî bölgenin siyasî sınırlarını kesin bir şekilde çizmek pek kolay değildir. Çok hareketli ve stratejik öneme sahip bir mevkide yer almasından dolayı, tarih boyunca sayısız göçlere ve savaşlara sahne olması; ayrıca çeşitli etnik unsurların bu bölge üzerinde hak iddia etmesi, ortaya değişik "Makedonya" tanımlarının çıkmasına sebep olmuştur. Osmanlı Devleti'nin yönetimi altında kaldığı dönemde de "Makedonya" tabirinin hiç kullanılmayarak, bölgenin "Rumeli" topraklarının bir parçası olarak değerlendirilmiş olması, "Makedonya"nın siyasî

sınırlarının tarifini zorlaştırmaktadır. Esas olarak Balkan yarımadasının merkezinde bulunduğu söylenebilecek olan "Makedonya" topraklarını, coğrafî açıdan Üsküp şehrinin kuzeyinden güney doğuya ve güney batıya doğru çizilen geniş bir yayın, Ege Denizine kavuştuğu noktalar arasında kalan bölge olarak tarif etmek mümkündür. Bölgenin doğu sınırı, şimdi Bulgaristan içinde kalan Prin dağları ile Karasu nehri, batı sınırı ise Şar dağları, Jablanica dağları, Ohri ve Prespa gölleri ile Pindos dağları hattından Olimpos dağına çekilecek bir çizgi ile belirlenmektedir.

Bugün tarihî Makedonya toprakları üçe bölünmüş durumdadır. Yugoslavya'nın dağılmasından sonra bağımsızlığını kazanan "Makedonya Cumhuriyeti", tarihî Makedonya topraklarının ancak % 38'i üzerinde kurulmuştur. Bu ülke kuzeyde Sırbistan, doğuda Bulgaristan, güneyde Yunanistan ve batıda da Arnavutluk ile çevrilmiştir. Tarihî Makedonya topraklarının % 52 ile en büyük bölümünü teşkil eden Ege Makedonyası ise bugün Yunanistan sınırları içinde yer almaktadır. Makedonya'nın geriye kalan % 10'luk bölümü Bulgaristan içinde kalmıştır.

Asırlar boyunca göçlerin ve savaşların çok yoğun olarak yaşandığı bir bölge olan Makedonya'nın etnik yapısı da buna bağlı olarak oldukça karışık bir görünüm içindedir. Arnavut, Türk, Sırp, Ulah, Rum, Makedon, Bulgar, Yahudi ve Çingene gibi unsurlardan meydana gelen Makedonya'nın dinî yapısı da büyük bir çoğunlukla Ortodoks Hristiyan ve Müslümanlardan teşekkül etmiştir. Rumeli bölgesinde müfettiş olarak görevlendirilen Hüseyin Hilmi Paşa tarafından 1904 yılında yaptırılmış olan nüfus sayımında; halkın % 51.80'i Müslüman, geri kalanların büyük çoğunluğu Ortodoks Hıristiyan ve çok azı da Yahudi'dir.

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde, bağımsızlık hareketlerinin hız kazandığı dönemde, her etnik unsur kendi varlığını daha fazla gösteren nüfus istatistikleri yayınlayarak, Makedonya'dan daha fazla pay kapma gayreti içine girmişlerdir. Bu dönemde Makedonya'da yaşayan etnik unsurların her biri bir takım tarihî gerekçelere ve nüfus varsayımlarına dayanarak, Makedonya'nın bir bölümünün veya Bulgar iddialarında görüldüğü gibi, tamamının kendilerine ait olduğunu ispatlamaya çalışmışlardır.

Yunanistan, 1829'da bağımsızlığını kazanmasından sonra, Bizans İmparatorluğu'nu tekrar kurmak hayali ile ve Büyük İskender zamanından Bizans'ın son dönemine kadar kendi yönetimlerinde bulunmuş olmasına dayanarak Makedonya'nın Yunanlılara ait olduğunu ileri sürmüştür.

Sırplar ise, Avusturya tarafından Adriyatik denizine açılmaları engellenince, bu defa denize inme plânlarını Makedonya üzerinden Ege Denizine çıkmak suretiyle gerçekleştirmek istemişlerdir. Sırplar da, Yunanlıların yaptığı şekilde, XIV. yy. da

Makedonya'yı işgal etmiş olmaları gibi bazı tarihî olayları gerekçe göstererek, Makedonya'nın kendilerine ait olduğu şeklindeki tezlerini ispatlamaya çalışmışlardır.

Bulgarlar ise, ortaçağda bir dönem idareleri altında tuttukları Makedonya'yı ele geçirerek Ege Denizine inmeyi tasarlıyorlardı. Ayastefanos Antlaşmasından sonra bütün Makedonya'yı içine alan bir Bulgar prensliğinin kurulması, bu yolda hedefe ulaşıldığını düşündürmüştür. Fakat daha sonraki tarihî olaylar Bulgarların maksatlarına ulaşmasını engellemiştir.

*

Makedonya, Büyük İskender'in imparatorluğunun dağılması neticesi ortaya çıkan irili ufaklı devletler döneminden sonra, Roma hâkimiyetine girmiş; Romanın parçalanmasını takiben Bizans İmparatorluğunun idaresi altında kalmış ve XIV. yüzyılın ortasından itibaren de Türkler tarafından fethedilmeye başlanmıştır.

İlkçağlardan bugüne kadar sürekli bir karışıklık, göç ve savaş ortamında yaşayan Makedonya, bütün tarihi içinde belki de en huzurlu dönemini Osmanlı Türklerinin yönetimi altında geçirmiştir. Bu ülkede hiç bir zaman ırk, din, dil ve kültür birliği kurulamamış olmasında, sürekli savaşların ve göçlerin meydana getirdiği ortamın yanında; Osmanlı idare anlayışının en önemli özelliği olan, herkesi gerek ferdî, gerek toplumsal olarak, hiç bir baskı altına almadan, dillerinde, dinlerinde ve her türlü inançlarında serbest bırakma prensibinin de önemli bir rolü olmuştur. Osmanlı Devleti hâkim olduğu bütün bölgelerde olduğu gibi, burada da asimilasyon politikası uygulama yoluna gitmemiştir. Böylelikle Makedonya çok dinli ve milletli etnik yapısını, Osmanlı fetihlerinden sonra gelen Müslüman-Türk unsurunun eklenmesi ile birlikte sürdürmüştür.

Balkanlardaki Osmanlı fetihleri başladığı sırada, Makedonya Bizans, Sırp ve Bulgarlar arasında paylaşılmış haldeydi. Bu Balkan toplumlarının birbirleriyle hiç bir şekilde anlaşamamaları ve hatta aralarında büyük bir nefret olması, ayrıca Ortodoksluktan nefret eden Macarlar tarafından korkunç bir Katolik baskısına maruz kalmış olmaları, Osmanlı fetihlerini kolaylaştırmıştır. Balkanların yerli halkları da Osmanlı fethine karşı büyük bir direnç göstermemişlerdir. Bizans'ın, Duşan'ın güçlü Sırp devletinin ve Bulgar çarlığının güçten düşmüş olduğu ve merkezî otoritenin kalmadığı bir döneme denk gelen fetihler sırasında, yerli halk, ortaya çıkan idare boşluğundan yararlanmakta olan derebeylerin zulmü altında bulunmaktaydı. Osmanlılar ilk önce bu derebeylerinin hâkimiyetine son vererek, bunlar tarafından halkın sırtına yüklenmiş olan angaryalara son verdiler. Osmanlıların yerli halkın din ve ibadetlerine karışmamaları, adil bir vergi düzeni kurmaları, Bizans idaresi altında yaşayan halkın her bakımdan sıkıntı içinde olması gibi sebepler fetihlerin hızını arttırmıştır.

Aşıkpaşazâde'nin ifade ettiği şekilde Osmanlılar fethettiklerin yerlerin "...kâfirlerini incitmediler, belki kâfirlerine dahi ihsân ettiler". Ayrıca, bu bölgeye önceden yerleşmiş olan Peçenekler, Kumanlar ve Uzlar gibi Türk boylarının, aynı soydan geldikleri Osmanlılara fetihler sırasında yardımcı olmaları da önemli bir etkendir.

Osmanlıların Rumeli'ye ilk geçişleri 1321 yılında Mudanya'nın fethinden sonra keşif ve ganimet elde etmek için olmuştur. Bu dönemde yapılan akınlar sayesinde bölge coğrafyası tanınmaya başlanmıştır.

Bizans'ın oldukça güç şartlar altında bulunduğu, taht mücadelelerinin olanca hızıyla sürdüğü bu devirde en parlak çağını yaşayan Sırpların, Stefan Duşan'ın krallığı döneminde Makedonya'yı işgale başlaması üzerine, Bizans içindeki taht mücadelesinde Kantakuzen'in tarafını tutmayı çıkarlarına daha uygun bulan Orhan Gazi, Sırp kralının Bizans tahtına göz dikmiş olduğunu bildiğinden, Sırpların birlikte hareket etme teklifini kabul etmeyerek, Kantakuzen'e yardım etmiş ve Sırp işgali altına girmek üzere olan Selanik'in kurtarılmasını sağlamıştır. Bizans İmparatorluğu içinde devam eden taht mücadelesinde Kantakuzen'i destekleyen Osmanlıların, V. İoannes'i destekleyen Sırp-Yunan kuvvetlerini 1352 yılında bozguna uğratmaları Osmanlıların Rumeli'ne yerleşmesini sağlayan bir dönüm noktasıdır. Duşan'ın 1355'teki ölümünden sonra Sırp krallığının dağıldığı dönemde güney Makedonya, Osmanlı hâkimiyeti altına girmiştir. Geri kalan bölgelerde de mahallî beylikler hüküm sürmüştür.

Osmanlı fütûhatı ilk önceleri gelip geçici bir yağma hareketi olarak değerlendirilmiştir. Ancak, daha ilk fetihlerden itibaren gerçekleştirilen şenlendirme faaliyetleri fetihlerin kalıcı olduğunu göstermiştir. Bunun ilk işareti fetihten hemen sonra verilmiştir. Rumeli Türk ordularının başında bulunan Orhan Bey'in oğlu Süleyman Paşa, fethedilen bölgelere Anadolu'dan Türkmenleri göçürerek bir yandan bölgenin etnik yapısının Türkleştirilmesine çalışmış, diğer yandan yerli halkı Anadolu'ya göndermeye başlamıştır. Ayrıca fethedilen bölgedeki hâkimiyeti pekiştirecek dinî, sosyal, ilmî müessese ve teşkilâtların kurulmasına büyük bir özen gösterilmiştir. Fetihlerin ilk yıllarında önemli uç merkezleri fetihlerin ilerlemesi ile daha merkezî bir konumda kalmış ve kısa sürede buraları kalabalık medenî Türk şehirleri olarak yükselmişlerdir. Serez'in, Üsküp'ün, Manastır'ın durumu hep böyledir. Rumeli'de ilerleyen dönemlerde fethedilen topraklara tımar ve zeamet sistemlerinin uygulanması ile buralarda devletin denetim ve kontrol mekanizmaları kurulmuş, II. Murad döneminde ise devlet merkezi Bursa'dan Edirne'ye taşınarak Rumeli fetihlerine verilen önem ve fetihlerin geçici olmadığı tam olarak ortaya konmuştur. Bölgeye Türk nüfusunun yerleştirilmesinde bir başka maksat da ordunun ileriye yönelik harekâtlarında geri emniyetinin sağlanmış olmasıydı. Bu uygulamalar sayesinde Balkanlar bir buçuk asır gibi kısa sürede Türk ülkesi haline gelmiştir.

Osmanlı fetihlerini durdurmak için hazırlanan Sırp-Macar ağırlıklı ordunun 1363 yılında Sırp Sındığı savaşında büyük bir mağlubiyete uğraması, 1372'de yapılan Çirmen savaşında da Makedonya'daki Sırp kuvvetlerinin dağıtılması ile Makedonya fethinin önü tamamen açılmıştır. Bu fütûhat sırasında Kavala, Drama, Zihre, Serez ve Karaferye bölgeleri ele geçirilmiştir. Önünde ciddî bir engel kalmamış olan Osmanlı kuvvetleri, kısa sürede Vardar nehrinin doğusunu topraklarına katmışlardır.

Osmanlıların Balkan fütûhâtında önem taşıyan üç şehir vardı. Bulgaristanı kontrol edebilmek açısından çok önemli olan *Sofya*, Sırbistan'ın kapısı özelliğini taşıyan *Niş* ve Makedonya ile Arnavutluğun kilidi durumunda olan *Manastır* şehirlerinin ele geçirilmesi, Balkanlar'da kalıcı bir hâkimiyet sağlamak noktasından çok önem taşımaktaydı. I. Murad ilk olarak Makedonya'da harekete geçilmesini emretti. 1380 yılında İştip, 1382'de Manastır, peşinden Pirlepe alındı. Manastır, Arnavutluk ve Kuzey Epir harekâtlarında üs olarak kabul edildi. Bir ara elden çıkmış olan Manastır, 1385'te Ohri ile beraber tekrar fethedildi. Osmanlıların Rumeli topraklarındaki varlıklarını kesin olarak belgeleyen dönüm noktalarında biri de 1389'da yapılan Kosova savaşı olmuştur. Bu zaferden sonra Osmanlıların Balkanlardan çıkarılmasının zorluğu iyice günyüzüne çıkmaya başlamıştı. Makedonya'nın en önemli limanı olan Selanik, Frenk gemilerinin Rumeli kıyılarını vurmaları üzerine Yıldırım Bayezid tarafından 1394 yılında ele geçirildi.

Ankara savaşını müteakiben ortaya çıkan "fetret devri"'nin parçalanmışlık manzarası içinde ve şehzadelerin taht kavgaları sırasında, Musa Çelebi Rumeli bölgesinin hâkimi olmuştur. Fetret döneminin karmaşık ortamından Makedonya bölgesi de etkilenmiş, Selânik gibi bazı bölgeler bu dönemde elden çıkmıştır.

Rumeli bölgesi, bir buçuk sene kadar, Sultan II. Murat'ın hükümdarlığının başlarında, Bizans'ın da desteğini alarak taht mücadelesine kalkışan Şehzade Mustafa'nın yönetiminde kalmıştır. Fakat Şehzade Mustafa 1422 yılında ortadan kaldırılınca Osmanlı Devleti'nin birliği tekrar sağlanmış, Rumeli de merkezî yönetim dairesine alınmıştır.

Fetret devrinin karışıklığı içinde elden çıkmış olan Selanik bölgesinin Venediklilerin eline geçmiş olmasından rahatsızlık duyan Sultan II. Murat, ilk fırsatta burayı geri almayı kararlaştırmış ve şehir 1430 yılında tekrar fethedilmiştir.

*

Osmanlı Devleti'nin bu ilk devirlerinde ülke idarî olarak "Anadolu ve Rumeli beylerbeylikleri" şeklinde teşkilâtlanmıştır. Rumeli beylerbeyliği, protokolde Anadolu beylerbeyliğinden daha öndeydi. Rumeli'nin ilk fatihi olan Süleyman Paşa burada

"beylerbeyi" durumunda idi. Faka beylerbeyilik esas olarak 1361 yılında I. Murad tarafından kurulmuş, padişahın lalası olan Şahin Bey de "Rumeli beylerbeyi" olmuştur. Rumeli beylerbeyliğinin ilk merkezi Edirne şehridir. Rumeli beylerbeyliğinin merkez sancağı "paşa livası" adını taşımaktaydı. XIV. yüzyılda yapılan fetihler sonucunda kazanılan bütün topraklar Rumeli beylerbeyliğine dahil edilmiştir. 1541 yılında Budin beylerbeyliğinin teşkilinden sonra Osmanlı Devleti'nin Rumeli'deki beylerbeylik sayısında bir artış söz konusu olmuş, Rumeli beylerbeyliğinin sınırları da daraltılmıştır. 1475 yılında Rumeli'deki idarî taksimata göre "Vardar, Manastır ve Üsküp sancak beylikleri"nin Rumeli beylerbeyliğine bağlı olduğu görülmektedir. XVI. yüzyılın başlarında ise Rumeli sancakları arasında Selanik, Serez, Prizren-Ohrid görülmektedir. Kanunî Sultan Süleyman'nın padişahlığının ilk yıllarında Paşa, Ohri, Prizren ve Florina livaları Rumeli sancakları arasında yer almaktadır. Paşa sancağı bu dönemde Üsküp, Pirlepe, Manastır ve Kesriye şehirlerini içine almaktadır. Daha sonraki dönemlerde bu şehirler sancak beyi merkezi olmuşlardır. XVII. yüzyılın ortalarında Pirlepe ve Manastır'ın da dahil olduğu Paşa sancağından başka, Makedonya'nın Ohri, Üsküp, Selanik, Prizren gibi önemli şehirleri yine Rumeli'ne bağlı sancaklar arasında bulunmaktadır. XIX. yüzyılda ise Rumeli'nin idarî taksimatında önemli değişiklikler görülmüştür. Rumeli eyaleti İşkodra, Ohri ve Kesriye bölgeleri ile sınırlı kalırken Üsküp, Yanya ve Selanik'in ayrı eyaletler haline getirildiği görülmektedir. Tanzimat döneminde Prizren ve Priştine livalarının bağlı olduğu Üsküp, Manastır, Ohri, İşkodra ve Kesriye'nin bağlı olduğu Rumeli, Tırhala, Serez ve Drama'nın bağlı olduğu Selanik eyalet halindedir. 1864 yılında ilk vilâyet teşkilâtı kurulduğu zaman, Rumeli eyalet* merkezinin Manastır şehri olduğu görülmektedir. 1864 yılından sonra arka arkaya yeni vilâyetlerin kurulması ile Selanik vilâyet haline getirilmiş; Manastır, Serez, Drama ve Üsküp liva olarak buraya bağlanmıştır. Bulgaristan ayrıldıktan sonra, Manastır ve Yanya vilâyet yapılmışlardır. "Makedonya" bölgesi Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde "Selânik, Manastır ve Kosova" vilâyetleri içinde yer almıştır. Makedonya bölgesi mülkî ve idari teşkilât yönünden, herhangi bir Anadolu vilâyeti gibi hiç bir özelliğe ve ayrıcılığa sahip olmadan, merkeze bağlı bir şekilde yönetilmiştir.

*

Yukarıda anlatıldığı şekilde, Osmanlı yönetimine giren Makedonya bölgesinin, Osmanlı Devleti'nin elinden çıkmasını hazırlayan olaylar zinciri Avrupa'da Fransız İhtilâlinin tesiriyle gelişen "ayrılıkçı milliyetçilik" akımlarının doğuş dönemine bağlı olarak ilerlemiştir.

Aslında Osmanlı Devleti'nin Avrupa kıtasındaki egemenliğine son vermek maksadıyla peşpeşe yaratılan siyasî kaosların son halkası Makedonya meselesi

* XVI. yüzy›l sonundan itibaren "beylerbeyilik" yerine "eyalet" tabiri kullan›lmaya bafllanm›flt›r.

olmuştur. XIX. yüzyılın hemen başında Sırbistan'da başlayan bağımsızlık ve ayrılıkçılık hareketleri başlayan Yunan, Karadağ ve Bulgar isyanları ile devam etmiş ve aynı yüzyılın sonlarında alevlendirilen Makedonya meselesi ile son safhasına ulaşmıştır. Makedonya'da çıkarılan isyan Osmanlı Devleti'ni ufalayarak paylaşmayı gaye edinen ve "Şark Meselesi" olarak tanımlanan siyasî hedefe varmak için oynanan oyunlar arasında yer almaktadır. "Şark Meselesi" tabiri ilk olarak Ruslar tarafından 1815'te toplanan Viyana Kongresi'nde kullanılmıştır. Ruslar bu kongre sırasında konuyu sürekli olarak Osmanlı idaresi altında bulunan Hıristiyanlara getirmek istemişler ve bu meseleyi "Şark Meselesi" diye isimlendirmişlerdir. Genel bir kabul gören bu terim, daha sonraları Osmanlı Devleti'nin parçalanması anlamında kullanılmaya başlanmıştır.

*

Osmanlı Devleti'nin gündemine Makedonya meselesinin sokulmasının ilk adımı 1876 yılında toplanan "İstanbul Konferansı" ile olmuştur. Bu konferans Balkanlar'da devam eden karışıklığı kendi çıkarları doğrultusunda çözmek isteyen Avrupa devletlerinin isteği üzerine tertip edilmiştir. İngiltere'nin öncülüğünde gerçekleşen bu konferansın esas maksadı Rusya'nın Balkanlardaki nüfuzunu kırmaktır. Osmanlı Devleti ile Sırbistan ve Karadağ arasında devam eden savaşın Rusya'nın zoru ile bitirilmesinden sonra Rusya, Balkanlar üzerinde tek başına çözüm önermeye başlamıştı. Rusya'nın bölgede bu kadar etkili bir duruma gelmesi başta İngiltere olmak üzere Avrupa devletleri tarafından kabul edilemez bir durum olarak görüldü ve devletlerarası meselelerin bir konferans toplanarak halledilmesi kararlaştırıldı.

İstanbul Konferansı'na Rusya, İngiltere, Fransa, Avusturya, Almanya ve İtalya katılmıştır. Bu konferansta Makedonya'da Osmanlı Devleti'nin egemenlik haklarını zedeleyecek şekilde bir takım ıslahatlar yapılması teklif edilmiş, ancak böyle bir fikir Osmanlı Devleti tarafından kabul edilmez bulunduğundan reddedilmiştir. Bu konferanstan sonra gelişen siyasî olaylar neticesinde gerginlik gittikçe artmış ve sonunda 1877-78 Osmanlı-Rus savaşının çıkması ile sonuçlanmıştır. Tarihlere "93 Harbi" olarak giren 1877-78 Osmanlı-Rus savaşından sonra imzalanan "Ayastefanos Antlaşması" ile Makedonya toprakları Bulgaristan'a bırakılmıştır.

Ayastefanos Antlaşmasından sonra Makedonya'nın Bulgaristan'a bırakılmış olmasından, bölge ile ilgilenen hiç bir taraf memnun kalmamıştı. Diğer Balkan milletleri Bulgaristan'ın Ege denizine inecek kadar büyümüş olmasından ve Makedonya'nın tamamını eline geçirmesinden, Avrupa devletleri ise Rusya'nın Balkanların tek hâkimi durumuna gelmiş olmasından rahatsız olmuşlardı. Bu şartlar altında antlaşmanın yeniden düzenlenmesi kaçınılmaz olmuştur. Nitekim Ayastefanos Antlaşmasının ortaya çıkardığı dengesiz durumu düzeltmek için yapılan "Berlin Antlaşması" ile Makedonya tekrar Osmanlı yönetimine iade edilmiştir.

*

Makedonya meselesinin bir yüzünü de kiliseler arasındaki anlaşmazlıklar teşkil etmektedir. Balkanların Slav kökenli Ortodoks Hıristiyan halklarının bağlı oldukları Rum kilisesine karşı bir tepki içinde oldukları görülüyordu. Rum papazlarının ahaliye yönelik kötü davranışları, 1800'li yıllarda kiliselerde Rumcadan başka dil kullanılmasının yasaklanması gibi olaylar, Slav kökenli Ortodoks Hıristiyanları çok rahatsız ediyordu. Bu konudaki ilk ciddi tepki 1848 yılında Bulgarlar tarafından dile getirilmiştir. Mustafa Reşit Paşa'ya yapılan müracaatta Rumların, Ermenilerin, Katoliklerin ayrı ayrı kiliseleri olduğu belirtilerek, kendilerinin de aynı hakka sahip olmalarının gerektiği bildirilmiş; nitekim bu talepte haklı taraflar gören Osmanlı yönetimi tarafından Bulgarlara "papaz evi" yapmaları için izin verilmiştir. Makedonya'da, 1856 yılındaki Islahat fermanından sonra, Rum kilisesine karşı faaliyet hızlanmış ve Bulgar unsuru 1860'da Rum patriğini tanımadıklarını belirtmişlerdir. Nihayet 1870 yılında yayınlanan bir fermanla Bulgar Ortodokslarına ait dini işlerin yeni kurulacak bir eksarhlık tarafından idare edilmesi kabul edilmiştir. Makedonya'daki etnik mücadelede, 1870 yılında Bulgar kilisesinin Rum kilisesinden bağımsızlığını ilân etmesi, bir dönüm noktası olmuş, iki unsur arasında şiddetli bir mücadele başlamış, daha sonraları Sırplar ve Romenler de kendi kiliselerini kurmaya kalkışınca durum iyice karışmıştır.

*

Bütün Balkanlarda Osmanlı yönetimine karşı gerçekleştirilen ayaklanmaların aslında üç boyutu vardır. Bunu Osmanlı idaresine karşı yapılan ayaklanmalar, Balkan toplumlarının birbirleri ile olan mücadeleleri ve yabancı devlet müdahaleleri olarak tarif etmek mümkündür. Ayrıca, aynı millete ait unsurların görüş ayrılıklarından ötürü birbirleri ile yaptıkları mücadelelerin de dördüncü boyut olarak eklenmesi mümkündür.

Makedonya ile ilgili ilk teşkilat, 1890 yılında Sofya'da kurulmuş olan "Merkezî Edirne Makedonya Komitesi"dir. Bu örgütün görünürdeki amacı Bulgaristan'a göç etmiş olan Makedonyalılara yardım etmektir. Fakat aslında gizli tutulan maksat, 1885'te bir oldu bittiyle Doğu Rumeli'yi elde etmiş olan Bulgarların şimdi de gözlerini Makedonya'ya dikmiş olmalarıdır. Kurulmuş olan bu ilk komiteyi 1893'de Selânik'te kurulan "Makedonya Dahili İhtilal Teşkilâtı" izlemiştir. Bu komitelerin maksadı, yapacakları terör eylemleri ile dünya kamuoyunun dikkatini Makedonya üzerine çekmek, Makedonya'nın Müslüman ve Türk unsurlarının gözünü korkutmak ve Osmanlı idaresini yıldırmaktı.

Bulgarlar Makedonya'daki isyan faaliyetlerinde en çok papazlar ile öğretmenlerden faydalanmışlar, okullar, kilise ve manastır gibi ibadethâneler adeta birer ihtilâl karargahı haline getirilmiştir.

Makedonya'yı din ve milliyet tahrikçiliği ile karıştıran Bulgarlar, Rumların, Sırpların, Ulahların ve Arnavutların da benzer faaliyetlere kalkışmalarına sebep olmuşlardır. Bütün bu etnik unsurları, değişik menfaat hesapları doğrultusunda, destekleyen devletler de Makedonya üzerinde bir takım gerekçeler ileri sürerek hak iddiasına başlamışlardır. Bu hak iddialarında bulunan Avrupa devletlerinin kendilerine göre bir takım hesapları vardı. Meselâ, Avusturya Selânik limanı vasıtasıyla Ege Denizine açılmak, ayrıca bir Slav birliği meydana getirilmesini engellemek maksadında idi. Rusya ise Balkanları kontrolü altında tutabilmek için "ortodoksluk" kozunu kullanmaya çalışmıştır. İngiltere, Balkanların kontrolünü Avusturya veya Rusya'ya kaptırmamak için, Makedonya meselesinin mümkün olduğu kadar uluslararası bir şekil almasını istemekte ve bu görüşü Fransa ve İtalya tarafından da desteklenmektedir. Avrupa'nın diğer bir önemli gücü olan Almanya ise, bu dönemde Osmanlı Devleti ile ilişkilerini bozmak istemediğinden dolayı, Makedonya'da yabancı müdahalesine karşı çıkmaktaydı.

Makedonya'da ilk isyan 1895'te çıkarılmaya çalışılmış, fakat yerinde ve zamanında yapılan müdahale sonucu başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

1897 yılında Rusya ile Avusturya arasında Makedonya ile ilgili bir antlaşma yapılmıştır. Bu antlaşmanın esası Makedonya topraklarının Balkan devletleri arasında bölüşülmesine dayanıyordu. Fakat bu antlaşmaya itiraz Makedonya'nın paylaşılması fikrinden hoşlanmayan Bulgaristan'dan geldi. Çünkü Bulgaristan'ın esas niyeti Makedonya'nın tamamına sahip olmaktı. Bundan dolayı Makedonya'nın bölünmesi yerine, bütün olarak Osmanlı yönetimde kalması "şimdilik" kaydıyla işine geliyordu. Ancak Bulgaristan tarafından, Makedonya'nın muhtariyetinin sağlanması için Osmanlı yönetimine bir muhtıra verildi. Fakat bu tür bir talebin yerine getirilmesi, ilgili hiçbir tarafın çıkarına olmadığı için, uygulanabilmesi mümkün değildi. Amacına ulaşamayan Bulgaristan, Makedonya içindeki terör hareketlerini kışkırtma yolunu seçmiştir.

1901 yılından itibaren Bulgarlar tarafından yoğunlaştırılan eylemlere, geri planda kalmamak ve Makedonya üzerinde söz sahibi olmak isteyen Sırplar ve Yunanlıların eylemleri de katılınca Makedonya tam bir yangın yerine döndü. Osmanlı Devleti'nin bu terör hareketlerini bastırmak için yaptığı tüm girişimler ise Rusya'nın müdahalelerinden dolayı etkisiz kalmıştır.

1902'de Bulgaristan tarafından tekrar Makedonya'da muhtariyet isteğinde bulunuldu. Bu istekte Selanik, Üsküp ve Manastır topraklarının "Makedonya" olarak

kabul edilmesi de yer alıyordu. II. Abdülhamit bu muhtariyet isteklerinin arkasının "bağımsızlık" talebi olarak geleceğini biliyordu. Bu yüzden bu tür talepleri mümkün olduğu kadar göz ardı etmeye çalışmıştır. Ayrıca Avrupalı devletlerin sürekli olarak Makedonya'da ıslahat yapılması doğrultusundaki isteklerini olabildiği kadar ertelemeye gayret etmiştir.

Makedonya'nın mahallî unsurları ise Osmanlıya karşı bağımsızlık mücadelesine kalkıştıkları kadar, kendi aralarında da önemli problemler yaşıyorlardı. Hatta Sırplar ve Rumlar kimi zaman, Bulgar hareketlerine karşı Osmanlı Devleti'ne yardımcı olmayı bile gerekli görmüşlerdir. Bulgarlar, nüfus bakımından Sırp ve Rumlardan biraz daha kalabalık olmaları itibarıyla ve çok yakın bir geçmişte imzalanan Ayastefanos Antlaşması ile bütün Makedonya'nın kendilerine bırakılmış olması, Bulgarların en çok kullanmaya çalıştıkları kozlar olarak görülmektedir. Bu bakımdan Makedonya'nın bütünlüğünün devamı Bulgarların tercihiydi. Makedonya'nın belli bölgelerinde nüfus yoğunluğu olan Rumlar ve Sırplar ise daha çok bölüşümden yana bir tavır izlemişlerdir.

Dış baskılar neticesinde 1902 yılı içinde Makedonya'da valilerin yetkilerinin genişletilmesi ve yargı ile jandarma teşkilatlarında bir takım yenilikler öngören bazı ıslahatlar yapılmış; bu ıslahatları kontrol ve takip için Hüseyin Hilmi Paşa "Vilâyât-ı Selâse Müfettiş-i Umumisi" olarak tayin edilmiştir. Çalışkan ve gayretli bir insan olan Hüseyin Hilmi Paşa'nın çalışmaları da bütün iyi niyetine rağmen olumlu sonuçlar vermemiştir.

1903 tarihinde "Viyana Islahat Programı" adı altında hazırlanan yeni bir projenin esasları İstanbul'a tebliğ edildi. Yapılmış olan ıslahatın üzerinden henüz bir kaç ay geçmişken yeni şartlar dayatılması, devletin hükümranlık haklarının hiçe sayılması anlamına gelmesine rağmen, bu durumu engellemek mümkün olmamıştır. Bu program çerçevesinde jandarma teşkilatında Müslüman olmayanlara da yer verilmesi, genel af ilân edilmesi ve malî konularda düzenlemeler yapılması gibi şartlar kabul edilmiştir. Fakat alınan hiç bir tedbir Makedonya'nın içini sakinleştirememiştir. Makedonya kaynayan bir kazan halindedir ve her geçen an patlamaya biraz daha yaklaşmaktadır. Zaten 1903 yılı Makedonya'daki isyan hareketinin bir dönüm noktası olmuştur. Uygulanan son programlar ile Hıristiyan unsura biraz fazla taviz verilmiş olması, bu sefer Arnavutları ayaklandırmış ve Üsküp'teki Rus konsolosu bir Arnavut tarafından öldürülmüştür.

Alınan bütün tedbirlere, verilen bütün tavizlere rağmen terör eylemlerinden vazgeçmeyen ayrılıkçı çeteler tarafından Makedonya'nın Türk ve Müslüman ahalisine karşı korkunç bir kıyım başlatılmış, köyler yakılıp yıkılmış, insanların can ve mal güvenliği kalmamıştır.

1903 yılının Nisan ayı korkunç eylemlere sahne olmuş; Osmanlı Bankası, Selânik şehrinin gaz depoları, limanda bulunan bir Fransız yolcu gemisi havaya uçurulmuştur. İhtilâlin merkezi Manastır şehri olarak belirlenmiştir. Her türlü terör eyleminin planların yapıldığı papaz evleri ve manastırlara devlet kuvvetleri tarafından baskın yapıldığı zaman ise "kutsal kiliselere tecavüz edildiği" şeklindeki yalan ve iftiralar ile bu terör yuvalarının korunmasına çalışılmıştır.

Bütün bu eylemler sırasında Rumlar, kimi zaman çıkarlarına daha çok uyduğu için, Bulgarlara karşı devlete yardımcı olurlarken, Sırplar daha tarafsız bir tutum takınmışlardır.

1903 yılının Ağustos ayında "İlinden" (Aziz Eli) ayaklanması başlamış, ortalık iyice karışmıştır. Makedonya'nın hiç bir tarafında can ve mal güvenliği kalmamış, durum içinden çıkılmaz bir hal almıştır. Bütün bu gelişmelerden sonra Rusya ile Avusturya tarafından yeni bir ıslahat programı hazırlanmıştır. "Mürzsteg Programı" olarak adlandırılan bu plâna göre, Müfettiş Hüseyin Hilmi Paşa'nın yanına bir Rus ve bir Avusturyalı görevli verilmesi, jandarmanın tamamen yabancılara bırakılması gibi Osmanlı yönetimini devre dışı bırakmaya yönelik istekler öne sürülmüştür. Mürzsteg plânı Osmanlı Devleti tarafından mecburen kabul edilmiş; Makedonya'nın yabancı askerler tarafından kontrolü konusunda çıkan anlaşmazlık, Drama bölgesinin İngiliz, Serez'in Fransız, Selânik'in Rus, Üsküp'ün Avusturya, Manastır'ın İtalyan kontrolüne bırakılması ile çözümlenmiştir. Böylelikle Makedonya üzerinde tek bir devletin hakimiyeti önlenmiş oldu.

1905 yılında yeni bir malî ıslâhat programı, altı Avrupa devletinin temsilcileri vasıtasıyla Osmanlı Devletine kabul ettirilmiştir. Bu programla Makedonya'nın bütün malî işleri yabancı kontrolü altına alınmış oldu.

Avrupa devletlerinin Makedonya ile ilgili istekleri bitmek bilmemiştir. 1907'de bu kez adlî ıslâhat, aynı yılın sonunda da askerî düzenleme isteyen yeni plânlar hazırlanmıştır. 1908 başında da Makedonya'nın merkezî hükümete olan bağlarını neredeyse yok edecek yeni bir idarî düzenleme teklifi getirilmiştir.

Bütün bu anarşi ortamı ve Makedonya'da devlet hakimiyetinin zayıflamış olması, burada ayrılıkçı çetelere karşı savaşan Türk subayları arasında tepkiye sebep olmuş, İttihat ve Terakki'nin 1908'de Abdülhamit'in tahttan indirilmesine yol açacak ihtilâlinin hazırlığı da bu coğrafyada başlamış ve gelişmiştir. Makedonya'da durum iyice çözümsüzlüğe doğru süreklenmiştir. Bir yandan devlete karşı yapılan ve bir çok etnik unsur ile yabancı güçlerin devrede olduğu ayrılıkçılık hareketi, bir yandan da hem bu ayrılıkçılara karşı savaşan, aynı zamanda meşrutiyetin ilân edilmesi ile bütün bu karmaşanın sona ereceğine inandıklarından dolayı İstanbul hükûmetine karşı mücadele

eden İttihat ve Terakki'nin faaliyetleri, Makedonya'yı tam bir kaos, boşluk ve anarşi içine sürüklemiştir. İttihat ve Terakki aynı zamanda Makedonya'yı Osmanlı Devleti'nden ayırmaya çalışan Avrupalı devletlere karşı protesto hareketlerine girişmiştir.

II. Meşrutiyetin ilânında, Makedonya olaylarının çok önemli bir etkisi olmuştur. Abdülhamit'e karşı başlatılan ihtilâl hareketinin doğduğu, büyüdüğü ve geliştiği yer Makedonya olmuştur. İttihat ve Terakki'nin Manastır'daki faaliyetleri, II. Abdülhamid'i 24 Temmuz 1908'de meşrutiyeti ve anayasayı tekrar yürürlüğe koymak zorunda bırakmıştır. Makedonya bütün Osmanlı ülkesinin kaderinde etkili olmuştur. Nitekim Makedonya olayları, sonuçta Balkan savaşlarının patlak vermesine de sebep olacaktır.

Meşrutiyetin ilânından sonra ilk seçimler 1908 yılının Kasım sonu ile Aralık başında yapılmıştır*. Bu seçimde İttihat ve Terakki büyük bir üstünlük sağlamış, 285 kişilik meclise 160 Türk ve 60'ı da Arap olmak üzere 220 milletvekili sokmuştur. Bu mecliste ayrıca 27 Arnavut, 26 Rum, 14 Ermeni, 10 Slav ve 4 Musevî milletvekili bulunuyordu.

II. Meşrutiyetin ilânı ile Makedonya'daki çetecilik faaliyetleri de birdenbire azalmaya başlamıştır. Fakat bu durum uzun sürmedi ve o zamana kadar Osmanlı Devleti'ne bağlı yarı prenslik durumunda olan Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilân etmesi ile ortalık tekrar karıştı.

Osmanlı Devleti'nin iç sorunlarını bir türlü çözememesi, Abdülhamit'ten sonra İttihat ve Terakki'nin de istikrarı sağlayamamış olması, Balkan toplumlarındaki bağımsızlık isteklerini kuvvetlendirdi. Burada ilgi tamamen Makedonya üzerinde odaklaşıyordu. Herkesin Makedonya ile ilgili iddiaları vardı. Bulgaristan hem Büyük Bulgaristan'ı gerçekleştirmek, hem de Ege denizine inmek için Makedonya'yı istiyordu. Sırpların ve Yunanlıların da Makedonya üzerindeki iddiaları zaten bilinmekteydi ve bu isteklerini gerçekleştirmek için uygun bir ortamın oluşmasını bekliyorlardı. 1912 yılında Rusya'nın da çabaları ile Balkan devletleri arasında Osmanlı Devleti'ne karşı bir ittifak kuruldu. Artık her yol savaşa çıkıyordu.

Balkan devletleri arasındaki yakınlaşmada Bulgaristan'ın kendi isteklerinden belli tavizler vermesi etkili oldu. Makedonya'nın tamamını ele geçiremeyeceklerin kabul etmek zorunda kalan Bulgarlar, Makedonya'yı Sırbistan ile paylaşmak suretiyle bu konuyu çözmek istediler. Sırbistan ile anlaşma sağlanması uzun sürmedi. Bunun hemen arkasından Yunanistan ile olan ihtilâflar da giderilmeye çalışıldı ve istenilen sonuç

* Bu seçimlerle ilgili ilgili Üsküb'e ait kay›t defterinin bir örne¤i kitab›m›z›n içinde yer almaktad›r.

alındı. Sırbistan ve Karadağ ile Bulgaristan arasındaki anlaşmazlık bu şekilde çözüldükten sonra, Osmanlı Devleti için büyük bir felâketle sonuçlanacak olan Balkan Savaşının bütün hazırlıkları tamamlanmış oldu.

Osmanlı Devleti'ne karşı hazırlanan bu Balkan ittifakının temelinde Bulgaristan vardır. Diğer devletler Bulgaristan ile ikili antlaşmalar imzalamışlardır. Bulgaristan vasıtası ile Balkanlarda bir Rus nüfuzu kurulacağından korkan Avusturya'nın bu gelişmeyi engellemek için Makedonya'da yeni düzenlemeler yapılması ile ilgili talebi Osmanlı Devleti tarafından kabul görmedi. Sonuçta Balkan Savaşı 8 Ekim 1912'de başlamıştır. Balkan devletlerinin aralarında yaptıkları anlaşma gereği, ilk önce Karadağ, Osmanlı'ya savaş ilân etti. Diğer Balkan devletleri bu gelişmeden sonra Osmanlı Devleti'nden Rumeliye özerklik verilmesini ve idarî birimlerin etnik yapıya göre ayarlanmasını istediler. Bu isteğin ifade ettiği esas "Makedonya'yı parçala ve aramızda paylaştır" demekti. Bu durum karşısında Osmanlı Devleti de savaş ilânına aynı şekilde karşılık verdi. Fakat savaşın başlangıç döneminde bütün şartlar Osmanlıların aleyhinde idi. Gerek ordu donanımı, gerek asker sayısı bakımından Osmanlı kuvvetleri ile Balkan kuvvetlerinin arasında hep Osmanlı aleyhine bir durum söz konusuydu. Savaştan hemen önce askerin büyük kısmının terhis edilmiş olması ordunun toparlanmasını zorlaştırdı. Savaşın başlamasından kısa bir süre sonra, Osmanlı orduları hiç kimsenin tahmin etmediği bir şekilde, çok ağır yenilgiler aldı. Bulgarlar İstanbul önlerine kadar geldiler. Sırplar ise Adriyatik'e ulaştılar. Yunanlılar Selanik'i ve Ege adalarını ele geçirdiler. Durum o kadar kötüleşti ki, Avrupalı devletler bile duruma müdahale etmek ihtiyacı hissettiler. Çünkü Bulgarların ve Sırpların bu kadar güç kazanmış olmaları bütün dengeleri bozuyordu. Meselâ, Avusturya, Sırbistan'ın Adriyatik'e ulaşmasından ve "Büyük Sırbistan"dan söz etmeye başlamasından çok rahatsız olmuştu. Balkan devletlerinin bu kadar etkin bir konuma ulaşmış olmaları, olayların kendi kontrolünden çıkacağından korkan Rusya'yı bile rahatsız etmişti.

Nihayet Osmanlı Devleti 3 Aralık 1912 tarihinde ateşkes imzalamaya mecbur kaldı. 23 Ocak 1913'te Enver Paşa, Bâb-ı Âli baskını ile yönetime el koydu. Fakat yapılan görüşmeler sonunda anlaşma sağlanamaması üzerine savaş tekrar başladı. Bu sefer de durum eskisinden farklı olmadı, Edirne, Yanya ve İşkodra kaybedildi. Nisan ayında Osmanlı Devleti tarafından barış için tekrar müracaat edildi. 30 Mayıs 1913'de Londra'da imzalanan antlaşma ile Midye-Enez hattının batısındaki topraklar Bulgarlara bırakıldı. Makedonya'nın geri kalan toprakları da Sırplar ve Yunanlılar arasında paylaştırıldı. Yunanlılar Selanik'i ve Ege Makedonyasını, Sırbistan orta ve kuzey Makedonya'yı ele geçirdi.

Fakat daha sonra Balkan devletlerinin birbirleriyle anlaşamamalarından dolayı II. Balkan Savaşı başladı. Bulgarlar, kendilerine karşı ittifak kurmuş olan Sırplar ve

Yunanlılara karşı saldırıya geçtiler, fakat başarılı olamadılar ve Makedonya'yı terketmek zorunda kaldılar. Bu durumdan istifade eden Enver Paşa'nın komutası altında bulunan Osmanlı kuvvetleri Edirne'yi kurtardılar. Bu durumda Bulgaristan'ın barış istemekten başka çaresi kalmamıştı.

Balkan devletlerinin aralarındaki savaşa son veren antlaşma, 1 Ağustos 1913'te Bükreş'te imzalanmıştır. Bu antlaşmaya göre güney Makedonya Yunanistan'a, Manastır, İştip, Üsküp, Priştina bölgeleri Sırbistan'a bırakılmıştır. Bulgaristan ise doğudaki küçük bir toprak şeridi ile yetinmek zorunda kalmıştır. Osmanlı Devleti savaştığı Balkan devletleri ile tek tek anlaşmalar yapmış ve sonuç olarak Makedonya bölgesini tamamen terketmek zorunda kalmıştır.

Makedonya, Balkan harplerinden sonraları da Balkan devletleri arasında çekişme konusu olmaya devam etmiştir. I. Dünya Savaşında, İttifak devletlerinin yanında yer alan Bulgaristan, 1915'te Sırbistan'ın elindeki Makedonya bölgesini tamamen işgal etti. Ancak 1918'de itilaf kuvvetlerinin taarruzları sonucu Bulgaristan geri çekilmek zorunda bırakılarak, yapılan antlaşma ile savaş öncesi eski sınırlara dönülmüştür. Bulgaristan II. Dünya Savaşında da Almanya ile birlikte Makedonya'yı tekrar işgali altında tutmuştur. II. Dünya Savaşı sonlarına doğru ise Yugoslav Makedonya'sında toplanan (1944) Millî Konsey'in ilân ettiği "cumhuriyet", yeni kurulan Yugoslav Federe Devleti'nin bir parçası oldu. 1980'li yıllardan itibaren ise dünyada yaşanan gelişmeler sonucu Makedonya da 1991'de "bağımsızlığını" ilân ederek, bağımsız dünya devletleri arasındaki yerini almıştır.

Asırlar boyunca üç kıtaya hükmetmiş bir İmparatorluğun en önemli vilâyetlerinden birinin içinde yer almış olan Makedonya, Türk-İslâm kültürünün derin izlerini taşımaktadır. Başlangıcından sona kadar Osmanlı Devleti için çok büyük öneme sahip olup, büyük tarihî olaylara sahne olmuş Makedonya coğrafyasında, her ne kadar tarihî süreçte tahribata uğramışsa da bugün bile Türk kültür ve medeniyetinin maddî-manevî emareleri, derin izleri mevcudiyetini muhafaza etmektedir. Ayrıca, unutulmamalıdır ki, Makedonya'da 200 bine yakın Türk yaşamaktadır. Bu bakımdan ve uzun tarihi bağları dolayısıyla Makedonya Türkiye için önemini sürdürmeye şüphesiz devam edecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

MAKEDONYA ARŞİVLERİNDE BULUNAN OSMANLI DÖNEMİ ARŞİV MALZEMESİNİN BUGÜNKÜ DURUMU

Osmanlı Devleti'nin yaklaşık beş asır hâkimiyetinde kalan ve Balkanların önemli merkezlerinden biri olan Makedonya, Osmanlı kültür ve medeniyetinin tesir ve izlerini bugün de taşımaktadır. Bunun canlı ve müşahhas örneklerinden birisi de Makedonya'da mevcut Osmanlı dönemi arşiv malzemesidir. Makedonya tarihi açısından da zengin bir kaynak olan bu malzemenin bir kısmı, Üsküp'te 1951 yılında kurulan Makedonya Devlet Arşivi Merkezi'nde bir kısmı da Ohri ve Manastır gibi bölge arşivlerinde muhafaza edilmektedir.

Makedonya'da bulunan Osmanlı dönemine ait arşiv malzemesinin tamamına yakın bir bölümünü teşkil eden Üsküp Arşiv Merkezi'nde mevcut malzeme tasnif edilmiş ve 1991 yılında Makedonca ve Türkçe olmak üzere, bu arşiv malzemesini tanıtıcı mahiyette, "Makedonya Arşivi, Türkçe Arşiv Dizi ve Kolleksiyonlar Kılavuzu" hazırlanmıştır.

Makedonya Arşivi'nde bulunan malzeme XVI-XIX. yüzyıllar arasındaki Osmanlı mahallî ve mülkî idarelerinin çeşitli birimlerine ait belge ve defter serilerini kapsamaktadır.

Bu belge serileri içinde kapsamı ve muhtevası bakımından "kadı sicilleri", en önemli yeri tutmaktadır. Debre, Ohri, Pirlepe, Kalkandelen ve İştip kazalarına ait on adet sicilin haricinde Manastır Kadılığı'nın 185 adet sicili takım halinde korunabilmiştir. 1607'den Osmanlı hâkimiyetinin sonuna kadar ki döneme ait Manastır kazasının mahkeme kayıtlarını ihtiva eden Manastır kadı sicillerinin tamamı mikrofilm halinde Osmanlı Arşivi'ne kazandırılmıştır. Bu siciller gerek bölge tarihi, gerekse Osmanlı tarihi üzerinde çalışan araştırmacılar için yeni ve önemli bir kaynak hüviyetindedir. Bunun yanında mahallî tapu kayıtlarını ihtiva eden XIX. yüzyıl ile XX. yüzyıl başına ait Manastır, Florina, Resne, Pirlepe, Prespe ve Kuruşova'nın 114, Ohri, Kirçova ve Selvice'nin ise 3 adet olmak üzere toplam 117 tapu kütüğü günümüze intikal etmiştir.

Makedonya Arşivi'nde mevcut diğer bir Osmanlı belge serisini de belediyeler ve mülkî idarelerin evrakları oluşturmaktadır. Bunlar; Pirlepe ve Kalkandelen Kaymakamlığı evrakı, Köprülü, Koçana, Kratova, Eğri-Palanka, Kumanova, Pirlepe, Radoviş, Üsküp, Kalkandelen, İştip belediyelerinin evrakı, Pirlepe Tarım Bankası, Üsküp Muhacir Komisyonu, Pirlepe Kadastro Dairesi, Pirlepe Maliye Dairesi, Pirlepe Tapu Dairesi ve Jandarma İdaresi evraklarıdır.

Yukarıda zikredilen mahalli idarelerin evraklarından başka "Özel Belgeler Kolleksiyonu" adı altında tasnif edilmiş 80 adet ferman (1469-1916), 153 berat (1702-1911), 28 adet vakfiye (1463-1911) ve 8 adet buyruldu (1600-1868) bulunmaktadır. Ayrıca dinî müesseseler, tarikatlar ve özel şahıslara ait bir miktar evrak da mevcuttur.

A-TASNİFSİZ BELGELER

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ile Makedonya Cumhuriyeti Arşiv Genel Müdürlüğü arasında imzalanan işbirliği protokolü gereği 27 Haziran - 11 Temmuz 1995 tarihleri arasında Makedonya arşivlerinde yapılan incelemeler sırasında, Üsküp dışındaki bazı bölge arşivlerinde kataloglanmamış ve tasnifsiz halde Osmanlı dönemine ait evrak bulunduğu anlaşılmıştır. Bu bölge arşivlerinden sadece, Ohri Arşivi'ndeki belgelerin bir kısmı görülebilmiştir. Bölge Arşivi Müdürü'nün verdiği bilgilere göre Ohri Arşivi'nde Osmanlı döneminden kalma 20 dosya içinde yaklaşık 15.000 belge, 350-400 tanesi elyazması olmak üzere 2000 civarında kitap bulunmaktadır. Yukarıda belirtildiği gibi bu belge ve kitaplara hiçbir tasnif uygulanmış değildir. Diğer bölge arşivlerindeki Osmanlı dönemi belgeleriyle ilgili olarak şimdiye kadar herhangi bir araştırma ve inceleme yapılmamıştır.

B-TASNİFLİ BELGELER

Makedonya Arşivi'nde tasnifli halde bulunan ve araştırmaya açık Osmanlı dönemine ait evrakı, "belge ve defter serileri" olmak üzere iki ana bölüm halinde incelemek mümkündür.

Belge serilerini genel olarak, Osmanlı Devleti'nin bugünkü Makedonya sınırları içinde kalan bölgedeki mahallî ve mülkî idarelerinin evrakı ile ferman, berat, vakfiye ve buyrulduların yanında özel şahıslar, dini müessese ve tekkelerden toplanmış müteferrik evrak oluşturmaktadır.

Defter serilerini ise esas olarak tapu kütükleri ve kadı sicilleri meydana getirmektedir. Bunlardan başka mahallî ve mülkî idarelere ait bir mikdar defter de bulunmaktadır.

Bütün bu belge ve defter serilerinin, Makedonya arşivlerindeki ait oldukları fon ve seri adları, kapsadığı yıllar, dosya, vesika, varak sayıları ve muhtevaları aşağıda liste halinde ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

1-BELGE SERİLERİ

a-) Mahallî ve Mülkî İdarelerin Evrakı (Belediyeler, Kaymakamlık, Maliye ve Tapu Daireleri, Jandarma)

Fonun Adı	Serinin Adı	Kapsadığı Yıllar	Dosya Sayısı	Vesika Sayısı	Varak Sayısı	Muhtevası
Türk Yönetimi Dizileri 1263-1327 (1847-1912) *	Pirlepe Kazası Kaymakamlığı	1302-1326 (1886-1910)	2	435	466	Afyon üretimi; besin ürünlerinin fiyatları; vergi meseleleri; jandarma ile ilgili konular; piskoposluk okullarına personel tayini; Bulgar, Rum ve Sırp eşkıyalarının faaliyetleri; hırsızlık ve cinayetler; Pirlepe-Krivolak yolu ve Pirlepe Tiyatrosunun inşaatıyla köprülerin onarımına ait olmak üzere değişik konularda tutanak ve yazışmalar.
"	Kalkandelen Kazası Kaymakamlığı	1288–1325 (1872-1909)	1	23	53	Silah taşıma yasağı; Gostivar Türk Belediyesi'nin 1293 (1878) tarihli zabıt defteri; belediyede görülen davalar; vergilerin toplanması; miras davalarının çözümlenmesi ve Kalkandelen kaza meclisinin seçimi.
"	Köprülü Belediyesi	1284-1327 (1868-1911)	1	80	119	Gayr-i menkûllerin alışverişine bağlı kontrat ve tapu kopyaları; vatandaşlara verilen cezalarla ilgili malumatlar; Köprülü, Kratova ve İştip kazalarında bulunan kömür madenleri; belediye veznesine ödenen vergiler; Kavala, İştip ve Kiliseli'den komitacıların listesi; Nüfus tezkireleri ve belediyenin 1318 (1902) yılına ait protokol defteri.
"	Koçana Belediyesi	1285-1307 (1869-1891)	1	97	118	Belediyenin kuruluşu; gelir ve giderleri; inşaat ve onarımı ile belediyeye ödenen vergiler; besin ürünlerinin fiyatı; para cezaları; muhacirlerin durumu ve Koçana köprü inşaatına bağlı maliye belgeleri.

* Tarihler Rumî ve Miladî esasa göre düzenlenmifltir ve Makedonya Arflivi'nin dökümanlar›ndaki verilere göre haz›rlanm›flt›r.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya Say›s›	Vesika Say›s›	Varak Say›s›	Muhtevas›
"	Kratova Belediyesi	1284-1330 (1868-1914)	1	70	108	Kratova Şer'iyye Mahkemesi'nin 1327-1330 yıllarına ait mahkeme zabıtları; belediyenin gelir ve giderleri; vatandaşlara kesilen para cezaları; hırsızlık ve cinayetler; tütünün usulsüz şekilde satımı; belediyeye yerleşmiş muhacirler ile Kratova'da maden ocağında çalışanların listesi; gayr-i menkûl ve okulların istatistik cetvelleri.
"	Eğri Palanka Belediyesi	1284-1327 (1868-1911)	1	63	101	Belediyenin gelir ve giderleri; para cezası kesintileri; belediyeye yerleşen muhacirlerin listesi; çeşitli inşaat ve onarım işleri; Straçin Kulesinin bakımı için belediye köylerinden alınan besin ürünlerine ait hesaplar.
"	Pirlepe Ziraat Bankası	1305-1324 (1889-1909)	1	66	70	Tarım kredilerinin verilmesi ile ilgili kontrat ve yazışmalar.
"	Kumanova Belediyesi	1285-1329 (1869-1913)	1	281	424	Belediyeye ait gelir ve giderler; besin ürünlerinin fiyatları; hırsızlık, cinayet olayları; vatandaşlara kesilen para cezaları; muhacirlerin durumu; hastalıklar hakkında baytar ve doktor raporları; gayr-i menkûllerin alışverişleriyle ilgili kontratlar ve vergiye tabi tutulan araziler.
"	Pirlepe Belediyesi	1315-1327 (1899-1911)	1	131	136	Vergi ile ilgili meseleler; piskoposluk okullarına öğretmen tayini; müftülerin atanması; Gradsko-Manastır yolu ile Pirlepe'de mahkeme binası ve hapishanenin inşaatı; Pirlepe Gurebâ hastahanesinin giderleri; Köprülü Belediyesinden ayrılıp, Pirlepe Belediyesine bağlanan köylerin listesi; vilâyetle yazışmalar; 1885 ve 1911 yılına ait nüfus kütükleri.
"	Radoviş Belediyesi	1285-1328 (1869-1912)	1	84	167	Belediyenin kuruluşu; gelir ve giderleri; besin ürünlerinin fiyatları; hırsızlık, cinâyet olayları; şahıslara kesilen cezalar; muhacirlerin listesi; belediye memurlarının maaşları; nüfus tezkireleri ile vergi makbuzları ve belediyeye verilen dilekçeler.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya Say›s›	Vesika Say›s›	Varak Say›s›	Muhtevas›
"	Üsküp Belediyesi	1263-1327 (1847-1911)	45	13773	18261	Şehirdeki yapılarla, su tesisatı ve kanalizasyonların inşaatı; cadde ve tretuarların onarımı; Vardar nehrinde baraj inşaatı gibi imar işleri; tarım ürünleri; odun ve hayvan pazarının açılması; besin ürünlerinin kontrolü ve fiyat tespiti; kamu yapılarının denetimi; vergi ile ilgili meselelere dair belgeler.
"	Kalkandelen Belediyesi	1285-1328 (1869-1912)	1	58	64	Belediyenin gelir ve gider durumu; kesilen para cezaları; Kalkandelen 'deki gayr-i Müslim mekteblerinin yerleri, öğretmen ve öğrencilere dair bilgiler; nahiyeye yerleşen muhacirler ve vergi ile ilgili belgeler.
"	İştip Belediyesi	1283-1307 (1867-1891)	2	348	467	Belediyenin gelir ve giderleri; hırsızlık, cinayet olayları; besin ürünlerinin fiyatı; vatandaşlara kesilen para cezaları; gayr-i menkûllerle ilgili kontrat ve inşaat işleri; muhacirlerin listesi; köylerde satılan buğdayın miktarına bağlı listeler; belediyenin ihtiyaçları için satın alınan malzemelerle ilgili belediye veznesinden ödenen paraya dair çeşitli makbuz ve belgeler.
"	Üsküp Muhacir Komisyonu	1280-1311 (1864-1897)	10	1791	2329	1877-1883 yılları arasında Bosna-Hersek ile Sırbistan'dan göç edip Üsküp ve çevresinde iskan edilen muhacirlerin iskan iaşe ve ibatelerini temin için oluşturulan muhacirin komisyonunun evrakı.
"	Pirlepe Tapu Dairesi	1283-1327 (1867-1911)	3	1270	1275	Gelir defterlerinin düzenlenmesi; gayr-i menkûl işlemleri; vergilerin ödenmesi; Tapu dairesinin çeşitli yazışmaları.
"	Pirlepe Mal Müdürlüğü	1315-1328 (1899-1912)	2	201	903	Vergi tahsili ile ilgili yazışmalar; konakların, yol ve köprülerin onarımı; köylerdeki çiftliklerin sayısı ve gelirleri; memur ve emeklilere maaş ödenmesi; memur tayinleri; muhtaç şahıslara para yardımı; gayr -i menkûllerin satışı.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya Say›s›	Vesika Say›s›	Varak Say›s›	Muhtevas›
"	Pirlepe Jandarma Bölüğü	1312-1328 (1906-1912)	1	363	364	Jandarma ile ilgili konular; Manastır'da jandarma karakolu inşaatı; tüfeklerin tamiri, cephane ve silah kaydı; asâyişin korunması; müfettiş kontrolleri; Pirlepe'de süvari ve piyadenin donatımı ile ilgili listeler.

b-) Fermanlar, Beratlar, Vakfiyeler, Buyruldular

Fonun Adı	Serinin Adı	Kapsadığı Yıllar	Dosya No	Ebadı	Muhtevası
Özel Belgeler Koleksiyonu	*Fermanlar*	1056 M. 26 (1646 Mart 14)	1	49x75 cm	Bonçe ve Verçani köylerinin Mariova nahiyesinden ayrılıp Pirlipe Kadılığı'na dahil edilmesi.
"	"	1108 Ca. El.* (1696 Kasım 26)	2	16x57 cm	Ohri mutasarrıf ve kadısına; Hatip ile karısının boşanma davalarının adaletli şekilde çözümlenmesinin emredildiği.
"	"	1174 B. El. (1761 Şubat 6)	3	72x51 cm	İseh Sadık'a borçlu olan Katlanovali İbrahim ile diğer hasır işçileri arasındaki anlaşmazlığın adil bir şekilde çözüme kavuşturulması.
"	"	1174 B. Et. (1761 Şubat 20)	4	49x72 cm	İştip ile Köprülü civarı sakinlerinin Katlanova'dan kamış toplamalarının yasaklandığı.
"	"	1196 (1781)	5	52x75 cm	Vergi memurlarının Ulahlardan, defterde belirtilenden fazla vergi taleb etmemeleri.
"	"	1212 R. Et. (1797 Kasım 6)	6	55x73 cm	Duka Konstantinia'nın Üsküplü ulağı Mustafa'ya Dubrovnik yolunda saldıran Arnavut eşkıyâlarının yakalanması emri.
"	"	1236 R. 18 (1821 Ocak 23)	7	55,5x76 cm	Selanik'teki çuha fabrikası için yedi kantar yün toplanması emri.
"	"	1237 Z. Er. (1822 Eylül 17)	8	52x76 cm	Üsküplü Ahmed, Sadık ve Abdülkadir'in Üsküp'teki "Kadı Baba" Türbesinin türbedârı Abdülfettah'ın işlerine karışmamaları.
"	"	1240 Ra. Et. (1824 Kasım 8)	9	59,5x76 cm	Kölelerin nakil yasağı hakkındaki sultan emrine karşın Bektaşi Sait Hacı Mehdi Baba'nın bir oğlanı Kırşehir köyü Suluca'daki tekkeye götürmesine izin verilmesi.
"	"	1243 Z. 2 (1828 Haziran 16)	10	49x72 cm	Kalkandelen Kadısına; ahalinin içki vergisini kendilerinin toplaması isteklerinin kabul edilmesinin emredildiği.

* Hicrî aylarda ay›n 1'i ile 10'u aras› için "evâil", 11'i ile 20'si için "evâs›t" ve 20'si ile 30'u için "evâhir" tabirleri kullan›l›rd›. Burada bu kelimeler, k›saltmalar› olan "El., Et., Er." harfleri ile belirtilmifltir.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1244 M. 28 (1828 Ağustos 10)	11	52x72 cm	Metropolit Grigorious'un dînî işlerine yerel idarenin müdahalesinin menedilmesi.
"	"	1248 S. 27 (1832 Temmuz 26)	12	53x57,5 cm	Metropolitlerin tayini hakkındaki beratları patrikhanenin saraya sunduğu; Askerî ve sivil şahısların metropolitlerin ikamet etdikleri yerlerde dolaşmalarının ve at, katır almalarının yasaklandığı.
"	"	1249 B. Et. (1833 Kasım 29)	13	52x72 cm	Debre'ye bağlı Trebişte ve Manastırçe köyleri ile Bituşe, Latek ve Bakuşa köyleri arasındaki otlak kavgasının karara bağlanması.
"	"	1250 M. El. (1843 Mayıs 10)	14	53,5x72 cm	Mahmut oğlu Davut'un sipahiliğindeki Trebişte köyü otlaklarının Bela Çırakve köyü sakinleri tarafından kullanılmasının yasaklanması.
"	"	1250 B. Et. (1834 Kasım 17)	15	54x108 cm	Ohri sancağı Aşağı Debre'nin Suvi Dol köyünün tımarının imtiyaz sahibi Hüseyin'in, Reka nahiyesi ve Trebişte köyünün ahalisinden yeniden öşür toplamasının menedilmesi.
"	"	1251 S. Et. (1835 Haziran 12)	16	55x78 cm	Primet, Kirça ve Konitsa köyü sakinlerinden on akçadan fazla ispenc alınmaması ve ahalinin diğer vergi ve harçlardan muaf tutulması.
"	"	1253 S. 20 (1837 Mayıs 26)	17	53,5x71 cm	Gostivar'da Kaçanitli merhum Mehmed Paşa tarafından yaptırılmış camide görevli İmam Esad Mehmed'in rahatsız edilmemesi.
"	"	1254 S. Et. (1838 Mayıs 10)	18	52x113 cm	Memur ve askerî şahısların Debre ve Reka metropoliti Yoaninis'i rahatsız etmemeleri ve ondan at talebinde bulunmamaları.
"	"	1254 S. Et. (1838 Mayıs 10)	19	55x103 cm	Debre ve Reka metropoliti Yoaninis'in Trebişte köyü ve "Aziz Yovan" manastırındaki dindaşlarını çanlarla toplamasının yerel idare tarafından engellenmemesi.
"	"	1254 B. Et. (1838 Ekim 4)	20	53x106 cm	Aşağı Debre'deki timar sahibi Hüseyin'in, Reka nahiyesi ile Trebişte köyünden yaz otlağı vergisi toplamasının yasaklanması.
"	"	1254 Ş. El. (1838 Ekim 20)	21	54x75 cm	Rostuşa ve Velebrdo köylülerinin manastırın mal varlığını kullanmalarının ve korusundan ağaç kesmelerinin yasaklanması.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1254 Ş. El. (1838 Ekim 20)	22	53x104 cm	Rostuşa ve Velebrdo köylülerinin "Aziz Yovan" Bigorski manastırının mülküne karışmamaları.
"	"	1254 Ş. El. (1838 Ekim 20)	23	54x77 cm	Reka nahiyesinde "Radika Dragor" mahallinde bir otlağı olan İgümen Arsenie ile Oreova mutasarrıfı Hüseyin arasındaki anlaşmazlığın çözümlenmesi emri.
"	"	1254 Ş. (1838 Ekim)	24	49x72 cm	1838 yılında cizye olarak halktan toplanmış olan 115000 kuruşun Şerif Bey'den alınarak halka iadesi.
"	"	1255 Ca. El. (1839 Temmuz 13)	25	55x75 cm	Trebişte köyündeki tarlalar için Vasil Petre ve İgumen Arsenie ile Hasan arasındaki anlaşmazlığın adil bir şekilde çözümlenmesi emri.
"	"	1255 Ca. El. (1839 Temmuz 13)	26	53x77 cm	Debre köyü Trebişte'den Vasil Petre'nin meyve ağaçlarına zarar veren kişiler hakkında işlem yapılması.
"	"	1255 Z. 28 (1840 Mart 4)	27	54x76 cm	Debre Metropoliti'nin yetki bölgesine giren kiliselere mahalli idarenin karışmasının menedilmesi.
"	"	1256 M. 13 (1840 Mart 17)	28	37x53 cm	Mirascı bırakmadan ölen Ahid Süleyman'a ait Ohri Sancağı Yukarı Debre Kumadi köyü 1251 yılı timar gelirinin toplanması.
"	"	1268 M. Et. (1851 Kasım 10)	29	55x78 cm	Debre'nin Vilkoviya köyündeki yıkılmış "Aziz Dimitri" kilisesinin onarımı için izin verilmesi.
"	"	1268 Za. El. (1852 Ağustos 18)	30	68x56,5 cm	Abdurrahman Paşa'ya mîr-i mîrânlık rütbesi verilmesi.
"	"	1275 L. Er. (1859 Haziran 1)	31	79,8x56 cm	Abdurrahman Paşa ile Esad Bey arasında Kalkandelen'deki mülklerle ilgili davada Meşihat'ın getirdiği karara uygun davranılması.
"	"	1300 Z. 25 (1883 Ekim 28)	32	80x58 cm	Kalkandelenli merhum Hasan Paşa'nın oğlu Mehmed Rüştü Paşa'nın mîr-i mîrân rütbesine getirildiği.
"	"	1310 Ra. 18 (1892 Ekim 10)	33	80x56 cm	Mîr-i mîrândan Kosova Vilâyeti Jandarma Kumandanı Mehmet Paşa'ya "Mirliva" rütbesinin verilmesi.
"	"	1328 Za. 24 (1910 Aralık 27)	34	58x84 cm	Demirhisar köylerinden Siveta'nın ahalisine devlet arazisinde kendi kiliselerini kurma ruhsatı verilmesi.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1270 (1853)	35	54x57 cm	Üsküp vali, kaymakam, kadı ve müftüsüne; toplanmış hasır kamışının ihale ile satılmasının emredildiği.
"	"	1285 Z. 8 (1870 Mart 10)	36	55x79 cm	Bulgar Bağımsız Başpiskoposluğu'nun kurulması.
"	"	1310 C. 27 (1893 Ocak 16)	37	55x80 cm	Resne nahiyesi halkına 80 kuruş arsa ondalığı ödemeleri kaydıyla ve bedeli zengin kişilerden temin edilerek yeni bir kilise inşasına izin verildiği.
"	"	1332 K.Evvel 13 (1916 Aralık 13)	38	30x38 cm	İstanbullu Hafız Hasan Bey'in merhum Gazi Yahya Paşa'nın İstanbul, Üsküp ve Belgrad'daki vakfına mütevelli olarak tayin edildiği.
"	"	1245 Ra. El. (1829 Eylül 5)	39	64x76 cm	Trikalo, Lora ve Delvina sancakları mutasarrıfı serasker Selim Mehmed Paşa'ya gönderilen paranın korunması ve yol emniyetinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması.
"	"	1247 R. 8 (1831 Eylül 16)	40	53x77 cm	Pazar kurulma gününün Pazar'dan cumartesiye alınması hususunda Manastır kadılığına tebliğ.
"	"	1249 Ca. El. (1833 Aralık 29)	41	53x75 cm	Manastır kazasına bağlı; Magareva köyündeki "Aziz Dimitriya" kilisesinin onarımı için izin vermesi.
"	"	1251 S. 19 (1835 Haziran 16)	42	55x78 cm	Manastır idaresinin Manastır Metropoliti Simçe'nin işlerine karışmaktan men edilmesi.
"	"	1251 Za. Et. (1836 Mart 4)	43	55x78 cm	Ölü gömme ruhsatı verilirken hıristiyanlardan para alınmaması hususunda Manastır kadılığına emir.
"	"	1251 Za. (1836 Mart)	44	54x76 cm	Manastır'da ölerek reşit mirasçılar bırakan kişilerin bıraktığı mülkün zaptının tutulmaması ve mirasçılardan veraset harcı alınmaması.
"	"	1252 Za. 14 (1837 Şubat 20)	45	53x81 cm	Manastır Metropoliti Gerasimos'un işlerine mahalli idare tarafından karışıldığı şikâyeti üzerine ilgililerin ikaz edilmesi.
"	"	1254 Z. Er. (1839 Mart 4)	46	55x78 cm	Georgi adındaki şahsın mülkünü haksızca elinden alınan Kostur'lu Cafer'i şikâyeti ile davanın soruşturulup adaletli bir karar verilmesi.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1255 L. Et. (1839 Aralık 22)	47	55x75 cm	Lerinli Ahmed ile Abdullah kardeşlerin Lerin köyünün Surovin'deki tarla ve otlaklar hakkında Steyko adlı şahıs aleyhine davacı olduklarından konunun soruşturularak hükme bağlanması.
"	"	1257 C. El. (1841 Temmuz 25)	48	54x78 cm	Kole Hristo ve Lerin'in Bali köyünden İsmail Bey'le aralarındaki ev ve bahçe mülkiyeti davasının çözümlenmesi emri.
"	"	1265 M. Er. (1848 Aralık 21)	49	56x75 cm	Kostur kadılığının Grişçe köyünden Dimitri ve Penoriko'ya ait beş ev ile bir meyve bahçesinin Kosturlu Caferoğulları tarafından haksızca alındığı hakındaki şikayetleri üzerine davanın soruşturulması.
"	"	1265 M. Er. (1848 Aralık 21)	50	56x75 cm	(49 nolu fermanla aynı belge)
"	"	1265 S. Er. (1849 Ocak 20)	51	56x80 cm	Dragoş köyünden Blajoğlu Yovan ve Troyçeli Nikola'nın tarlalarının Negoçini köyünden bazı kişilerce alındığının bildirilmesi üzerine Manastır Kadılığından davanın soruşturulmasının istenmesi.
"	"	1265 Ş. Et. (1849 Temmuz 6)	52	55x79.cm	Lefter köyündeki Aya Paraskeva kilisesinin onarımı için izin verilmesi.
"	"	1265 N. El. (1849 Temmuz 25)	53	55x78 cm	Ohri kadılığı İbriçani köyündeki bazı tarla ve otlaklar hakkındaki şikâyet üzerine konunun soruşturulması.
"	"	1265 L. Et. (1849 Eylül 13)	54	55x77 cm	Lerin kadılığı Suroviç köyünden Ahmed ve Abdullah kardeşler ile aynı köyden Stayko arasındaki bir ev ve bağ hakkındaki davanın adil bir şekilde hükme bağlanması.
"	"	1273 L. Er. (1857 Haziran 22)	55	55x80 cm	Ohri kazasındaki yıkık "Aziz Nikola" kilisesinin onarımı için izin verilmesi.
"	"	1275 Ş. Et. (1859 Mart 20)	56	55x78 cm	Kırçova köyünden Yankum ile İbrahim arasındaki borç davasının çözüme kavuşturulması.
"	"	1286 B. 21 (1869 Ekim 27)	57	55x78 cm	Mahalli engel bulunmadığı takdirde Pirlepe hıristiyan ahalisine yeni bir kilise inşası için izin verilmesi.
"	"	1287 Ş. El. (1870 Kasım 1)	58	56x78,5	Dragoş köyü sakinlerine köylerindeki kilisenin onarımı için izin verilmesi.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1292 R. 23 (1876 Mayıs 19)	59	56x80 cm	Manastır kazası Kırklino köyündeki yıkık kilisenin yerine yeni bir kilise inşası için izin verilmesi.
"	"	1301 Ca 26 (1884 Mart 25)	60	55x81 cm	Uşerler köyü sakinlerine yeni kilise inşası için izin verilmesi.
"	"	1301 B. 24 (1884 Mayıs 21)	61	56,5x80 cm	Pirlepe kadılığının Budimirtsi köyü sakinlerine, köyden toplanan mali yardımla eski kilisenin bulunduğu yerde yeni bir kilise inşa etmeleri için izin verilmesi.
"	"	1308 B. (1892 Şubat)	62	57x81 cm	Pirlepe kadılığı Eristos köyü sakinlerinin eski kilisenin temelleri üzerinde yeni bir kilise inşa edebilmeleri için izin verilmesi.
"	"	1315 M. 20 (1897 Haziran 21)	63	56,5x81 cm	Gırbuleva köyü sakinlerine kilise inşa etmeleri için izin verilmesi.
"	"	1315 Ca. 10 (1897 Kasım 6)	64	56,5x81 cm	Manastır kazası Kırsoar köyündeki kilisenin tamirine izin verilmesi.
"	"	1317 Ş. 3 (1899 Aralık 7)	65	57x81 cm	Mısır'da ölen Manastırlı Yanik'in mirasından bağışlanan ve köyün zenginlerinden de toplanacak para ile yapılması kararlaştırılan okul inşası için Bunova köyü ahalisine ruhsat verilmesi.
"	"	1317 Za. 4 (1900 Mart 6)	66	56,5x82 cm	Kırçova kazasına bağlı Topolniça köyündeki yıkılmış. "Aziz Atanas" kilisesinin yeniden inşası için izin verilmesi.
"	"	1318 M. 20 (1900 Mart 20)	67	57x82 cm	Kırçova kadılığı'na bağlı Poreçe nahiyesi Tamına köyü ahalisine eski kilisenin temelleri üzerinde yeni bir kilise inşası için ruhsat verilmesi emri.
"	"	1320 Ca. 26 (1902 Ağustos 31)	68	57x81 cm	Orta Tri köyü kilisesinin çan kulesinin onarımı ve yeniden inşası için izin verilmesi.
"	"	1321 Z. 1 (1904 Şubat 18)	69	56,5x82 cm	Manastır kadılığı'nın Dragoş köyündeki yanmış olan kilisenin yerine yeni bir kilisenin inşası için ruhsat verilmesi.
"	"	1322 Ra. 27 (1904 Haziran 11)	70	57x82 cm	Manastır kadılığı Brusnik köyünde yıkılmış eski okulun yerine yeniden bir okul inşası için izin verilmesi.
"	"	1293 (1876)	71	81x56 cm	Hasan Bey'in Selanik jandarma birliğine Alaybeyi olarak tayin edildiği.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1279 M. 2 (1862 Haziran 30)	72	56x79 cm	Kalkandelen şehrindeki pazar kurulma gününün pazar'dan cumartesi gününe alınması.
"	"	1250 (1834)	73	-	Pirlepe şehri Kocabaşısı Papas Hırısto'nun, cemaat işlerine vekil tayin edilmesi.
"	"	1167 Ş. (1754 Haziran)	74	43,5x67 cm	Üsküp şehri Kadiri tarikatına bağlı Seyyid Mehmed Sadık'ın tarlalarının mülkiyetine, balıkçılıktan ve kamış üretiminden elde edilen gelirine karışılmaması.
"	"	873 (1469)	75	17x37 cm	Üsküp nahiyesine bağlı Topolişte'teki mezranın Rüstem Kaplanın mülkiyetine verilmesi.
"	"	1856 Temmuz	76	56,5x61 cm	Grad köyündeki (Delçevo) "Aziz Georgi" kilisesinin inşası için çıkartılan ferman.
"	"	1276 Ş. Et. (1860 Şubat)	77	-	Grad köyündeki kilisenin onarımı için izin verilmesi.
"	"	1231 L. 19 (1816 Ekim 13)	78	-	Sultan emri olmaksızın Pretelça'daki Aziz Yovan kilisesinin işlerine karışılmasının ve her türlü teftiş yapılmasının yasaklandığı.
"	"	1252 N. El. (1836 Aralık)	79	-	Sinanzâde El-hac İbrahim oğulları ve Bahtul köyünden Seyyid Muhammed ile Üsküp Orman köyünden Hasan arasındaki anlaşmazlığın çözümlenmesi.
"	"	1263 M. 30 (1846 Aralık 30)	80	-	Berova-Maleş kazası ahalisinin isteği üzerine Pazar açılacak günün değişmesi.
"	*Beratlar*	1113 Za. El. (1702 Ocak 28)	1	22x46 cm	Hüseyin Halife'nin Ohri kazasındaki Struga şehrine öğretmen tayin edilmesi.
"	"	1116 L. Er. (1705 Şubat 24)	2	117x43,5 cm	Vulçitrin sancağında yaşayan Ali'ye 10.000 akçelik timar verilmesi.
"	"	1119 Za. El. (1708 Şubat 17)	3	63x23 cm	Struga şehrinde Ömer Halife'nin Süleyman Halife yerine öğretmen olarak tayin edilmesi.
"	"	1155 R. 20 (1742 Haziran 24)	4	127x45 cm	Defter-i Hâkanî yardımcısına Bukviça köyü ile diğer yerlerde zeamet verilmesi.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1167 Ca. El. (1753 Haziran 24)	5	24x71 cm	Struga şehrinde bulunan "Ayşe Hatun" vakfının mütevellisi olarak buyruknamede adı geçen Ali'nin tayin edildiği.
"	"	1168 N. El. (1753 Haziran 10)	6	74x27 cm	Ali Halife'nin Struga'da bulunan "Mustafa Çelebi" camisine kayyım olarak tayin edilmesi.
"	"	1180 Ra. El. (1766 Ağustos 7)	7	77x26 cm	Üsküp'te Hacı Urem'in inşa ettiği camiye hatib ve mütevelli tayini.
"	"	1180 Ş. 20 (1767 Ocak 21)	8	24x68 cm	Murtaza Halifenin Struga şehrinde Mehmed Çavuş'un inşa ettiği okula halife olarak tayin edilmesi.
"	"	1183 M. 25 (1769 Mayıs 31)	9	51x70 cm	Üsküp'te bulunan "Gazi İsa Bey" Vakfı imaretinin kilercisi olarak Mehmed Emin halife'nin yerine Hüseyin Halife'nin tayin edilmesi.
"	"	1187 M. 23 (1773 Nisan 16)	10	25x70 cm	Üsküp'te bulunan "Gazi İsa Bey" camiine duagûy olarak Abdülbaki Halife'nin tayin edilmesi.
"	"	1188 M. 13 (1774 Mart 26)	11	25x71 cm	Hüseyin Halife'nin Üsküp'teki İsak Bey Camiine duagûy olarak tayin edilmesi.
"	"	1188 L. 10 (1774 Aralık 14)	12	52x24 cm	Hüseyin Halife'nin Üsküp'te bulunan "İsa Bey" İmaretinde kilerci olmasına ait beratının yenilenmesi.
"	"	1188 L. 13 (1774 Aralık 17)	13	24x70 cm	Hüseyin Fazlı'nın Üsküp'teki "Gazi Yahya Paşa" Camii imaretine habbaz olarak tayini.
"	"	1190 L. Et. (1775 Kasım 29)	14	26x77 cm	Ali Halife'nin Struga'da bulunan "Mustafa Çelebi" Camiinde imam olmasına bağlı beratının yenilenmesi.
"	"	1193 M. 6 (1779 Ocak 24)	15	60x43 cm	Hafız Hüseyin'in Üsküp'te bulunan "Gazi İsa Bey" Vakfı imaretine ser-habbaz olarak tayin edilmesi.
"	"	(1790 Şubat 11)	16	51x24 cm	Mustafa Necat ve Muhammed Esad'ın Üsküp'teki "Gazi İsa Bey" Camii imaretine ser-habbaz tayin edilmeleri.
"	"	1208 C. 3 (1793 Kasım 7)	17	72x24 cm	Fazlı'nın oğlu Hüseyin Halife'nin Üsküp'te bulunan "Gazi İsa Bey" Vakfı'na ser-habbaz tayin edilmesi.
"	"	1212 Z. 15 (1798 Haziran 30)	18	27x67 cm	İsak Halife'nin Gostivar'da Mehmed Paşa tarafından inşa edilen camide hatiblik beratının yenilenmesi.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1213 Za. 19 (1799 Mayıs 24)	19	27x67 cm	Halife Muhammed Emin'in Gostivar'da buluna "Vali Sinan" Camiine imam tayin edilmesi.
"	"	1214 M. 26 (1799 Haziran 30)	20	72x77 cm	Abdülfettah'ın Üsküp'te bulunan "Gazi İsak Bey" Camiine ser-mahfil olarak tayin edilmesi.
"	"	1220 S. 13 (1805 Mayıs 13)	21	27x77 cm	Ali Halife'nin Struga'da Mustafa Çelebi'nin inşa ettiği camide mütevelli olmasına dair beratının yenilenmesi.
"	"	1220 Za. (1806 Ocak)	22	62x44 cm	"Cimi Sinan" tekkesine Şeyh Abdullah'ın şeyh olarak tayin edilmesi.
"	"	1223 M. 25 (1808 Mart 15)	23	25x71 cm	Mehmed Emin Halife'nin Gostivar'da Kaçanikli Mehmed Paşa'nın inşa ettiği camide imam olmasına ait beratının yenilenmesi.
"	"	1225 Ra 15 (1810 Mayıs 20)	24	24x58 cm	İsmail Mustafa'nın Üsküp'teki "Gazi Mustafa Paşa" camii imaretinde görevlendirilmesi.
"	"	1226 R. Er. (1811 Nisan 27)	25	27x71 cm	İbrahim Halife'nin Struga şehrindeki Mustafa Çelebi camiine hatib olarak tayin edilmesi.
"	"	1226 Ca. 20 (1811 Haziran 12)	26	71x50 cm	İbrahim Halife'nin Ohri'deki "Ohrizade" Camiine imâm tayin edilmesi.
"	"	1229 Ra. 25 (1814 Mart 17)	27	26,5x58 cm	İsak Halife'nin Gostivar'da Kaçanikli Mehmed Paşa tarafından inşa edilen camide hatib olmasına ait beratının yenilenmesi.
"	"	1235 Ra. 23 (1820 Ocak 9)	28	27,5x78 cm	Halife Hafiz Hasan'ın Pirlepe'de bulunan "Gevher Sultan" okuluna tayin edilmesi.
"	"	1236 Za. 13 (1821 Ağustos 12)	29	45x63 cm	Abdülfettah'ın Üsküp'te bulunan "Kadı Baba" vakfına türbedar olarak tayin edilmesi.
"	"	1237 Ra. 21 (1821 Aralık 16)	30	27x69,5 cm	Abbas Halife'nin Debre'nin Rostuşe köyünde bulunan camiine imam ve hatip olarak tayini.
"	"	1241 R. 25 (1824 Aralık 7)	31	25x77 cm	Şaban Halife'nin Üsküp'ün Aşçe köyündeki camiye imam ve hatip olarak tayin edilmesi.
"	"	1243 Ra. 22 (1827 Ekim 13)	32	27x75 cm	Esad Mehmed Emin'in Gostivar'da Kaçanikli Mehmed Paşa camiine imam olarak tayini.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1249 Ra. 7 (1833 Temmuz 28)	33	27x77 cm	Abdülgafur Halife'nin Üsküp'teki "Gazi İsak Bey" camiine ser- mahfil olarak tayini.
"	"	1249 Ra. 11 (1833 Temmuz 31)	34	27x78 cm	Muhiddin Halife'nin Üsküp'teki "Ümmî Sinan" tekkesine türbedar tayin edilmesi.
"	"	1252 R. 26 (1836 Ağustos 11)	35	26x77 cm	Ahmed Halife'nin Üsküp'te bulunan "Kadı Efendi" türbesine türbedar olarak tayin edilmesi.
"	"	1251 Ca. 2 (1836 Ağustos 15)	36	53,5x75 cm	Abdülgafur Halife'nin Üsküp'teki "Ümmî Sinan" tekkesine türbedar olarak tayin edilmesi.
"	"	1251 Ca. 24 (1836 Ekim 6)	37	53x75 cm	Abdülgafur Halife'nin Üsküp'teki "Kocacık" Camiine imam olarak tayin edilmesi.
"	"	1253 (1837)	38	20x77 cm	Nurullah'ın oğlu Hüseyin Ali Halife'nin Yukarı Drebe'nin Vucişte köyündeki camiye imam ve hatip olarak tayin edilmesi.
"	"	1254 Ca. 6 (1838 Temmuz 28)	39	45x71 cm	Struga şehrindeki "Hacı Musa" okulu vakfına mütevelli olarak İsmail Halife'nin tayin edilmesi.
"	"	1254 Z. 6 (1839 Şubat 9)	40	27x80 cm	Struga'da bulunan Mustafa Çelebi Camii'ne hatip olarak Mahmud Halife'nin tayin edilmesi.
"	"	1254 Za. 20 (1839 Mart 15)	41	26,5x78 cm	Mahmud ve Necip'in Ohri Camii'ne imam tayin edilmeleri.
"	"	1256 Za. 17 (1841 Ocak 10)	42	74x52 cm	Üsküp'teki "Gazi Yahya Paşa" Camii'ne katip ve muhasebeci olarak Mahmud Timur Halife'nin tayin edilmesi.
"	"	1257 S. El. (1841 Mart 25)	43	54x133 cm	Ohrili tüccar Stefan Robe'nin oğlu Angeley'e Avrupa, İran ve Hindistan'la ticaret yapması için izin verilmesi.
"	"	1261 C. 2 (1845 Haziran 8)	44	51x24 cm	Abürrezzak İsmail'in Üsküp'teki "Gazi Mustafa Paşa" Camii ve İmaretinin mütevellisi olmasına bağlı beratının yenilenmesi.
"	"	1261 L. 6 (1845 Ekim 8)	45	27x57 cm	Abdülgafur'un Üsküp mezarlığı bekçisi olarak tayin edilmesi.
"	"	1265 Ca. 2 (1849 Mart 26)	46	28x76 cm	Hüseyin Halife'nin Üsküp'teki "GaziYahya Paşa" Camii ve İmareti'nin ekmekçisi olarak tayin edilmesi.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1269 C. El. (1853 Mart 12)	47	56x100 cm	Manastırlı Kirios'un oğlu Mihail'e Avrupa, İran ve Hindistan'la ticaret yapma imtiyazının verilmesi.
"	"	1247 Ra. 12 (1857 Ekim 3)	48	56x78 cm	Mustafa Bey'in oğlu Yahya'ya Üsküp "Gazi İsa Bey" Camii mütevelliliği ve medresesinin 1/5'inin verilmesi.
"	"	1274 Ş. 10 (1858 Mart 26)	49	52x74 cm	Yusuf Halife'nin Üsküp'teki "Gazi Mustafa Paşa" Camii vakıf ve imaretinin beşte birinin mütevellisi tayin edilmesi.
"	"	1276 C. 4 (1859 Aralık 29)	50	27x80 cm	Abdülkadir Halife'nin Struga'da bulunan Mustafa Çelebi Camiine hatib olarak tayin edilmesi.
"	"	1278 M. 15 (1861 Temmuz 23)	51	27,5x 9 cm	Süleyman'ın Üsküp'ün Rasçe köyündeki camiye imam ve hatib olarak tayin edilmesi.
"	"	1278 L. 23 (1862 Nisan 23)	52	26x77 cm	Abdülgafur'un Üsküp'teki "Kadri Efendi" Vakfı türbedarlığı beratının yenilenmesi.
"	"	1279 M. 25 (1862 Temmuz 23)	53	49x73 cm	Hüseyin Bey'in Üsküp'teki "İsak Bey" Camii Vakfı mütevellilik beratını yenilenmesi.
"	"	1279 M. 25 (1862 Temmuz 23)	54	50x70 cm	Abdürrezzak'ın oğlu Yusuf'un Üsküp'teki "Gazi Mustafa Paşa" Vakfı mütevellilik beratının yenilenmesi.
"	"	1279 M. 25 (1862 Temmuz 23)	55	50x70 cm	Üsküp'te bulunan "İplikçi Hasan Efendi" Tekkesi şeyhleri Esad İbrahim, Şehabeddin ve Halit'in beratlarının yenilenmesi.
"	"	1279 S. 6 (1862 Ağustos 3)	56	49x72 cm	Abdülgafur'un Üsküp'te bulunan"Kulak Şeyh Mehmed" Tekkesi'ne türbedar tayin edilmesine ait beratının yenilenmesi.
"	"	1279 S. 10 (1862 Ağustos 7)	57	25x73 cm	Selim İbrahim'in Üsküp'te bulunan "Gazi İsa Bey" Camiinde türbedarlık beratının yenilenmesi.
"	"	1279 S. 16 (1862 Ağustos 13)	58	25x72 cm	Hafız Mahmud'un Üsküp'te bulunan "Gazi Mustafa Paşa" Vakfı duahanı olmasına bağlı beratının yenilenmesi.
"	"	1279 S. 16 (1862 Ağustos 13)	59	25x72 cm	Abdülgafur'un Üsküp mezarlığı bekçisi tayin edilmesine bağlı beratının yenilenmesi.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1279 S. 16 (1862 Ağustos 13)	60	54x76 cm	Abdülgafur'un Üsküp'te bulunan "İbn-i Kocacık" Camii imamı olmasına bağlı 1252 tarihli beratının yenilenmesi.
"	"	1279 S. 10 (1862 Ağustos 17)	61	25x73,5 cm	Üsküplü Abdülgafur'un "Gazi İshak Bey" Cami ve İmareti'de 1276 tarihli dua-han beratının yenilenmesi.
"	"	1279 (1862)	62	22,5x37 cm	Karadağ'daki isyanın bastırılmasında gösterilen cesaret dolayısıyla bazı şahısların ödüllendirilmesi.
"	"	1280 M. 15 (1863 Temmuz 2)	63	25x73 cm	Hafız Süleyman ve İsmail'in Üsküp'ün Rasçe köyündeki camiye imam ve hatib olarak tayin edildikleri.
"	"	1280 B. 20 (1863 Aralık 31)	64	26x53 cm	Abdülgafur'un "Gazi İsa Bey" Camii ve İmareti muvahhidi olmasına ait beratının yenilenmesi.
"	"	1186 B. Et. (1869 Ekim 7)	65	26x53 cm	İsak Halife'nin Gostivar'daki "Kaçanikli Mehmed Paşa" camii hatibi olarak tayin edilmesi.
"	"	1291 B. El. (1874 Ağustos 14)	66	55x36,5 cm	Ahmed Nazım Bey'e Üsküp'teki "Gazi Yahya Paşa" Vakfı mütevelliliğinin verilmesi.
"	"	1294 C. 18 (1877 Temmuz 1)	67	28x77 cm	Avrethisar'ın Meraka köyü Camiine imam tayin edilen Süleyman Halife'nin imamlık beratının yenilenmesi
"	"	1295 Z. 19 (1878 Aralık 14)	68	28x81 cm	Üsküplü Abdülgafur'un Üsküp'te bulunan "İsak Bey" Vakfı Camii ve İmaretine dua-han tayin edilmesine ait beratın yenilenmesi
"	"	1295 Z. 19 (1878 Aralık 14)	69	28x80 cm	Üsküplü Abdülgafur'un Üsküp'te bulunan "Kadı Efendi" Vakfı'na türbedar tayin edilmesine bağlı beratının yenilenmesi.
"	"	1295 Z. 19 (1878 Aralık 14)	70	26,5x79, 5 cm	Üsküplü Abdülgafur'un "Ümmî Sinan" tekkesinde zaviye-dar tayin edilmesine bağlı beratının yenilendiği.
"	"	1295 Z. 19 (1878 Aralık 14)	71	27x78 cm	Üsküplü Abdülgafur'un "Kulak Şeyh Mehmed Efendi" Zaviyesine zaviyedar tayin edilmesine bağlı beratının yenilenmesi.
"	"	1297 Ra. 25 (1880 Şubat 26)	72	27x78 cm	İsmail Hüseyin'in "Gazi Yahya Paşa" Camii İmareti'ne habbaz tayin edilmesi.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1298 L. 4 (1881 Ağustos 16)	73	57x36 cm	Kalkandelenli Hasan Paşa'nın oğlu Mehmed Bey'e beşinci dereceden madalya verilmesi.
"	"	1301 S. 10 (1883 Aralık 11)	74	22x76 cm	Abdülehad'ın Üsküp'te Murat Han'ın inşa ettiği camiye imam olarak tayin edilmesi.
"	"	1301 Za. 18 (1884 Ağustos 10)	75	78x45 cm	Kalkandelenli merhum Hasan Paşa'nın oğlu Mehmed Rüşdü Paşa'ya feraşet ünvanı verilmesi.
"	"	1303 M. 10 (1885 Ekim 19)	76	27x80 cm	Tevfik adlı şahsın Üsküp'te bulunan "Gazi İsa Bey" Camii ve İmaretine kayyım tayin edilmesi.
"	"	1303 Ca. 15 (1886 Şubat 18)	77	27,5x45 cm	Ulemadan Üsküplü Süleyman Efendi'nin Bursa medresesine tayin edilmesi.
"	"	1305 N. 6 (1886 Mayıs 18)	78	55x49 cm	Mehmed Nuri'nin Üsküp'te bulunan "Gazi İsa Bey" Vakfı Camii ile medresesi kitaplığına kapıcı tayin edilmesi.
"	"	1303 M. 26 (1888 Ekim 2)	79	78x45 cm	Üsküplü Süleyman Bey'e ferâşet-i fahrî ünvanı verilmesi.
"	"	1308 M. 3 (1890 Ağustos 20)	80	57x28 cm	Üsküplü Abdülgafur'un oğlu Süleyman'ın "Gazi İsak Bey" Camii ve İmareti'ne dua-han tayin edilmesi.
"	"	1308 M .3 (1890 Ağustos 20)	81	29x79 cm	Rıza Abdülgafur'un "Gazi İsak Bey" Camii ile İmaretine muvahhid tayin edilmesi.
"	"	1308 M. 3 (1890 Ağustos 20)	82	27x80 cm	Rıza Abdülgafur'un Üsküp Mezarlığı'na bekçi ve mezarcı tayin edilmesi.
"	"	1309 C. 2 (1892 Ocak 8)	83	56x36 cm	Mîr-i mîrândan Manastır Jandarma Kumandanı Mehmed Paşa'nın ikinci dereceden mecidi nişanıyla taltifi.
"	"	1312 N. 7 (1895 Mart 4)	84	56x78 cm	Hacı Hüseyin Bey'e Üsküp'teki "Gazi İsak Bey" Vakfı ve İmareti mütevelliliğinin 1/5'inin verilmesi.
"	"	1314 B. 4 (1896 Aralık 10)	85	55x80 cm	Yaşı dolmamış olan Abdullah'ın Seniça'da IV. Murat'ın inşa ettiği camiye imam ve hatip olarak tayini ve yaşı doluncaya kadar bu görevi Murat Hacı Halit'in yapması.
"	"	1315 Ra. 2 (1897 Ağustos 7)	86	28x56 cm	III. Orduda asker Üsküplü Hüseyin Yusuf'un savaşta hizmeti dolayısıyla kahramanlık madalyası ile ödüllendirilmesi.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dos-ya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1315 Ra. 14 (1897 Ağustos 13)	87	27,5x57 cm	Kalkandelenli Halit Kazım'a Yunanistan'a karşı savaşta gösterdiği fedakarlık sebebiyle kahramanlık madalyası verilmesi.
"	"	1317 B. 17 (1899 Kasım 21)	88	28x74 cm	İsmail adlı şahsın "Gazi İsa Bey" Camii imaretine ser-habbaz tayin edildiği.
"	"	1318 Ca. 26 (1900 Eylül 21)	89	55x28 cm	Kosova Vilâyeti Jandarma Komutanı Mehmed Paşa'nın gümüş madalyayla taltîfi.
"	"	1318 Ca. 26 (1900 Eylül 21)	90	54x27 cm	Kosova Vilâyeti Jandarma Komutanı Mehmed Paşa'nın gümüş madalyayla taltîfi.
"	"	1322 C. 8 (1904 Ağustos 20)	91	28x80 cm	Tamas Bey'in ölümünden sonra dörde ayrılan "Gazi Mustafa Paşa" Camii mütevelliliğinin dörtte ikisinin Ahmet Şevket Bey'e, dörtte birinin ise Ömer, Hüseyin, Hasan ve Hasib Bey'e verildiği.
"	"	1323 M. 2 (1905 Mart 10)	92	55x78 cm	Üsküp'ün önde gelenlerinden Yaşar Bey'in oğlu Rıza Bey'e "Feraşet-i şerife" ünvanı verilmesi.
"	"	1326 Ca. 10 (1908 Haziran 11)	93	58x80 cm	Seniça mahkeme üyesi Davut Ahis'in merhum Said Ahmed Laşçe yerine "Feraşet-i şerife" ünvanı ile taltîfi.
"	"	1326 L. 20 (1908 Kasım 17)	94	50x77 cm	Tevfik adlı şahsın Kalkandelen'in yukarı Batinçi köyündeki camiye imam ve hatib olarak tayin edilmesi.
"	"	1329 Z. 4 (1911 Kasım 26)	95	56x81 cm	Hafız Abdullah'ın Manastırda bulunan "Atmaca Bey" Camiine imam ve hatib olarak tayin edilmesi.
"	"	1184 M (1770 Nisan)	96	74x25 cm	Hacı Abbas Halife'nin merhum şeyh Ali yerine "İplikçi Hasan Efendi" Sinani tekkesi'ne şeyh tayin edilmesi.
"	"	1188 (1774)	97	60x44 cm	Abdülbaki Mustafa'nın Üsküp'teki Gazi İsa Bey Camiine vaiz olarak tayini.
"	"	1212 Z. 7 (1797 Mayıs 24)	98	75x25 cm	Gostivarlı Şeyh Nuh'un Halvetî tekkesine şeyh ve zaviyeye zaviyedar tayin edilmesi.
"	"	1223 B. 7 (1808)	99	64,5x24	Gazi İsak Bey camiine (Alaca cami), imam olarak Saduddin'in tayin edilmesi.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1227 Ca. 20 (1812 Mayıs 23)	100	27x78 cm	Mehmed Halife'nin Üsküp'ün "İbn-i Mutesib" mahallesindeki camiye müezzin olarak tayin edilmesi.
"	"	1239 B. 19 (1823 Mart 21)	101	-	Gostivarlı Şeyh Hayreddin'in Halvetî tekkesi vakıflarına mütevelli tayin edildiği.
"	"	1251 S. 22 (1855 Haziran 13)	102	27x54 cm	Abdülbani Halife'nin Üsküp'teki "Murat Şahin" Camiine hatib tayin edilmesi.
"	"	1259 M. El. (1843 Şubat 1)	103	75x26 cm	Mehmed Tahir'in Üsküp'te Gazi İsak Camiine hatip olarak tayin edilmesi.
"	"	1259 L. 28 (1843 Kasım 13)	104	52x62 cm	Abdülcelil Halife'nin Üsküp'te bulunan Gazi İsa Bey medresesi ve Ahmed Bey Camiine müderris tayin edilmesi.
"	"	1261 Ca. 17 (1845 Mayıs 24)	105	74x52,5 cm	Abdülfeta'ya Üsküp Mevlevî tekkesi için eyâlet mülkünden ayda 150 kuruş taâmiye verilmesi.
"	"	1264 B. 16 (1848 Haziran 18)	106	58x28 cm	Üsküplü Abdülbaki'nin oğlu Abdünnebi'nin Gazi İsak Bey Camiine imam olarak tayin edilmesi.
"	"	1264 B. 16 (1848 Haziran 18)	107	56x68 cm	Abdülbaki Mustafa'nın oğlu Abdünnebi'nin Gazi İsak Bey Camiine vaiz olarak tayini.
"	"	1269 Ş. 9 (1853 Mayıs 19)	108	74x27,5 cm	Üsküplü Abdünnebi'nin fakirler ile "Gazi İsak Bey" Camii Vakfı memurları için ekmek pişirip bunları parasız dağıtmak hakkını kazanması.
"	"	1272 R. El. (1855 Aralık)	109	77x27 cm	Mehmed'in "Ali İsak Bey" Camii'ne hatip tayin edilmesi.
"	"	1276 C. 15 (1859 Ocak 9)	110	79x27,5 cm	Üsküplü Abdünnebi'nin devir-hân tayin edilmesi.
"	"	1278 Ca. 10 (1861 Kasım 13)	111	58x27.5 cm	Kalkandelenli Hasan'ın oğlu Mustafa'nın Kalkandelen kazasına mescid imamı olarak tayin edilmesi.
"	"	1279 S. 10 (1862 Ağustos 7)	112	73x25 cm	Mehmed Ali'nin Gazi İsak Bey Camii hatibi olarak tayin edilmesi
"	"	1280 B. 27 (1864 Ocak 7)	113	79x26 cm	Hacı Nebi, Abdülbaki, Mehmed Vehbi ve Ömer'in devir-hân olarak tayin edilmeleri

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1280 B. 27 (1864 Ocak 7)	114	27,5x75,5	Üsküplü Abdülbaki ve Mehmed Vehbi'nin Gazi İsak Bey Camii imamları olarak tayin edilmeleri.
"	"	1280 B. 24 (1864 Ocak 7)	115	75x54 cm	Abdülbaki, Mehmed Vehbi ve Ömer'in Üsküp'teki Gazi İsa Bey Camii'ne devir-han tayin edilmeleri
"	"	1280 B. 27 (1864 Ocak 7)	116	79x28 cm	Abdülbaki, Mehmed Vehbi ve Ömer'in "Gazi Baba" Türbesi bekçileri olarak tayin edilmesi
"	"	1280 L. 8 (1864 Mart 18)	117	78,5x27,5 cm	Abdülbaki, Mehmed Vehbi ve Üsküplü Ömer'e "Gazi İsa Bey" Vakfı memurları ve fakirler için ekmek pişirme ve dağıtma izni verilmesi.
"	"	1286 Z. 15 (1870 Mart 18)	118	79x27,5 cm	Mevlevi tarikatından Şeyh Niyazi'nin şeyh tayin edilmesi.
"	"	1309 R. 22 (1891 Kasım 25)	119	77x27 cm	Hafız Said'in Gostivar köyünde bulunan Hacı Mustafa Ağa Camiine hatib olarak tayin edilmesi.
"	"	1308 Za. 19 (1891 Haziran 27)	120	76x28 cm	Ahmed'in oğlu Hafız Tahir'in Gostivar'daki Mehmed Paşa Kalaniki Camii hatibi olarak tayin edilmesi
"	"	1310 R. 13 (1892 Kasım 5)	121	27x39 cm	İştipli Mustafa Hasan'ın kahramanlık madalyasıyla taltîfi.
"	"	1314 Za. 23 (1897 Mayıs 25)	122	27x56,5 cm	Kalkandelenli Celaleddin Ali'ye Yunanistan'a karşı savaşta gösterdiği yararlılık sebebiyle kahramanlık madalyası verilmesi
"	"	1316 Ra. 9 (1898 Ağustos 27)	123	26,5x47 cm	Kalkandelenli Raif Ali'nin Türkiye ile Yunanistan arasındaki savaşta gösterdiği kahramanlık dolayısıyla madalyayla taltîfi.
"	"	1318 B. 8 (1900 Kasım 1)	124	78x54 cm	Abdülbaki'nin oğlu Haniya'nın Gazi İsa Bey Camii'ne vaiz olarak tayin edildiği
"	"	1328 Ca. 2 (1910 Mayıs 12)	125	79x27,5 cm	Saduddin ve Hacı türbe bekçisi olarak tayin edilmeleri.
"	"	1321 Ş. 2 (1903 Ekim 24)	126	54x77 cm	Eşref Şaban'ın Üsküp'teki Mehmed Paşa Kaçanikli Camiine müezzin ve kayyım olarak tayin edilmesi.
"	"	1324 L. 25 (1906 Aralık 13)	127	56,5x27 cm	Kalkandelen İdadiye öğretmeni Hüseyin'in emekli olması.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1325 M. 10 (1908 Haziran 11)	128	56x80 cm	Osman'ın oğlu Naim'in Kalkandelen'de bulunan "Selço Bey" Camii'ne imam tayin edilmesi.
"	"	1326 Ş. 13 (1908 Eylül 11)	129	78x28 cm	Hafız Ömer'in Pirlepe'de bulunan "Hamza Bey" Camiinin hatibi olarak tayin edilmesi
"	"	1340 Ş. 16 (1922 Nisan 4)	130	23,5x54, 5 cm	Kalkandelenli koyun tüccarı Molla Celaleddin Ağa'nın madalyayla taltîfi.
"	"	1314 Za. 23 (1897 Nisan 25)	131	27,5x41 cm	Üsküplü Salih'in oğlu Rauf'un Türkiye ile Yunanistan arasındaki savaşta gösterdiği kahramanlık dolayısıla hususi nişanla taltîfi.
"	"	1185 M. 15 (1771 Nisan 30)	132	24,5x76, 5 cm	Ali Hamid'e Üsküp nahiyesinin köylerinden 4608 akçelik timar verilmesi ve Sultan Murad Camiinde hatiplik görevine tayin edilmesi.
"	"	1188 Z. El. (1775 Şubat)	133	27,5x76, 5 cm	İsmail Hamide'nin Üsküp'teki Sultan Murad Camii'nde Kur‘an okuyucusu ve muallimlik görevi beratının tecdidi.
"	"	1237 C. 15 (1822 Mart 9)	134	27,5x76, 5 cm	Ömer'in oğlu Mustafa Hamide'nin Üsküp'teki Sultan Murad Camii'ne imam ve mütevelli tayin edilmesi.
"	"	1279 Ra. Et. (1862 Eylül)	135	47,5x77 cm	Mehmed Selim'in Üsküp nahiyesi köyündeki tımarının yenilendiği ve tımarın Sultan Murad Camii'nde hatiplik yapmasının karşılığı olduğu.
"	"	1295 B. 17 (1877 Temmuz 17)	136	55x79,5 cm	Mehmed Selim yerine Sultan Murad Camii hatibi olarak Hamdiz Mehmed'in tayin edildiği; bu görev için Üsküp nahiyesi köyünden tımar verildiği.
"	"	1328 Ra. 19 (1911 Mart 20)	137	55x80 cm	Hafız Akif'in Üsküp'teki Sultan Murat Camii'ne imam ve baş müezzin olarak tayin edilmesi.
"	"	1329 Ca. 9 (1911 Mayıs 8)	138	56,5x82 cm	Üsküp'te bulunan Sultan Murat Camii'nde hatiblik yapması için Hamdiz Ahmed Efendi'ye Üsküp'ün köyünden tımar verilmesi.
"	"	1122 Za. Et. (1712 Ocak)	139	19,5x44 cm	Hacı Mahmud Halid'in cüzhanlık görevine tayin edilmesi.
"	"	1182 Ra. Er. (1768 Ağustos)	140	26x78 cm	Osman Hamide b. Hacı Hüseyin'in Üsküp'ün Onaltı Ay Mahallesi mescid vakfına imam olarak tayin edilmesi.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1236 Ş. 7 (1821 Mayıs 10)	141	28x67 cm	Şeyh Seyyid Şehabeddin b. Ali'nin Gazi Baba Tekkesi'ne şeyh, türbe bekçisi ve mezarcı olarak tayin edilmesi.
"	"	1236 Ş. 29 (1822 Nisan 22)	142	27,5x67 cm	Şeyh Sadık Hamid b. Ali'nin görevden çekilen Şeyh Seyyid Şehabeddin yerine Emir Sultan Tekkesine tayin edildiği.
"	"	1224 Ra. 8 (1808 Nisan 23)	143	27,5x79 cm	Seyyid Şehabeddin Hamide'nin Uryan Baba zaviyesine bekçi ve mezarcı olarak tayin edilmesi
"	"	1237 M. 13 (1821 Ekim 21)	144	27x78 cm	Seyyid şeyh Ali'nin oğulları Derviş Seyyid Ahmed ve Seyyid Abdülkadir'in Uryan Baba türbesine bekçi ve mezarcı olarak tayin edildikleri.
"	"	1237 S. (1821 Kasım)	145	48x70 cm	Şeyh Seyyid Ali'nin oğulları Derviş Seyyid Ahmed ve Seyyid Abdülkadir'in Uryan Baba türbesine mezarcı ve bekçi olarak tayin edildikleri
"	"	1283 Ca. 11 (1866 Eylül 21)	146	27x78 cm	Abdülhalim'in yaşı dolmamış oğlu Abdülkadir'in yerine Mustafa İsa'nın Uryan Baba türbesi bekçiliği görevine yardımcı olarak tayin edilmesi.
"	"	1283 Ca. 11 (1866 Eylül 21)	147	54,5x67, 5 cm	Abdülhalim'in yaşı dolmamış oğlu Abdülkadir'in yerine Mustafa'nın Uryan Baba türbesi mezarcılığı görevine yardımcı olarak tayin edilmesi.
"	"	1321 Ca. 25 (1903 Ağustos 19)	148	55x79 cm	Üsküp'teki Uryan Baba Türbesinin Bekçisi Abdülkadir'in vefatı ile yerine oğlu Rahim'in getirildiği ancak yaşı doluncaya kadar bu göreve yardımcı olarak merhumun kardeşi Ali Rıza'nın tayin edildiği.
"	"	1322 Ca. 25 (1903 Ağustos 19)	149	54,5x78 cm	Üsküp'teki Uryan Baba Tekkesinin Bekçisi Abdülkadir'in vefatı ile yerine oğlu Nevzad'ın getirildiği ancakyaşı doluncaya kadar bu göreve yardımcı olarak merhumun kardeşi Ali Rıza'nın tayin edildiği.
"	"	1284 Za. 14 (1868 Mart 9)	150	56x60 cm	Merhum Şeyh Abdurrahim'den sonra boş kalan yere tayin edilen oğulları Kasım İlyas, Said ve Mesud'un Kara Mustafa'nın vakfı olan zaviyede göreve başlamaları.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1319 Ş. 5 (1901 Kasım 18)	151	28x81 cm	Abdurrahman'ın Üsküp'te bulunan Alaca Camii'ne müezzin olarak tayin edilmesi
"	"	1209 Ra. El. (1794 Eylül)	152	25,5x72,5 cm	Hacı Ali'nin Üsküp'te Yiğit Mehmed Paşa Camii'ne hatib olarak tayin edilmesi.
"	"	1320 Z. 26 (1903 Mart 26)	153	46x81,5 cm	Ömer'in oğlu Hüseyin'in Üsküp'ün Kocacik mahallesindeki camide imam olarak göreve başlaması.
"	*Vakfiyeler*	867 N. El. (1463 Mayıs 20)	1	29x629 cm	İsa Bey oğlu Mehmed Bey'in Odrin, Üsküp ve Kalkandelen'de bulunan mülklerini vakfetmesi.
"	"	982 R. (1574 Haziran)	2	26x250 cm	Üsküp'ün ayanlarından Sinan kethüdanın Üsküp şehrinde bulunan ev, fırın, bahçe, dört ocaklı kiremit işhanesi ve arazilerini vakfetmesi.
"	"	1001 S. 10 (1592 Kasım 16)	3	27x270 cm	Üsküp'ün "İbn-i Payko" mahallesinde Abdullah Vehabi'nin oğlu Üzeyir Hacı Muhiddin'in, "Kürkçü Han" mülkünü ve ölümünden sonra mütevelliliğinin varislerine ve torunlarına verilmesini vasiyet etmesi.
"	"	1004 Ca. (1596 Ocak)	4	27x270 cm	Gam İsa Bey'in oğlu Mehmed Efendi'nin kızı Hacı Ayşe Hatun'un dükkan, tarla ve Üsküp'ün köyünde bulunan bahçesinin ve mütevelliliğinin ölümünden sonra oğullarına geçmesini vasiyet etmesi.
"	"	1044 Ş. (1634 Ocak)	5	88x44 cm	Bazı Hıristiyan rahiplerin isteği üzerine verilen ahidnâme.
"	"	1185 L. 6 (1772 Ocak 12)	6	22x86 cm	Mustafa Bey'in oğlu Abdi Paşa'nın vasiyeti üzerine han ve dükkan gelirlerinin ancak şehirdeki çeşmelerin onarımında kullanılabileceği.
"	"	1213 L. 11 (1799 Mart 18)	7	43x70 cm	Sabık Üsküp mütesellimi Hasan Paşa'nın oğlu Receb Paşa'nın vekili Ubeydullah Abdül Ağa'nın Kalkandelen'de bulunan tüm menkul ve gayri menkullerini Kalkandelen Bektaşi tekkesine vasiyet etmesi.
"	"	1215 Ra. 3 (1800 Temmuz 25)	8	21x33 cm	Radovişli Ebubekir Efendi'nin yeni inşa edilmiş zaviyesiyle, bahçesini vasiyet etmesi.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1215 Za 26 (1801 Nisan 10)	9	14x50 cm	Üsküp'ün "Selahaddin Tarakçı" mahallesinden Yusuf Ağa'nın İpekli Çarşı'da bulunan dükkanını vasiyeti ile mütevelli olarak şeyh Abdülkadir Efendi'nin tayin edilmesi.
"	"	1260 Ca 27 (1844 Haziran 15)	10	24x73 cm	Kalkandelen "Yeni mahallesi" hatibi İsmail İdris'in değirmenini vasiyeti ile mütevelli olarak Mehmed Efendi'nin tayin edilmesi
"	"	1271 L. 15 (1855 Temmuz 1)	11	21x33 cm	Radoviş'in Cami-i Kebir Mahallesinden Esad Hafız İbrahim'in aynı mahallede bulunan mülkünü vasiyet etmesi.
"	"	1295 K.Evvel 31 (1879 Aralık 31)	12	-	Üsküp'te bulunan Gazi Mustafa Paşa vakfıyla ilgili vakıf dairesinde bulunan belgelerin açıklanması.
"	"	1311 Ş. 25 (1894 Mart 3)	13	47,5x77 cm	Eğri Palankalı Hacı Hasan Rıza Efendi'nin Üsküp'teki hamam ve evini vasiyeti.
"	"	1318 Ca. 14 (1900 Eylül 9)	14	28x65 cm	İştip'in "Sinan Bey" mahallesinden Halil ağanın oğlu Şükrü Baba'nın evini vasiyet etmesi.
"	"	1326 L. 26 (1908 Kasım 22)	15	28x80 cm	Hacı Hasan Bey'in Kratova'nın "Sultan Murat" mahallesinde bulunan toprağını vasiyeti.
"	"	1329 Za. 9 (1911 Kasım 1)	16	28x80 cm	Syeniça'lı Ahmed Ağa'nın kızı Fatime Hanım'ın ev, dükkan ve diğer mülklerini vasiyeti.
"	"	874 S. El. (1469 Ağustos 10)	17	-	Üsküplü İsa Bey'in, vakfına ait gayr-i menkûllerini bakımına bağlı olmak şartıyla şer'î hükümlere uygun olarak vasiyet ettiği.
"	"	896 Ş. Er. (1491 Temmuz 7)	18	-	Kadı Bedreddin Mahmud'un oğlu Yusuf Çelebi'nin Ohri kazasındaki iki köyünü ve parasını vasiyeti.
"	"	1308 N. 5 (1891 Temmuz 23)	19	23,5x87 cm	Dibak Mehmed'in kızı Ümmügülsüm Hatun'un; evini hayatta iken kendisinin, ölümünden sonra ise tüm geliri camide ruhu için dua okuyan hocaya verilmek üzere vasiyet etmesi.
"	"	1311 B. 3 (1894 Ocak 11)	20	38x56,5 cm	Numan Efendi'nin oğlu Hasan Rıza Efendi'nin bağ ve bahçesini vasiyeti.
"	"	1321 Ra. 3 (1903 Mayıs 30)	21	90x23 cm	Şeyh Niyazi'nin oğlu Şeyh Ali'nin Üsküp'te bulunan değirmenini Mevlevi tekkesine miras olarak bırakması.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1326 Z. 18 (1900 Ocak 12)	22	28x80 cm	Üsküplü Abdülkadir'in kızı Arife'nin Üsküp'ün Atik mahallesinde bulunan evini vakfetmesi ile vakfın mütevellisi olarak Kara Mustafa'nın oğlu Hacı Efendi'yi tayin etmesi.
"	"	1291 Z. 5 (1874 Aralık 14)	23	27,5x75, 5 cm	Nedelko'nun oğlu Haci Dimitri'nin evini ve dükkanlarını elde edilen gelir Aya Dimitri kilisesine verilmek üzere vasiyet etmesi.
"	"	1284 L. 15 (1868 Ocak 30)	24	26x77 cm	Save'nin kızı Despina'nın Dimişki Bey mahallesindeki ev ve Hacı Bey camisi yakınındaki dükkanını geliri Aya Dimitri kilisesine verilmek üzere vasiyet etmesi.
"	"	1265 (1848)	25	-	Manastırlı Mahmud Paşa'nın oğlu Ahmed Şerif Bey'in Pirlepe yakınlarındaki Topalçani köyünde bulunan değirmenleri vasiyet etmesi.
"	*Buyruldular*	1253 (1837)	1	34x52 cm	Toprağı olmayıp, ağır ekonomik durumda olanların Manastır'da gecelemelerinden kaçınılıp, zulüm yapılmaması hakkında Rumeli valisi Ahmed Zekeriya'nın Debre mütesellim ve kadısına emri.
"	"	1253 Za. 9 (1838 Şubat 14)	2	33x53 cm	Mustafa Ahmed'in fakirlerden 35 kuruş ağalık parası toplamasının yasaklanması.
"	"	1255 Ca. 23 (1839 Eylül 4)	3	37x52 cm	Rumeli valisi Ahmet Zekeriya Paşa'nın emri ile Debre kadısına "cizye" vergisini ödemekle yükümlü olanların listesinin gönderildiği.
"	"	1252 (1837)	4	31x180 cm	Şeyh İsmail Efendi'nin Kalkandelenli Şeyh Mehmed Efendi "Sinani" tarikatı kurallarına göre şartları doldurduğundan bu tarikatın şeyhi olabileceğine dair icazeti hakkında iddiası.
"	"	1253 (1837)	5	31x180 cm	Çerkova köyünde yaşayan köylülerin Manastır mülkünden istifade etmelerinin yasaklanması.
"	"	1256 Ca. (1840 Ağustos)	6	33x50 cm	Ohri'ye saldırıp şehri yağmalamak niyetinde bulunan Büyük Boğazlı Şeyh Mustafa ve Aşağı Debre yakınlarında Küçük Boğazlı Metodi'nin eşkıyalarına karşı tedbirler alınması.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Dosya No	Ebad›	Muhtevas›
"	"	1275 C. 17 (1868 Ağustos 7)	7	20,5x34 cm	Kumanova yolunda bulunan öğrenci Ahmed Efendi'yi karşılamaları hakkında Selanik valisinin Kumanova makamlarına buyruldusu.
"	"	1109 M. El. (1600 Haziran)	8	22x39 cm	Üsküp yakınlarındaki İdincik yaylasının Mehmed'in mülkü olduğu ve bu hususa kimsenin karışamayacağı.

c-) Dinî Müesseseler, Tekkeler ve Bazı Özel Şahıslardan Toplanan Perakende Evrak

Bu seri içinde, Kalkandelen'deki Laşok Manastırı'nın mülknameleri (1856-1904 tarihleri arasına ait 171 belge, 257 varak), Üsküp Müftülüğü'nün tutanak, dilekçe, rapor, makbuz, vs. ile evlilik ve boşanma kayıtlarını ihtiva eden Osmanlı dönemi sonrasına ait (1915-1947 yıllarını kapsayan 114 vesika 171 varak) vesikalar, Makedonya'da yaygın tarikatlara ait bazı parekende evrak, Yahya Paşa Camii'nin mülkname ve makbuzları ile bir takım belgeleri, Tikveş kazasının Vataşa köyünden toplanmış dilekçeler, kontrat, makbuz, doğum kağıdı gibi belgeler, Yenipazar, Ohri, Struga, Pirlepe ve Makedonya'nın değişik yerlerinden derlenmiş mahkeme kararları, tapu belgeleri gibi şahsi perakende evrak (6 arşiv kutusu) yer almaktadır.

2- DEFTER SERİLERİ

a- Osmanlı Dönemine Ait Tapu Kütükleri
(Manastır, Florına (Fırınlı), Resne, Pirlepe, Prespe, Kuruşova, Ohri, Kirçova, Selvice)

Fonun Adı	Serinin Adı	Kapsadığı Yıllar	Kütük No	Varak Sayısı
Manastır Vilâyetinin Türk Tapu Kütükleri 1288-1328/1872-1912*	**Manastır Kazası**	1288-1288 (1892-1892)	1	145
"	"	"	2	145
"	"	1289-1289 (1873-1873)	3	227
"	"	1290-1290 (1874-1874)	5	161
"	"	1291-1291 (1875-1875)	6	219
"	"	1291-1291 (1875-1875)	8	245
"	"	1291-1291 (1875-1875)	9	196
"	"	"	10	159
"	"	1291-1292 (1875-1876)	12	228
"	"	1292-1292 (1876-1876)	13	227
"	"	1292-1292 (1876-1876)	16	303
"	"	1292-1296 (1875-1880)	21	280
"	"	1294 / 1878	22	100

* Tarihler Rumî ve Miladî esasa göredir.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Kütük No	Varak Say›s›
"	"	1297-1297 (1881-1881)	26	324
"	"	1291-1297 (1875-1881)	30	336
"	"	1292-1299 (1876-1885)	32	190
"	"	1301-1303 (1885-1887)	42	248
"	"	1304-1305 (1888-1889)	48	231
"	"	1305-1306 (1889-1890)	53	477
"	"	1306-1307 (1890-1891)	59	231
"	"	1307-1308 (1891-1892)	60	216
"	"	1308-1308 (1892-1892)	61	70
"	"	1304-1309 (1888-1893)	62	176
"	"	1309-1309 (1893-1893)	66	152
"	"	1310-1310 (1894-1894)	67	267
"	"	1310-1311 (1894-1895)	68	110
"	"	1311-1312 (1895-1896)	69	266
"	"	1312-1312 (1896-1896)	72	325
"	"	1314-1314 (1898-1898)	77	165
"	"	1315-1315 (1899-1899)	79	79
"	"	1316-1316 (1900-1900)	80	149
"	"	1317-1317 (1901-1901)	81	140
"	"	1321-1321 (1905-1905)	82	199
"	"	1319-1319 (1903-1903)	84	149
"	"	1321-1321 (1905-1905)	86	199
"	"	1321-1322 (1905-1906)	87	199
"	"	1323-1323 (1907-1907)	88	197
"	"	1326-1326 (1910-1910)	94	199
"	"	1327-1327 (1911-1911)	95	199
"	"	1327-1328 (1911-1912)	98	212
"	"	1306-1308 (1890-1892)	103	345
"	"	1293-1293 (1887-1887)	104	26
"	"	1289-1289 (1873 -1873)	105	105
"	"	1299-1301 (1883-1885)	106	195
"	"	1291-1293 (1875-1877)	107	107
"	"	1288-1288 (1872-1872)	108	325
"	"	1305-1305 (1889-1889)	110	328

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Kütük No	Varak Say›s›
"	"	1304-1304 (1888-1888)	113	214
"	"	1305-1305 (1889-1889)	116	329
"	"	1291-1292 (1875-1875)	118	146
"	"	1291-1292 (1875-1876)	120	214
"	"	1297-1299 (1881-1883)	123	211
"	"	1300-1300 (1884-1884)	130	166
"	"	1314-1314 (1889-1889)	131	119
"	"	1291-1295 (1875-1879)	160	259
"	"	1291-1295 (1875-1879)	17	259
	Florına (Fırınlı) Kazası Tapu Kütükleri	1290-1290 (1874-1874)	4	252
"	"	1291/1875	7	97
"	"	1315-1316 (1899-1900)	11	156
"	"	1293-1293 (1877-1877)	17	64
"	"	1293-1293 (1877-1877)	18	61
"	"	1300-1301 (1884-1885)	36	81*
"	"	1300-1303 (1884-1887)	41	292
"	"	1303-1305 (1887-1889)	47	304
"	"	1305-1305 (1889-1889)	52	492
"	"	1305-1306 (1889-1890)	54	399
"	"	1306-1306 (1890-1890)	55	262
"	"	1306-1307 (1890-1891)	57	179
"	"	1308-1309 (1892-1893)	64	110
"	"	1309-1309 (1893-1893)	65	159
"	"	1304-1312 (1888-1896)	70	209
"	"	1312-1312 (1896-1896)	73	224
"	"	1313-1313 (1897-1897)	76	137
"	"	1316-1323 (1900-1907)	89	265
"	"	1328-1328 (1912-1912)	97	142
"	"	1292-1292 (1876-1876)	112	121
"	"	1291-1291 (1875-1875)	115	115
"	"	1289-1317 (1873-1901)	117	341

* Baz› yapraklar› eksiktir.

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Kütük No	Varak Say›s›
"	"	1291-1291 (1875-1875)	124	186
"	"	1289-1303 (1873-1887)	127	169
"	"	1306-1306 (1891-1891)	129	181(?)
"	"	1325-1328 (1909-1912)	132	169
"	**Resne Nahiyesi Tapu Kütükleri**	1291-1293 (1875-1877)	14	118
"	"	1292-1293 (1876-1877)	15	159
"	"	1294-1297 (1878-1881)	23	120
"	"	1296-1296 (1880-1880)	24	43
"	"	1299-1299 (1883-1883)	35	43
"	"	1302-1303 (1886-1887)	44	80
"	"	1304-1305 (1888-1889)	49	89
"	"	1306-1306 (1890-1890)	56	82
"	"	1311-1312 (1895-1896)	71	166
"	"	1313-1313 (1893-1897)	74	67
"	"	1301-1316 (1885-1900)	78	284
"	"	1325-1326 (1909-1910)	93	202
"	"	1317-1328 (1901-1912)	99	244
"	"	1298-1298 (1882-1882)	111	51
"	"	1290-1290 (1874-1874)	114	57
"	"	1288-1289 (1872-1873)	122	195
"	**Pirlepe Kazası Tapu Kütükleri**	1297-1297 (1881-1881)	29	30
"	"	1299-1299 (1883-1883)	33	195
"	"	1299-1299 (1883-1883)	34	331
"	"	1301-1301 (1910-1910)	37	132
"	"	1302-1302 (1886-1886)	40	331
"	"	1303-1303 (1885-1885)	45	-
"	"	1291-1307 (1875-1891)	58	79
"	"	1316-1328 (1900-1912)	102	213
"	**Prespe Nahiyesi Tapu Kütükleri**	1294-1294 (1878-1878)	19	214
"	"	1305-1307 (1889-1891)	20	125
"	"	1297-1297 (1881-1881)	27	350
"	"	1297-1297 (1881-1881)	28	166

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Kütük No	Varak Say›s›
"	"	1301-1303 (1885-1887)	43	136
"	"	1322-1324 (1906-1908)	91	174
"	"	1305-1315 (1889-1899)	125	340
"	"	1309-1309 (1893-1893)	128	447
"	**Kuruşova Nahiyesi Tapu Kütükleri**	1301-1302 (1885-1886)	39	146
"	"	1304-1305 (1888-1889)	50	88
"	**Ohri, Kirçova, Selvice, Fırınlı ve Pirlepe Tapu Kütükleri**	1296-1296 (1880-1880)	25	35
"	"	1293-1297 (1877-1881)	109	202
"	"	1316-1325-1328 (1900-1909-1912)	133	-

b-Makedonya Arşivi'nde Bulunan Osmanlı Dönemine Ait Kadı Sicilleri

Makedonya Arşivi'nde toplam 195 adet kadı sicili bulunmaktadır. Bunlar, aşağıda ayrıntılı listesi verilen 185 adet Manastır kadı sicil defterinden başka Debre kazasına ait 2 (1904-1905), Ohri kazasına ait 1 (1904-1907), Pirlepe kazasına ait 1 (1830-1833), Kalkandelen kazasına ait 4 (1899-1912), İştip kazasına ait 2 (1823-1824) adet olmak üzere toplam 10 adet sicil defteridir.

Fonun Adı	Serinin Adı	Kapsadığı Yıllar	Sicil No	Vesika Sayısı	Varak Sayısı
Türk Mahkeme Organları Dizileri 1015-1328 (1607-1912)	**Manastır Kadılığı**	1016-1031 (1607-1621) 1016-1025 (1607-1616)	1	9	21
"	"	1031-1032 (1621-1622)	2	1079	80
"	"	1043-1044 (1633-1634)	3	1062	133
"	"	1044-1044 (1634-1635)	4	324	58
"	"	1047-1048 (1637-1638)	5	214	41
"	"	1048-1049 (1638-1639)	6	449	82
"	"	1049-1050 (1639-1640)	7	171	25
"	"	1050-1065 (1640-1654)	8	1130	121
"	"	1055 (1645-1646)	9	518	77

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Sicil No	Vesika Say›s›	Varak Say›s›
"	"	1055 (1645)	10	618	53
"	"	1057-1059 (1647-1649)	11	1007	132
"	"	1060-1061 (1650-1651)	12	627	126
"	"	1062-1063 (1652-1653)	13	637	191
"	"	1066(1656)	14	425	76
"	"	1067-1068 (1657-1658)	15	775	90
"	"	1068-1069 (1658-1659)	16	225	44
"	"	1068-1069 (1657-1659)	17	349	73
"	"	1071-1072 (1660-1662)	18	652	112
"	"	1074 (1663-1664)	19	382	88
"	"	1079-1080 (1668-1670)	20	313	68
"	"	1080-1082 (1669-1672)	21	570	91
"	"	1084-1085 (1673-1675)	22	193	45
"	"	1088-1090 (1677-1680)	23	399	93
"	"	1089-1090 (1678-1680)	24	260	46
"	"	1093-1095 (1682-1684)	25	230	65
"	"	1097-1098 (1685-1687)	26	317	75
"	"	1103-1104 (1691-1693)	27	282	72
"	"	1105 (1693-1694)	28	275	79
"	"	1106-1108 (1694-1697)	29	155	456
"	"	1115-1116 (1703-1704)	30	76	22
"	"	1117 (1705-1706)	31	197	64
"	"	1118-1119 (1706-1707)	32	207	57
"	"	1120-1121 (1708-1709)	33	153	49
"	"	1121-1123 (1709-1711)	34	124	50
"	"	1124 (1713)	35	153	39
"	"	1125-1126 (1713-1714)	36	192	41
"	"	1127-1129 (1715-1717)	37	218	64
		1129-1131 (1717-1719)	38	319	97
"	"	1132-1134 (1719-1721)	39	480	140
"	"	1135-1138 (1722-1725)	40	266	79
"	"	1139-1141 (1726-1728)	41	152	62
"	"	1141-1143 (1728-1730)	42	402	108
"	"	1143 (1730-1731)	43	330	124

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Sicil No	Vesika Say›s›	Varak Say›s›
"	"	1147 (1734/35)	44	161	51
"	"	1148-1149 (1735-1737)	45	224	86
"	"	1150 (1737/38)	46	166	85
"	"	1153 (1740/41)	47	346	75
"	"	1155 (1742/43)	48	165	46
"	"	1155-1157 (1742-1744)	49	264	59
"	"	1159 (1746/47)	50	178	54
"	"	1160-1163 (1747-1750)	51	280	169
"	"	1162-1163 (1748-1750)	52	123	32
"	"	1163 (1749/50)	53	444	110
"	"	1171-1172 (1757-1758)	54	264	54
"	"	1173-1178 (1759-1764)	55	682	146
"	"	1076-1077 (1666-1667)	56	58	15
"	"	1179 (1765/66)	57	329	70
"	"	1188 (1774/75)	58	284	50
"	"	1183-1884 (1769- 1771)	59	378	84
"	"	1188-1191 (1774-1777)	60	327	72
"	"	1190-1192 (1776-1777)	61	339	79
"	"	1192-1193 (1778-1779)	62	299	66
"	"	1192-1197 (1778-1783)	63	606	107
"	"	1195-1197 (1780-1783)	64	398	27
"	"	1202 (1787-1788)	65	241	57
"	"	1202-1203 (1787-1789)	66	298	63
"	"	1204-1205 (1789-1791)	67	297	58
"	"	1206 (1791/92)	68	89	19
"	"	1207 (1792/93)	69	86	29
"	"	1202-1209 (1787-1795)	70	192	48
"	"	1208-1209 (1793-1795)	71	137	34
"	"	1210-1211 (1795-1796)	72	197	47
"	"	1211-1212 (1796-1797)	73	189	72
"	"	1211-1214 (1976-1799)	74	125	54
"	"	1212 (1797/98)	75	116	42
"	"	1213-1214 (1798-1799)	76	271	72
"	"	1215 (1800-1801)	77	47	10

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Sicil No	Vesika Say›s›	Varak Say›s›
"	"	1215-1216 (1800-1801)	78	315	68
"	"	1217-1218 (1802-1803)	79	244	70
"	"	1218-1219 (1803-1804)	80	202	84
"	"	1219 (1804/5)	81	229	73
"	"	1222-1223 (1807-1809)	82	483	112
"	"	1224-1225 (1809/10)	83	138	48
"	"	1226 (1811)	84	216	56
"	"	1227-1228 (1812-1813)	85	265	66
"	"	1228-1232 (1813-1817)	86	41	36
"	"	1231 (1815/16)	87	402	82
"	"	1233-1234 (1817-1819)	88	335	52
"	"	1233-1234 (1817-1819)	89	68	15
	"	1234 (1818/1819)	90	318	57
"	"	1237-1236 (1820-1822)	91	329	63
"	""	1237-1238 (1821-1822)	92	406	62
"	"	1238 (1822-1823)	93	83	24
"	"	1239 (1823-1824)	94	482	64
"	"	1241-1243 (1825-1827)	95	306	70
"	"	1242 (1826/1827)	96	400	80
"	"	1243 (1827-1828)	97	122	80
"	"	1244 (1828-1829)	98	308	62
"	"	1245-1247 (1829-1832)	99	396	85
"	"	1247-1249 (1831-1834)	100	301	91
"	"	1249-1251 (1833-1836)	101	234	68
"	"	1250-1251 (1834-1835)	102	168	58
"	"	1252-1253 (1836-1837)	103	312	94
"	"	1254(1838/39)	104	339	80
"	"	1255 (1839/1840)	105	465	96
"	"	1256-1267 (1840-1851)	106	363	127
"	"	1255-1258 (1840-1842)	107	437	102
"	"	1259 (1843)	108	434	91
"	"	1261-1262 (1845-1846)	109		95
"	"	1262-1264 (1845-1847)	110	-	123
"	"	1264-1266 (1847-1850)	111	315	87

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Sicil No	Vesika Say›s›	Varak Say›s›
"	"	1265-1279 (1848-1862)	112		32
"	"	1267-1268 (1849-1850)	113	267	95
"	"	1268-1269 (1851-1853)	114	233	99
"	"	1269 (1852-1853)	115	433	89
"	"	1270-1271 (1853-1854)	116	214	57
"	"	1270-1271 (1353-1354)	117	305	78
"	"	1271-1272 (1854-1855)	118	185	58
"	"	1272 (1855-1856)	119	136	44
"	"	1273 (1856-1857)	120	62	59
"	"	1273-1274 (1856-1857)	121	101	57
"	"	1274-1276 (1857-1859)	122		79
"	"	1275-1276 (1858-1859)	123		46
"	"	1275-1276 (1858-1859)	124	42	49
"	"	1275-1300 (1858-1882)	125		43
"	"	1276-1277 (1859-1860)	126	493	188
"	"	1280 (1863-1864)	127	562	137
"	"	1281-1282 (1864-1866)	128	504	111
"	"	1281-1282 (1864-1865)	129	378	102
"	"	1282 (1865-1866)	130	131	6
"	"	1282-1283 (1865-1866)	131	317	100
"	"	1282-1284 (1865-1867)	132		133
"	"	1284-1285 (1867-1868)	133		96
"	"	1284-1285 (1867-1868)	134		92
"	"	1283-1288 (1866-1871)	135		100
"	"	1285-1286 (1868-1869)	136	336	100
"	"	1286-1287 (1869-1870)	137		104
"	"	1287-1290 (1870-1873)	138		100
"	"	1288-1289 (1871-1872)	139		85
"	"	1288-1294 (1871-1877)	140		50
"	"	1288-1296 (1871-1878)	141		48
"	"	1290-1295 (1873-1878)	142		100
"	"	1291-1295 (1874-1878)	143		100
"	"	1282-1288	144		160
"	"	1295-1296	145		62

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Sicil No	Vesika Say›s›	Varak Say›s›
"	"	1296-1297 (1878-1879)	146		98
"	"	1297-1299 (1879-1881)	147		119
"	"	1299-1301 (1881-1883)	148		191
"	"	1301-1303 (1883-1884)	149		79
"	"	1302-1303 (1884-1885)	150		150
"	"	1301-1305 (1883-1887)	151		30
"	"	1301-1306 (1883-1888)	152		68
"	"	1302-1306 (1884-1888)	153		59
"	"	1304-1306 (1886-1888)	154		163
"	"	1306-1307 (1888-1889)	155		98
"	"	1301-1312 (1883-1894)	156		50
"	"	1306-1309 (1888-1891)	157		148
"	"	1301-1312 (1883-1894)	158		32
"	"	1309-1311 (1891-1893)	159		60
"	"	1309-1311 (1891-1893)	160		152
"	"	1309-1311 (1891-1893)	161		60
"	"	1309-1311 (1891-1893)	162		60
"	"	1309-1314 (1891-1896)	163		96
"	"	1311-1314 (1893-1896)	164		160
"	"	1313-1316 (1895-1898)	165		164
"	"	1313 (1898)	166		160
"	"	1317 (1898)	167		182
"	"	1317-1322 (1899-1904)	168		179
"	"	1317-1323 (1899-1905)	169		98
"	"	1318-1327 (1900-1919)	170		100
"	"	1322-1328 (1904-1910)	171		53
"	"	1323-1324 (1905-1906)	172		98
"	"	1323-1324 (1905-1906)	173		100
"	"	1324-1326 (1906-1908)	174		132
"	"	1326-1327 (1908-1909)	175		120
"	"	1327-1328 (1909-1910)	176		99
"	"	1327-1329 (1909-1911)	177		124
"	"	1329-1330 (1911-1912)	178		96
"	"	1329-1330 (1911-1912)	179		118

Fonun Ad›	Serinin Ad›	Kapsad›¤› Y›llar	Sicil No	Vesika Say›s›	Varak Say›s›
"	"	1330 (1911)	180		118
"	"	1330-1334 (1911-1915)	181		116
"	"	1332 (1913)	182		155
"	"	1341-1345 (1923-1926)	183		38
"	"	1343-1346 (1923-1927)	184		45
"	"	-	185		8

c- Üsküp Belediyesi ile Pirlepe Kazası Belediye, Maliye ve Tapu Dairelerinin Defterleri

Makedonya Arşivi'ndeki tasnifli belgeler içerisinde yer alan "defter serileri" arasına dahil edilecek diğer defterler şunlardır:

Üsküp Belediyesi Defterleri: Üsküp belediyesinin, kuruluşundan Osmanlı yönetiminin sonuna kadar geçen dönem içerisinde belediye hizmetleri için tutulmuş çeşitli kayıtları ihtiva eden 59 adet defteri bulunmaktadır. Bu defterlerden 9 adedi "Belediye İdare Meclisi'nin karar defteri", 8 adedi "inşaat ruhsat defteri", 31 adet belediyenin gelir ve giderini gösteren "muhasebe defteri" ve 11 adedi de belediye hizmetleri çerçevesinde tutulmuş muhtelif defterlerdir. Bu defterlerden 23 adedinin mikrofilmleri Osmanlı Arşivi'ne alınmış olup bunların ayrıntılı listesi Bölüm III (Bkz. sayfa 111-112)'de verilmiştir.

Pirlepe Belediyesi Defterleri: 1885 ve 1911 yıllarına ait olmak üzere 2 adet nüfus defteridir.

Pirlepe Maliye Dairesinin Defterleri: 9 adedi "vergi", 2 adet "makbuz", 2 adet "gelir ve gider" ve 1 adet de "vergi kütük defteri"olmak üzere 1899-1912 yıllarını kapsayan toplam 14 adet defterdir.

Pirlepe Tapu Dairesinin Defterleri: 1 adet 1898 yılı"gelir-gider defteri" ve 1902-1907 ile 1911-1912 yıllarını kapsayan 2 adet "gayr-i menkûllerden alınan gelir defteri " olmak üzere 3 adet defterdir.

3- HARİTALAR (Makedonya Arşivindeki Türkiye ve Türk Tarihi ile İlgili Haritaların Listesi)

Makedonya Arşivi'nin harita kolleksiyonu, orijinal haritaların yanında, değişik ülke arşivlerinden ve başka kaynaklardan derlenmiş harita fotokopilerinden

oluşmaktadır. Tasnif edilmiş olan bu haritaların bir cild Makedonca kataloğu araştırmaya açıktır.

Bu haritalar içerisinde bulunan, Osmanlı coğrafyası ile ilgili ve Türk tarihi araştırmalarında araştırıcılara faydalı olacağı öngörülen 139 harita, yukarıda zikredilen harita kataloğundan seçilerek tercümesi yapılmış ve aşağıdaki liste hazırlanmıştır. Listede yer alan dosya ve harita numaraları Makedonya Arşivi'nin numaralarıdır.

Dosya No: 1 (IA/1-26)

Harita No	Muhtevası
1	1903 yılı. Makedonya'nın son beş senesi (La Macedoin les dernieres cine annes). - D.Y.PARFANOV ve G.NEDKOV tarafından yayınlanmış, Sofya, orijinal.
2	Makedonya'daki hıristiyan okulların listesi(Carte des coles chretiennes de la Macedoine). Selanik ve Manastır Vilâyeti, fotokopi, kimin tarafından yayınlandığı bilinmiyor, tarih.-19.yüzyıl.
3	Macedoine, "ATLAS MİNOR" dergisinden 1628 yılında Amsterdamda yayınlanmıştır. Bu harita 1589 yılında Merakator tarafından basılmıştır. Makedonya için yapılmış ilk haritadır. Orijinal.
4	Makedonya'ya ait eski yabancı haritaların kopyaları. Genellikle Fransızlar tarafından yapılan 11 harita bulunmaktadır.
5	Vasil Kançov'a göre Makedonya'nın etnik haritası (Karte etnographique de la Macedoine d'apres) (Vasil Kanço.1900 yılında. V.Kançov tarafından Makedonya etnografik haritası), orijinal.
6	Güney ve Doğu Makedonya haritası. Bulgar yayını, tarihi belli değil, orijinal.
7	Batı ve Güney Makedonya bölgesinin bir kısmı (yeni Sırbistan olarak kaydedilmiştir). Ang.LAZİÇ tarafından hazırlanmıştır. Tarihi belli değil, orijinal.
8	Manastır'a bağlı MAGEREVO ve TSAPARİ'nin krokisi. (YANKO TSATSA arşivinden alınmıştır) Türkçe, orijinal kroki.
26	Makedonya'daki milletlerin dağılım haritası. Petrograd, 1913 yılı, D.D.Pavle Çupovski tarafından yayınlanmıştır, orijinal.

Dosya No: 2 (IB/1-27)

Harita No	Muhtevası
1	Yugoslavya'nın bir kısmı (Sava nehrinin güneyi) Almanca, 1906 yılı, orijinal.
2	Diyalektlerin haritası, tarihi yok, küçük ebat, orijinal.
14	1904-1918 yılları arasında S.H.S.Krallığı'nın tarihi gelişme haritası. 1923 yılında "Kolo Srpski Sestara" tarafından yayınlanan "Vardar" takviminde ek olarak yayınlanmıştır. Orijinal.

15	Dr.Grgur Yakşiç'in "Evropa i vaskrs Sırbiye" kitabında Makedonya Devleti'nin bölgesel gelişim haritası, orijinal.
16	Sırp, Hırvat, Sloven Kırallığının Administratif ve askeri dağılım haritası, orijinal.
18	Yugoslavya haritası. İngilizce ve Fransızca, tüm millet ve azınlıklar haritası, Londra, 1915 yılı, orijinal.
20	Vladimir Marinkoviç tarafından S.H.S Kırallığı'nın kültür mirası haritası, 1923 yılı, Belgrad. Orijinal..
25	Yugoslavya ve Balkan yarımadasının bir bölümünün haritası. Almanca, askeri amaçlarda kullanılmıştır, büyük ebatta, orijinal.

Dosya No: 3 (IB/1-25)

Harita No	Muhtevası
1	Yeni Pazar (Novi Pazar), Kuzey Arnavutluk, Yeni Sırbistan ve Kara Dağ sancakların haritası. Almanca, Viyana 1879 yılı, orijinal.
2	Sırbistan, Bosna Hersek ve Karadağ haritası. Almanca, bu haritada Makedonya, Sırbistan'ının bir bölümü olarak gösterilmiştir. Viyana, orijinal.
3	Yul bölgesi, tarihi ve yayını bilinmiyor, orijinal.
4	Carte etnographique de la Başka (Başka etnografik haritası), Laziç tarafından, orijinal.
5	Resava'da soyların ve ahalinin krokisi, orijinal.
25	Radoye Dedinats tarafından yapılan Bosna Hersek haritası. "Kolo Sırpski Sestara" tarafından yayınlanmıştır. 1919 yılı, orijinal.
25a	Preşeva etnografik haritası. Dr. Yovan Hacı Vasileviç tarafından , orijinal.

Dosya No: 4. (IV/26-58)

Harita No	Muhtevası
58	Novi Pazar (Yeni Pazar) Sancağı, Getse Kona yayın evi tarafından yayınlanmıştır, Belgrad, 1912 yılı, orijinal.

Dosya No:5 (I/G 1-17)

Harita No	Muhtevası
1	I. Dünya savaşında Balkanlarda yapılan askeri operasyonların kroki ve haritaları.
4	Pirot önünde Türklerin Kuzeybatı savunma hattının tespit edilmiş askeri durumu. Bir Sırp yayınının bir numaralı tablosu olarak yayınlanan (basılan) krokisine ilave edilmiştir.

5	Morava tümeninin cephedeki durumu - ateşkesin sağlandığı gün. 18 Temmuz 1913 yılı, II.ci Morava tümeninin 1912-19 yıllarına ait "savaşa çağrı" makalesindeki kroki. 1925 Haziran tarihli Ratnik dergisine birinci ek olarak ilave edilmiştir.
13	15-20 Ekim 1912 yılında Sırp ordusunun harekatını gösteren harita. "İstoriya Ratova" kitabına ek olarak konulmuştur.

Dosya No: 6 (IDa/1-39)

Harita No	Muhtevası
1	Kriva Palanka, 1905 yılı.
2	Bosilgrad, 1905 yılı.
3	Rakovo, 1905 yılı.
4	Üsküp (Skopye) -
5	Kırçova (Kiçevo)
6	Manastır (Bitola)
7	Kumanova
8	Kukuş
9	Ustrumca (Strumitsa)
10	Voden
11	Köprülü (Veles)
12	Seres
13	Elbasan
14	Debre(Debar)
15	Prizren - Yakova
16	İpek
17	Vranye
18	Priştine
19	Köstendil (Çustendil)

Dosya No: 33 (IIA/1-5)

Harita No	Muhtevası

2	Balkan Yarımadası'nın haritası (Carte de la Dénisule des Balkans), 1918 yılında Paris'te basılmıştır. Orijinal, coğrafya haritası.
3	Balkan Yarımadası'nın etnografik haritası (Carte ethnographique de la Péninsule des Balkans), Yovan Tsviyiç, Balkan yarımadasının etnografik haritası. Paris, 1918 yılı. (Makedonlar, Makedon Slavları olarak görülüyor, propaganda gereği olarak Vardar Makedonları dışındakiler Sırp olarak gösterilmiştir.) Orijinal.
5	Sırp devletinin etnografik haritası. 1905 yılı. Milan Y.Andonoviç tarafından hazır-lanmıştır. Belgrad, orijinal, Sırpların Makedonya'da yoğun olduğu bölgeleri göstermek amacıyla hazırlanmıştır.

Dosya No: 34 (IIB/1-24)

Harita No	Muhtevası
1	Kosova vilayetinin haritası, 1884 (1300) orijinal Türkçe.
2, 3	Kosova vilayetinin haritası, 1884 (1300) orijinal Türkçe.
4, 5	Türkiye'nin Avrupa kısmının haritası. (Sırbistan) orijinal, Türkçe.
6	Türkiye'nin Avrupa kısmı ile Küçük Asya'nın bölgeleri haritası. (Osmanlı İmparatorluğu), orijinal Türkçe
7	Balkan Demiryolları'nı gösteren harita, (Türkiye'nin Avrupa kısmı) orijinal, Türkçe, yıpranmış, bir bölümü eksik.
8	Balkan Yarımadası'nın haritası. (Türkiye'nin Avrupa kısmı) orijinal.
9	Türkiye'nin Avrupa kısmında, Trnava, Ohri, İpek ve İstanbul'daki patrikhaneleri gösteren harita, yıpranmış, bazı bölümleri eksik.
10	Ali Şerif Paşa ve Albay Muhiddin'e İstanbul'da Sultan II Abdülhamit döneminde Maarif Nezareti ve Fransa Coğrafya Cemiyeti tarafından yaptırılan Osmanlı Rumelisi haritası.1893 yılı, orijinal.
11	Türkiye'nin Avrupa bölümü ve Asya'nın bir parçasının büyük taşra ve bölgeler haritası. Paris, XVIII yy.
12	M.Brion, Türkiye'nin Avrupa kısmı. Paris, XVIII.yy. Hristiyan kiliselerin yeri işaret edilmiştir.
13	P.Laprie, Türkiye'nin Avrupa kısmı, Paris, 1810 yılı.
14	Hacı Nasrullah, Osmanlı İmparatorluğunun geniş bir haritası, 1908 yılı, İstanbul, orijinal.
15	P.N. Sonsov, Türkiye'nin Avrupa kısmı, Türkiye'nin Avrupa kısmından parçalar, XVIII.yy.orijinal, Paris.
16	Odrin vilayetinin telgraf haritası, Bulgar yayını, orijinal.
17	Türkiye'nin Avrupa kısmının demiryolları haritası, 1911 yılı, Sofya, orijinal.
18	Türkiye'nin limanları haritası, yılı, orijinal, Bulgar yayını.
19	Osmanlı İmparatorluğu haritasının bir parçası Türkçe, (Devetakoviç), orijinal.

20, 21	Odrin vilayeti etrografik haritası, 1912 yılı, L.Miletiç tarafından yapılmıştır, orijinal.
22	Tarihi bir harita, kuşatma altında Edirne. Belgrad, yılı (?), orijinal.
23	Türkiye'nin Avrupa yakasının haritası 1829 yılı, 21 harita, siyah beze sarılmıştır.

Dosya No: 35 (IIV/1-23)

Harita No	Muhtevası
1, 2, 3	Bulgaristan haritası, orijinal, Türkçe.

Dosya No: 36 (IIG/1-8)

Harita No	Muhtevası
1, 2	Arnavutluk haritası Türkçe, (H.Osman Devetakoviç).

Dosya No: 37 (IID/1-8)

Harita No	Muhtevası
1	Yunanistan haritası Türkçe, orijinal

Dosya No: 38 (IIIA/1-6)

Harita No	Muhtevası
1	Avrupa haritası, Türkçe

Dosya No: 47 (IIIİ/1-4)

Harita No	Muhtevası
1	Akdeniz ülkeleri haritası, (Türkçe, bölgeler ayrıntılı verilmemiştir, çünkü harita bir hayli eskidir.), orijinal.

Dosya No: 48 (IVA/1-2)

Harita No	Muhtevası
1, 2	Asya haritası, Türkçe, orijinal.

Dosya No: 49 (IVB/1-3)

Harita No	Muhtevası
1, 2	Balkan yarımadası ve Küçük Asyanın bir kısmını gösteren harita, Türkçe, küçük ebat, orijinal.
3	Anadolu'da demiryolları haritası, Bulgar yayını, diğer yayınlara ek olarak verilmiştir, orijinal.

Dosya No: 50 (IVV/1-2)

Harita No	Muhtevası
1	Uzakdoğu haritası, (Mancurya, Moğolistan, Kore) Türkçe, orijinal.
2	Bağdat ve Basra vilayetlerinin haritası, Türkçe

Dosya No: 51 (V/1-5)

Harita No	Muhtevası
1	Afrika haritası, Türkçe, orijinal.
5	Arabistan haritası, Türkçe, orijinal.

Dosya No: 55 (IX/1-6)

Harita No	Muhtevası
1, 2	Dünya haritası, Türkçe, orijinal.

Dosya No: 56 (XA/1-10)

Harita No	Muhtevası
1	Makedonyalı Büyük İskenderin ülkesi, (Macedonia Alexandri magni patria, Amstelodani Apurd P. Mortier.)
2	Epir Hükümdarı Pirüs'ün Makedonya, İtalya, Sicilya ve Peloponezya için yaptığı seferler; 1657'de P. Du Val tarafından yayınlanmıştır. (Pyrrhi Regis Epirotarya Expetiones per Macedoien, Italian, Sicilian et Peloponesym, Authore P.Du Val, 1657.)
3	Yunanistan (La Grecia).
4	Makedonya ve İlirya. Eski Yunanistan (La Macedonia e L'İlirio, La Grecia antica)

5	Yunanistan, Paris'te Chesle Sr Le Rooge tarafından yapılmış. (La Grece, A Paris, Cehesle Sr Le Rouge.)
6	Eski Yunanistan, Mr. Philippe Cekseur Royal'ın denetiminde, 1765 (Grecia Antiqua, Carte dirigée par Mr Philippe Cekseur Royal, 1765.)
8	Eflak, Sırbistan, Bulgaristan, Romanya. (Walachia, Seruia, Bylgaria, Romania.)
10	Yeni Avrupa, 1637 yılı. (Nova Evropae, Descriptio, 1637.)

Dosya No: 57 (XB/1-18)

Harita No	Muhtevası
1	Muhammed İdriz'in oğlu Arap coğrafyacısı, astronom, filozof Ebu Abdullah Muhammed,(1099-1180) tarafından hazırlanan (yapılan), Makedonya'nın yer aldığı dünya haritasının bir bölümü. (Art Makedonya) Dr. Sindiç'in fotokopisine göre güney devletlerinin eski haritası. Belgrad, 1931.
8	Makedonya, Epir, Livadya, Arnavutluk, Eianna 1684, yılı. (Macedonia, Epiro, Livadia, Albania, E ianna, 1684.)
13	Makedonya (Şarki Rumeli) F. Bianconi tarafından yapılmıştır, 1888 yılı ticari haritası. (Macedonia (Turque a Europe) par F. Bianconi, god 1888, carte commerciale.)
14	Arnavutluğun bir kısmı ile, Makedonya'nın, Epir'in ve Selanik'in haritası Colonnel Lapie tarafından yapılmıştır, 1843 yılı. (Carte de la Macedoina d'une partie de l'Albanie, de L' Epire et de la Thessalie, par le Colonnel Lapie, 1843.)
15	A.H.Ruset: Bulgaristan, Trakya, Makedonya haritaları, Strazburg, 1843 yılı D.Yaranov'un Makedonya haritasının fotokopisi, Sofya, 1933 yılı.
17	G. Cantelli da rignola, La Macedonia, Roma 1689 yılı. Bu harita G.Rosen tarafından yayınlanmış atlasın bir sayfasıdır. Paris milli kütüphanesinden fotokopisi alınmıştır.
18	1903 yılının ilk baharında ayaklanma bölgelerinin gösterildiği (işaret edildiği) Makedonya haritası. Bu harita Avusturya'nın İstanbul Büyükelçisi'nin Dışişleri Bakanlığı'na gönderdiği raporuna ektir. Viyana'daki saray ve devlet arşivi .
39	Yunanistan, 1741. (La Grece, 1741.)
41	Eski Yunanistan haritası, 1708. (Carte de l'Ancianné Grece, 1708.)
42	Yunanistan, 1699. (La Grece, 1699.)
50	Yunanistan P.M. Coronelli tarafından yapılmış, 1692 yılı. (La Grecia P.M. Coronelli, 1692.)

Dosya No: 59 (XB/51-73)

Harita No	Muhtevası

51	(G.D. L'Isle, Graesciae pars Septemtrionalis Paris, 1708.) 1708 yılında Kuzey Yunanistanı gösteren bu haritaya komşu bölge olarak Makedonya'nın geneli dahil edilmiştir.
52	1742 yılında Kadim Yunan topraklarında Avrupa'daki Türk hakimiyeti. (Imperii Tyrcici Evropaei terra ir primis Graecia, 1742.)
55	1564 yılında Ferdinando Bertelli tarafından çizilmiş, Yunanistan haritası, Venedik. (Ferdinando Bertelli, totius Graeciae descriptio, Venecia, 1564.)
57	N. Sophianus tarafından çizilmiş bütün Yunanistan'ın haritası. (N.Sophianus, totius Graeciae descripto) Roma 1552
62	Şarki Rumeli'nin güneyinin küçük haritası, 1670 yılı (Petit meridionale de La Turquie en Europe, 1670)
63	Pl.Lapie tarafından: Türkiye'nin Avrupa bölgesinin genel haritası. Makedonya idari taksimatını gösteren harita. 1822 yılı, Viyana askeri arşivinden alınmış fotokopi.
64	Osmanlı İmparatorluğunun Asya, Afrika ve Avrupa'daki ülkeleri, 1654 (Estats de L'empire dy grand Seignovr des Tyrqs ou Sultan des Ottomans en Asie, en Aftique, et en Evrope, 1654.)
65	Türk imparatorluğunun Avrupa'daki bölgeleri ve komşu ülkeleri. (Estats, de L'empire des Tyrqs en Evrope et payg circomvoifins, 1955.) (Bu haritada Makedonya "Macedonia" olarak belirtilmiştir.)
66	Kanunî Sultan Süleyman döneminde, Osmanlı imparatorluğunu gösteren harita. (1520 - 1566) (küçük ebat - kartpostal).
68	Bulgaristan, Trakya ve Makedonya haritası (Türkiye'nin Avrupa kısmında Bulgarlar'ın yerleşim yerleri) (küçük ebat).
71	Arnavutluk, 1689, G. Kanteli.
73	Arnavutluk'un bir kısmını içine alan Makedonya'nın, Epir'in ve Selanik'in haritası, 1843, Paris. (Carte de la Macedoine d'une e partie de L'Alanie, de L' Epire et de La Thessalie, 1843, Paris.)

Dosya No: 60 (XV/1-20)

Harita No	Muhtevası
5	Belgrad'dan itibaren, Transilvanya, Eflak-Boğdan, Basarabya, Bulgaristan, Romanya, Sırbistan ve Makedonya'nın bir kısmını içine alan Tuna nehri havzasının haritası, 1665. (Cours du Danube, de puis Belgrade yusqu'au Pontevrin on font, d'un cóte la Transilvanie, la Valaque, la Maldavie, la Besarabie et de l'aurte la Bulgarie, la Romanie, et parti de la Servie et de la Macedoine, 1665.)
8	Giac Cantelli tarafından, 1684 Tuna nehrinin Belgrat'taki akışı, denizde sona ermesi. (Giac Cantelli: Corso del Danubio da Belgrado Fino al Marner, 1684.)
12	Hırvatistan, Bosna ve Sırbistan, Venedik, 1782. (La Croazia, Bosnia, e Serbia, Venecia, 1782.)

17	Dalmaçya krallığının yeni haritası, onun kontlukları, arazisi, diğerleri: Eflak, Bosna ve Sırbistan, Macaristan'ın bir kısmı, Hırvatistan, Arnavutluk, İstirya; L'ifle Coronelli tarafından, Amsterdam. (Nouvelle carte du Royaume de Dalmacie dinsé en ses contes, territoires, etc la Marlaquie, la Bosnie, et la Serbie. Partie de la Hongrie, Croatie, Albanie, İstrie. Par G. de L'İfle Cronelli, Amsterdam.)
18	Avusturya'ya komşu, Rus ve Türk ülkeleri. (Die Graenzen Oestereichs, Russ Lands, Und der Türkey.)
20	Macaristan, Slovenya, Hırvatistan, Bosna ve Sırbistan, 1717. (Nova et accurata tabula Sedis Belli in Regno Hungarie acedunt cetera Regna, Sclavoina, Croatia, Bosnia et Serbien, 1717.)

Dosya No: 61 (XV/21-41)

Harita No	Muhtevası
21	Macaristan'ın genel haritası, 1796. (General charte von Ungarn, 1796.)
22	Macaristan krallığı. (Le Royaume de Hongarie.)
23	Macaristan, Slavonya, Bosna, Dalmaçya ve Sırbistan. (Hungaria, Solavoia, Bosnia, Dalmatia et Serbia.)
24	Umumi harita, Koenigreiche tarafından, Macaristan ve Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa'daki kısmı. (General karte von dem Koenigreiche Ungarn und der Osmanischei Reichen in Europa.
28	Macaristan, Dalmaçya, Hırvatistan, Slavonya, Bosna, Sırbistan Krallığı ve Transilvanya prensliği. (Regnorum, Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, Bosniae, Serbiae et Principatus Transilvaniae.)
30	Macaristan haritası, 1703. (Carte de la Hongrie, 1703.)
35	1843 yılında Fotinov tarafından neşredilen coğrafya kitabından alınan ek harita. Smirna'da, D.Yaranov'un fotokopisine göre, Makedonya haritası.
36	Macaristan krallığı, Şarki Rumeli'nin kuzey bölümü, Paris 1679. (Le Royaume de Hongrie, la partie septentrionale de la Turquie en Europe, Paris, 1679.)
37	Politisch - etnographische vebersichtskarte von Bulgarien, ost - rumelien.
38	Avrupa'da Slav ve Slav olmayan milletlerin etnografik haritası.

Dosya No: 62 (XI/1-14)

Harita No	Muhtevası
1	Üsküp - Saray yolunun krokisi. 1874 yılı, Türkçe, orijinal.

2	1895 yılına ait Üsküp haritası - mahallelere ayrılması, Türkçe, orijinal.
3	Türkçe.- Bir şehrin planını ve istatistik bilgilerini gösteren bir harita.
4	Üsküp şehrinin vaziyet planı, Yugoslavya, paus kağıdı.
5	Üsküp şehir planı, 1932 yılı.
6	Üsküp ve birkaç köyün vaziyet planı, 20 parça, (eski Yugoslavya).
7	Selanik şehir planının bir parçası. 1909 yılı.
8	İstanbul şehir planı, Türkçe, orijinal.

4- FOTOĞRAFLAR, FİLM VE KİTAPLAR

Makedonya arşivlerinde mevcut olan Osmanlı dönemine ait defter ve belge serilerinden başka buradaki Osmanlı yönetiminin son dönemleri ile ilgili zengin görsel malzeme kaynağı olan bir fotoğraf kolleksiyonu bulunmaktadır.

Manastır Bölge Arşivi'nde muhafaza edilen bu fotoğraf kolleksiyonu, Balkanların tanınmış ilk fotoğrafçılarından Yanaki Manaki (1878-1960) ve Milton Manaki (1882-1964) kardeşler tarafından stüdyoda ve stüdyo haricinde muhtelif yerlerde çekilmiş resimlerin orijinalleri ile pozitif baskılarından meydana gelmektedir. Söz konusu kolleksiyon içerisinde, XIX. yüzyıl sonu ile XX. yüzyılın başlarında Makedonya'daki Türklerin gündelik hayatlarının ve kültürlerinin yansıtıldığı resimlerden başka bazı tarihî ve askerî şahsiyetlerin, Türk Ordusu birliklerinin; ayrıca 1908 ihtilali ve Sultan Mehmed Reşat'ın bölgeye yaptığı ziyaret gibi bazı önemli olayların görüntülerini ihtiva eden fotoğraflar bulunmaktadır.

Fotoğraf kolleksiyonunun biri kronolojik biri de konularına göre olmak üzere Makedonca iki ayrı kataloğu hazırlanmıştır. Bu fotoğraflar arasından Türk tarihi ve kültürü ile ilgili 237 adet fotoğraf seçilmiş ve bunların 179 adedinin pozitif kopyaları Osmanlı Arşivi'ne kazandırılmıştır. Bu fotoğrafların ayrıntılı bir listesi, kitabın III.bölümünde (bkz. sayfa 84-111) verilmiştir. Osmanlı Arşivi'ne alınan fotoğrafların seçimi ve kataloglanmasında yukarıda zikredilen Makedonya Arşivi'nin hazırlamış olduğu "kronolojik katalog" esas alınmıştır.

Makedonya Devlet Arşivi haricinde Üniversite Kütüphanesi, Makedonya Film Enstitüsü gibi çeşitli müesseselerin arşivlerinde muhafaza edilen film ve kitap gibi bazı dökümanlar hakkında da, Türk tarihi araştırmalarında yararlı olabileceği düşüncesiyle, burada kısa bir bilgi vermek gerekli görülmüştür.

Meselâ, Makedonya Film Enstitüsü'nde (Kinetoka) bulunan ve yukarıda sözü edilen Manaki kardeşler tarafından çekilmiş olan bir film, görsel açıdan çok değerli bir arşiv malzemesidir. Bu film 1911 yılında Sultan Mehmed Reşad'ın bölgeye yaptığı ziyaret esnasında çekilmiştir. Yaklaşık 20 dakika süren bu belgesel kaynaktan II. Meşrutiyet döneminde Balkanlarda yaşanan siyasi atmosfer hakkında bilgi sahibi olmak mümkündür.*

Makedonya'daki Osmanlı döneminden kalma Türkçe, Arapça ve Farsça yazma ve matbu eserler, "Üsküp Üniversite ve Halk Kütüphanesi'nde" toplanmıştır. Bu kütüphane büyüklük itibarıyla eski Yugoslavya dönemindeki sekiz büyük kütüphaneden birisidir. Yaklaşık üç milyon kitabı ihtiva eden kütüphanenin özel kolleksiyonunda Osmanlı dönemine ait 800'ü Türkçe, 200'ü Farsça ve 3000'den fazlası da Arapça olmak üzere 4000'in üzerinde yazma ve matbu eser bulunmaktadır. Kitaplar İslam cemiyetlerinden, dini enstitülerden ve şahıslardan derlenmiştir. Kitapların, tasnif ve düzenleme çalışmaları sürdürülmekte olup bir kısmının fişleri ve listeleri yapılmıştır. Fişlenmiş ve listeleri hazırlanmış olan eserlerden araştırıcılar istifade edebilmektedir.

* Sultan bu ziyareti için Barbaros z›rhl›s›yla ‹stanbul'dan ayr›lm›fl, 7 Haziran Çarflamba günü Selanik'e varm›flt›r. Padiflah 11 Haziran Pazar günü Üsküp'e, 15 Haziran Perflembe günü Prifltine'ye gitmifl ve 16 Haziran Cuma günü de Murad Hüdâvendigâr'›n flehit oldu¤u Kosova sahas›nda yüz bin kiflilik büyük bir kalabal›kla cuma namaz› k›lm›fl, sadrazam burada toplulu¤a hitap etmifltir. Daha sonra 17 Haziran Cumartesi günü Selanik'e dönen Padiflah, 20 Haziran Sal› günü Manast›r'a gitmifl ve 24 Haziran Pazar günü tekrar Selanik'e dönerek Barbaros z›rhl›s›na binip 26 Haziran Pazartesi günü ‹stanbul'a gelmifltir. (Bkz. ‹smail Hami Daniflmend, ‹zahl› Osmanl› Tarihi Kronolojisi, ‹stanbul 1972, c.4, s.383)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OSMANLI ARŞİVİ'NE KAZANDIRILAN MAKEDONYA'DAKİ TÜRK VARLIĞIYLA İLGİLİ FOTOKOPİ, FOTOĞRAF VE MİKROFİLMLER

A- FOTOKOPİ OLARAK ALINAN BELGELERİN KATALOĞU

Makedonya Arşivi ile yapılan işbirliği çerçevesinde 1991 yılında Makedonya Arşivi'nde yapılan araştırma ve incelemeler sonucu Osmanlı Arşivi'ne kazandırılması gerekli görülen 6250 adet belge fotokopisi alınmıştır. Bu belgeler, Osmanlı Arşivi'nde analitik olarak yeniden tasnife tabi tutulmuş ve tasnif sonucu hazırlanan kataloğu, 1992 yılında "Makedonya Arşivindeki Osmanlı Dönemine Ait Arşiv Malzemesinin Kataloğu" adıyla hizmete sunulmuştur.

1991 yılında getirilip kataloğu hazırlanan bu evraktan başka 1995 senesi içinde Makedonya Arşivi'nde yapılan inceleme sonunda fotokopileri alınmış olan 500 adet yeni belge de bu kataloğa ilave edilmiştir.

Katalogda verilen dosya ve belge numaraları Osmanlı Arşivi'nde yapılan tasnif sonucu belirlenen numaralardır.

MAKEDONYA ARŞİVİNDEKİ OSMANLI DÖNEMİNE AİT ARŞİV MALZEMESİNİN KATALOĞU

Dosya No	Gömlek Sıra No	Tarih	Belge adedi	ÖZET
EĞRİ-PALANKA BELEDİYESİ				
1	1	1285 Ca 27	1	Sermüfettiş Salih Efendi'ye verilen talimat.
1	2	1285 Z. 29	2	Vukuat jurnali defteri.
1	3	1286 S. 18	2	Bozuk kantar kullananlardan alınan para cezaları.
1	4	1288 N. 9	2	Kondüktör muavini Dimitri'nin maaşı.
1	5	(1290)	2	Çeşitli köylerden toplanan saman, odun, ot vs. nin miktarı.
1	6	1293 Z. 3	2	Metroviçe Fırkası için Palanka'dan toplanan beygirler.

Dosya No	Gömlek S›ra No	Tarih	Belge adedi	ÖZET
1	7	1297 Z. 1	12	Palanka'da iskân edilen muhacirlerin isimlerini gösterir defter.
1	8	1298 Ra. 12	1	Palanka kazasında hayvan hastalığı olmadığı.
1	9	1299 R. 21	14	Kendi imkânlarıyla ev satın alarak Palanka'ya yerleşen muhacirlerin isimlerini gösterir defter.
1	10 (1-2)	1287 M. 2/ 1300.Ra.1	5	Köylere tayin edilen bekçilerin isimleri.
1	11	1301.Ş.17	40	Belediyenin yıllık varidat ve masraflarını gösterir cetveller.
1	12	1301.Ş.28	1	Sâl hülâsa cetvellerinin gönderildiği.
1	13	1301.C.17/ 1302.R.1	4	İnşaat ve tamirat masrafları.
1	14	1302.B.2	1	Kumanova Belediyesine ait sergi ve dellâliye resimlerinin müzâyedesi.
1	15 (1-24)	1286.B.18 (1303)	54	Belediyenin varidat ve masrafları.
1	16 (1-3)	1310.B.22/ 1313.Ca.30	5	Dilekçe ve şikâyetler.
1	17	1324.Ş.12	1	Köylerde tatbik edilmek üzere hazırlanan beyanamenin papazlar tarafından halka tebliği.
1	18	Tarihsiz	3	Muhtelif hususlar.
İCAZETNAMELER				
2	1	1201.Ca.30	6	Şeyh Hacı Ali bin Hüseyin Üskübî'ye verilen icazetname.
2	2	1291.Ra.27/ 1291.Ra.29	5	Ustrumca dahilindeki bazı mülklerin hüccet-i şer'iyye ile satışı.
2	3	1291.C.A	7	Acemzâde Dergâhı Şeyhi Hasan İbnüş-şeyh el-Hac Mustafa Efendi el-Üskübî'nin tarikat silsilesi.
2	4	1297.S.15	1	Bir vakfın hisseleri.
2	5	1307.0.0	5	Tarikat ileri gelenleri için dua.
2	6	1318.Ra.12	2	Şeyh Bedreddin Üskübî'nin icazetnamesi.
2	7	1325.N.7	10	Gostivar'da Nûhî Baba Dergâhı Postnişîni Halveti Şemseddin İbn-i Şeyh İlyas'ın icazetnamesi.
2	8	Tarihsiz	33	Kadirî tarikatı hilafet silsilesi.
2	9	Tarihsiz	7	Şeyh Osman Ohrivî'nin tarikat silsilesi.
2	10	Tarihsiz	9	Şeyh Ümmî Sinan'ın tarikat silsilesi.

Dosya No	Gömlek S›ra No	Tarih	Belge adedi	ÖZET
2	11	Tarihsiz	7	Şeyh Ahmed İbn-i Haydar'a verilen Rifaî tarikatı şeyhlik icazeti.
2	12	Tarihsiz	16	Şeyh Süleyman Sâfî İbn is-Seyyid Yakub'un tarikat silsilesi.
2	13	Tarihsiz	27	Köstendil'de Şeyh Mustafa Bedreddin'in tarikat silsilesi.
İŞTİP BELEDİYESİ				
3	1	1267	30	Belediye köylerinde satılan buğday, çavdar, mercimek vs. zahire miktarlarına ait listeler.
3	2	1283.B.22	2	Çeşitli köylerden toplanan çavdar miktarları.
3	3	1287.Ra.12	8	Muhtelif köylerden alınan cezâ-yı nakdî miktarları.
3	4	1287.Ca.18	5	Vukuat jurnalleri.
3	5	1287.N.11	1	Alâmet-i fârika parasının sarfı.
3	6 (1-3)	1295.L.15/ 1296.L.7	93	Aylık gelir-gider cetvelleri.
3	7 (1-2)	1296.Za.26/ 1298.L.19	125	İştip'e bağlı mahalle ve köylerde bulunan muhacirlerin isimleri.
3	8	1299.B.11	1	Buğday, çavdar, mısır, arpa vs. maddelerin belediyece tespit edilen satış fiyatları.
3	9	1300.Ca.17	1	Mektup ücretlerine ait makbuzlar.
3	10 (1-2)	1297.Ra.26/ 1300.Ca.24	6	Belediyeye ait çeşitli resimlerin müzâyedesi.
3	11 (1-3)	1290.S.17/ 1300.C.26	36	Yıllık gelir gider cetvelleri.
3	12	1301.Ca.11	2	Dükkân inşası için gerekli malzeme.
3	13 (1-2)	1304.S.28/ 1304.Ra.3	5	İnşaat ve tamirat cetvelleri.
KALKANDELEN BELEDİYESİ				
4	1	1287.C.16	7	Vukuat jurnali ve cezâ-yı nakdî cetvelleri.
4	2	1289.M.29	11	Belediyenin aylık gelir ve giderleri.
4	3	1307.Ş.23	5	Kalkandelen kazasında iskân edilen ve iskân edilemeyen muhacirlerin isimleri.
4	4 (1-2)	1315.L.29/ 1325.B.1	16	Emlâk vergisi ve vergi makbuzları.
4	5 (1-12)	1320.Ra.10/ 1328.M.7	20	Gayr-i müslim mekteplerinin yerleri, öğretmenlerinin isimleri, kız ve erkek öğrencilerin sayısı ve okullar yararına tiyatro düzenlenmesi.
4	6	1330.M.13	2	Küçük kızını terkeden Kunduracı Yuşa'ya ihtar.

Dosya No	Gömlek S›ra No	Tarih	Belge adedi	ÖZET
4	7	1334.C.24	26	Çeşitli köylerden bulunan şahısların isim ve yaşları ile zahire ve tohumluk hesapları.
KALKANDELEN KAYMAKAMLIĞI				
5	1	1289.L.3	1	Çarşıya tenbihat asılması.
5	2	1290.M.27	2	Gostivar ahalisinden bir şahsın bir naaşı sahiplerine teslim süresinde yaptığı masrafları alamadığına şikâyeti.
5	3 (1-2)	1289.Ş.23/ 1290.Ş.22	3	A'şâr tahsili ve giyah hâsılâtı ile a'şâr borcu kefalet senedi.
5	4	1290.L.15	1	Mumcu esnafın narhın yükseltilmesine dair talebi.
5	5	1292.R.19	1	Gostivar karyesi muhtar ve âzâlarının seçimi.
5	6	1292.R.29	1	Tereke tahriri.
5	7	1293.N.5	1	Muhtevası çıkmamış Meclis-i İdâreye havale edilmiş bir arzuhal.
5	8	1295.M.1	64	Zaptiye vukuat defteri (silik fotokopiler).
5	9	1295.L.18	2	Müterakim askerî maaşın tahsil ve teslimi.
5	10	1296.S.7	1	Hane isticârından dolayı doğan ihtilâf.
5	11 (1-3)	1292.R.14/ 1300.Z.15	3	Ef'al-i cinâiyye faillerinin bulunması.
5	12 (1-10)	1290.L.13/ 1307.B.28	16	İştip menâf'î sandığıyla ve şahıslarla ilgili alacak tahsili talepleri.
5	13	1307.B.29	2	Tekfurova karyeli bir şahsın verdiği istida üzerine bazı şahısların celbi.
5	14	1308.0.0	1	Kalkandelen kazası Meclis-i İdâre âzâlığı seçimi.
5	15	1318.Z.19	3	Evinden kaçarken çeyiz diye yanına aldığı eşyadan dolayı , bir şahsın hanımını şikayeti.
5	16	1327.B.1	1	Asayişin durumu.
5	17	Tarihsiz	2	Fotokopileri bozuk olanlar.
KOÇANA BELEDİYESİ				
6	1 (1-6)	1286.Ra.12/ 1286.N.8	20	Çeşitli suçlar için verilen cezâ-yı nakdiyeler.
6	2	(1290)	21	Muhtelif mahsuller ve hayvanlarla ilgili istatistik cetveli.
6	3 (1-3)	1294.M.13/ 1297.Z.28	5	Muhacirlerin sayısı ve iskân edilmeleri.
6	4 (1-29)	1287.0.0/ 1301.C.15	131	Belediyenin gelir ve giderlerini gösteren cetveller.
6	5 (1-4)	1290.Ra.9/ 1301.C.15	4	Zahire fiyatları.

Dosya No	Gömlek S›ra No	Tarih	Belge adedi	ÖZET
6	6 (1-4)	1289.S.8/ 1342.B.12	9	Ücret-i mübâşiriyye tezkiresi, vekâlet, mekâri mikdarı vs. ile ilgili muhtelif belgeler.
6	7 (1-6)	Tarihsiz	11	Alınan çeşitli rusûmatın miktarı.
6	8 (1-2)	Tarihsiz	3	Köprü yapım masrafları.
KÖPRÜLÜ BELEDİYESİ				
7	1 (1-3)	1247.R.1/ 1253.Ra.27	3	Bazı gayr-ı menkullere ait satış senetleri.
7	2	1301.Za.19	3	Köprülü, İştip ve Kratova kazalarında bulunan kömür madenlerine dair.
7	3	1301	2	Arazi vergisi tezkiresi.
7	4 (1-2)	1302.S.0/ 1302.Z.14	4	A'şâr pusulaları.
7	5 (1-2)	1286.C.11/ 1304.M.16	2	Vukuat jurnalleri.
7	6	1306.M.15	1	Tapu tahsildarına ait ilmühaber.
7	7 (1-2)	1305.B.19/ 1308.S.11	4	Ruhsat verilenlerden alınan paralar.
7	8 (1-2)	1310.Za.4	2	Selânik İstinaf Mahkemesi Hukuk Dairesine yapılan müracaatlar.
7	9	1311.Ca.12	1	Vekâletname örneği.
7	10 (1-2)	1296.L.27/ 1311.Ca.20	2	Kefalet senetleri.
7	11 (1-3)	1304.M.6/ 1315.R.25	4	Mahkemelere ait evrak.
7	12	1315.Za.5	2	Her çeşit emlâk ve arazi muamelâtına ait il-mühaber varakası.
7	13	1318.C.14	2	Celp müzekkiresi.
7	14 (1-2)	1318.L.10/ 1318.Z.7	3	Umuma yazılan tahrirat suretleri.
7	15	1319.M.5	1	Aşı şehadetnamesi.
7	16 (1-18)	1285.Za.29/ 1319.L.15	18	Cezâ-yı nakdî hâsılâtını gösterir cetveller.
7	17 (1-2)	1319.Z.5/ 1320.Z.7	3	Rumeli Vilâyât-ı Şâhâne Umum Müfettişliğine yapılan müracaatlar.
7	18	1320	36	Yıllık muhasebe cetvelleri.
7	19 (1-5)	1318.Za.2/ 1321.R.29	5	Sıhhiye işleriyle ilgili tahrirat suretleri.
7	20	1322.M.2	2	Edâ-yı mükellefîn tezkiresi.
7	21 (1-2)	1314.S.9/ 1322.M.11	2	Postahaneye ait iade ilmühaberi ve taahhüd senedi.

Dosya No	Gömlek S›ra No	Tarih	Belge adedi	ÖZET
7	22	1322.S.23	1	Mürür tezkiresi ve pasaport almak için gerekli ilmühaber.
7	23	1323.C.0	1	Borç ihbarnamesi.
7	24	1324.M.29	2	Ağnâm yoklama tezkiresi.
7	25	1324.Ca.13	2	Tarik bedeline mahsus edâ tezkiresi.
7	26 (1-2)	1301.R.16/ 1324.Z.27	6	Nüfus tezkireleri.
7	27	1325.S.8	1	İ'lâmât-ı cezâiyye bakâyâ tahsilatına mahsus makbuz ilmühaberi.
7	28 (1-2)	1326.N.6/ 1327.Ca.28	6	A'şâr pusulaları.
7	29 (1-8)	1316.B.6/ 1327.0.0	15	Müskirat resmine ait makbuzlar.
7	30 (1-2)	1321.Ra.26/ 1327.N.5	3	Ziraat Bankası'na ait makbuzlar.
7	31 (1-18)	1279.R.2/ 1329.Ra.26	21	Ödünç para senetleri.
7	32 (1-2)	1327.S.9/ 1329.N.21	5	Belediyeye ait tenzifat makbuzları.
7	33 (1-10)	1300/ 1330.Ş.25	25	Temettuat vergisi tezkireleri.
7	34	1330.Za.1	5	Umum mültezimlere verilecek makbuz senedi.
7	35 (1-17)	1321.Ra.5/ 1330	91	Doğrudan doğruya tahsil olunan tekâlife mahsus tezkireler.
7	36 (1-5)	Tarihsiz	24	Emlâk vergisi tezkireleri.
7	37 (1-16)	Tarihsiz	19	Muhtelif hususlar.
KRATOVA BELEDİYESİ				
8	1 (1-3)	1286.Ra.2/ 1287.C.15	18	Çeşitli suçlardan alınan cezâ-yı nakdiyyelerle vukuat cetvelleri.
8	2 (1-3)	1302.R.7/ 1302.R.8	11	Emlâk ve arazi, mektepler ve hapishanelerle ilgili istatistik cetvelleri.
8	3 (1-6)	1288.Ca.25/ 1305.M.28	105	Belediyenin gelir ve giderlerine dair defter ve vesikalar.
8	4 (1-2)	1297.L.14/ 1307.Ca.14	9	Kadın ve erkek muhacirlerin miktarı.
8	5	1309.C.3	5	Zahire fiyatları.
8	6	1330.S.17	6	Ziraat Bankası makbuz senetleri.
8	7	1330.Ca.8	176	Şer'iyye Mahkemesi zabıtları.

Dosya No	Gömlek S›ra No	Tarih	Belge adedi	ÖZET
8	8 (1-9)	Tarihsiz	19	İbraname, arazi hissesi, kefalet, mahkeme ilâmı, Kratova madeni için alınan eşya vs. hakkında muhtelif belgeler.
KUMANOVA BELEDİYESİ				
9	1 (1-1)	1285.Z.29/ 1296.Ra.18	25	Cezâ-yı nakdî gelirleri.
9	2 (1-3)	1287.Ca.14/ 1299.L.28	19	Vukuat jurnalleri.
9	3 (1-150)	1287.Ca.8/ 1302.Ca.25	298	Belediye Sandığından verilen çeşitli meblağlara ait makbuz senetleri.
10	4	1302.Ca.0	11	Masraf senetleri.
10	5 (1-5)	1288.N.16/ 1309.C.11	8	İmarat ve İnşaat cetvelleriyle köprü yapım masrafları.
10	6 (1-3)	1297.R.10/ 1314.L.9	8	Çeşitli rusûmatın müzeyedesiyle temettuat vergisi tezkireleri.
10	7 (1-6)	1299.Za.8/ 1317.Z.17	8	Çeşitli hastalıkların isimleri, hastalığın ya-yılmasını önlemek için tedbir alınması.
10	8 (1-6)	1296.N.24/ 1319.R.19	69	Belediyenin gelir ve giderleriyle ilgili defter ve vesikalar.
10	9	1325.Za.14	14	Arazi ilân defteri.
10	10 (1-11)	1279.Ş.9/ 1329.C.20	16	Şer'î satış, Hıristiyanların bir mazbatayı zorla mühürletmeleri, zahire fiyatları, Karine Manastırı papazının eşkiyayı gizlemesi, barut müzâyedesi vs. konularla ilgili muhtelif belgeler.
11	11 (1-9)	Tarihsiz	220	Muhacirlerin iskânı, sayısı ve tayinatlarıyla ilgili defter ve belgeler.
11	12	Tarihsiz	5	Silik belgeler.
MANASTIR EMLÂK DEFTERİ				
12	1 defter	1293.B.5	408	Manastır kazasının Ruça mahallesi ile Kâşrânî, Dolença, Lebra, Ramna, Kevât, Rahoten, Kraklene, Dirağarine, Sekrat, Kabalâsça, Isfenşte, Esterekara, Oblakova, Çernovir, Ostragova, Orbazar-ı Bâla, Vakıf eğri, Oyıtcâr, Çıkrıkçı, Pojdeş, Lizce, Esfete Pakta, Kalayoçeşte, Bukra, Eker Paşa ve Jabyân karyeleri emlâk cetvelleri (1 defter).
PİRLEPE BELEDİYESİ				
13	1 (1-2)	1315.L.29/ 1316.Za.18	2	Eski şifre miftahının gönderilmesi.
13	2 (1-2)	1316.Za.18	2	Zimmet-i emiriyyenin tahsili.
13	3 (1-2)	1316.Za.29/ 1316.Z.1	2	Belediyenin tanzif ve fener hizmetleri.

Dosya No	Gömlek S›ra No	Tarih	Belge adedi	ÖZET
13	4 (1-3)	1316.Za.10/ 1316.Z.6	3	Muallim tayini, tahkikatı ve mektep ihtiyacı.
13	5 (1-4)	1316.Za.25/ 1316.Z.6	4	Emlâk, arazi ve değirmen ile ilgili haciz, bey‘, ferağ ve tapu meseleleri.
13	6 (1-3)	1316.Za.15/ 1316.Z.15	3	Köy ve mahalle muhtarlarının seçimi ve faaliyeti.
13	7 (1-4)	1316.Z.23/ 1316.Za.20	4	Câmi hitabeti vazifesine müracaat.
13	8 (1-4)	1316.Za.14/ 1316.Za.22	4	Pirlepe Gureba Hastahanesi tedavi masrafları ve tutukluların tayinat talebi ile muhtaçlara yardım.
13	9 (1-2)	1316.Za.16/ 1316.Za.29	3	Rum ve Bulgar keşişhane ve patrikhaneleri ile ilgili.
13	10 (1-4)	1315.Z.16/ 1316.Z.19	4	Zabıtaca toplanan ilânname, neşir, ilmühaber ve köy mührü bedelinin gönderildiği.
13	11	1316.Z.22	1	Yunan muharebe madalyası verilmesi.
13	12 (1-4)	1324.Ra.7/ 1316.Z.2	4	Tahsilat komisyonu ve tarik akçesi tahsilâtı.
13	13 (1-4)	1316.Za.15/ 1316.Z.8	4	Maaş tahsisi ve harcırah istihkakının itâsı.
13	14 (1-2)	1316.Za.30/ 1316.Z.14	2	Dul ve yetimlere maaş bağlanması.
13	15 (1-2)	1316.Z.18	2	Fukaranın tedavi masraflarının karşılanması.
13	16 (1-3)	1316.Za.8/ 1316.Z.20	4	Gazete bedelâtı tahsili.
13	17 (1-8)	1316.Za.4/ 1317.M.4	8	Mürûr tezkiresi, hane ve askerî eşya nakli, yol masrafı verilmesi ve tedârik-i vesâit-i nakliyye komisyonu ile ilgili.
13	18 (1-8)	1316.Za.10/ 1320	11	Fırın, hane, hapishâne ve redif deposu inşâ ve tâmiri, telgrafhâne nakli.
13	19 (1-6)	1315.Z.16/ 1323.B.21	6	Tahrir-i nüfus, nüfus kaydı ve tahrir-i nüfus komisyonu kırtasiye masrafları.
13	20 (1-6)	1316.Za.8/ 1323.B.23	7	İ'lâm-ı şer'i, ilmühaber, mazbata, rapor ve hüsn-i hâl evrakı.
13	21 (1-6)	1315.Za.4/ 1324.M.10	7	Muhtelif hasılât ile vergi borcu olanların isimleri.
13	22 (1-9)	1316.Za.13/ 1324.Ca.20	9	Silâh altına alma, redif bakâyâsı ve firarî asker takibi.
13	23 (1-9)	1316.Za.3/ 1324.B.1	11	Münhal yerlere tayin, işe talep, işe başlama ve ayrılma ile ilgili.
13	24 (1-7)	1324.S.28/ 1324.B.3	6	Köylere gidecek tahsildarlara jandarma terfîki.

Dosya No	Gömlek S›ra No	Tarih	Belge adedi	ÖZET
13	25 (1-9)	1316.Za.4/ 1324.B.10	9	Ağnâm ve hayvanât-ı ehliyye rusûmu tahsili.
13	26 (1-11)	1316.Za.3/ 1324	11	Esnafa ihbarname, nakdî ve bedenî cezalar, mahkeme takibi, vukuat, kaçakçılık ve asayi-şin ihlâli ile ilgili.
13	27 (1-3)	1316.Z.15/ 1325.B.28	3	Ticarî ve hukukî davalar.
PİRLEPE JANDARMA KUMANDANLIĞI				
14	1	1312.R.18	4	Bankadan borç para alanlar hakkında yapılacak muameleye dair matbu talimat.
14	2	1326.Ca.1	1	Bölük yoklama cetvellerinin gönderilmesi.
14	3 (1-2)	1326.Ca.4/ 1326.Ca.21	2	Cezâ-yı nakdîlerin tahsili.
14	4	1326.L.21	3	Maliye Nezâretine ait kararname sureti.
14	5 (1-6)	1326.Ra.22/ 1326.L.21	6	Karakol inşası.
14	6	1326.L.26	1	Beş seneyi doluduran jandarmalara evlenme izni verilmesi.
14	7 (1-4)	1326.Ra.3/ 1326.Za.15	4	Jandarma tahsili ve silâh eğitimi.
14	8 (1-6)	1326.Ca.4/ 1326.Za.27	6	Asker tevzii, jandarma kayıt ve celbi.
14	9 (1-8)	1326.Ca.13/ 1326.Z.3	9	Nakil, becayiş ve tayin işleri.
14	10 (1-16)	1326.S.29/ 1326.Z.4	16	Tensikat Dairesinin kararları.
14	11 (1-8)	1326.Ş.17/ 1326.Z.16	8	Maaş ve harcırahlar.
14	12 (1-3)	1326.Ş.23/ 1326.Z.18	3	Düyûn-ı gayr-ı muntazamaya dair.
14	13 (1-8)	1326.C.3/ 1326.Z.19	9	Dîvân-ı harbe sevkedilen ve mahkum olan as-kerler.
14	14 (1-12)	1326.S.28/ 1326.Z.24	12	Bölüğe gönderilen kırtasiye malzemesinin miktarı.
14	15	1326.Z.26	1	Silâh tezkiresi verilmesi.
14	16	1326.Z.28	9	Nakledilen askerlerin elbise durumu ve alacakları paranın miktarı.
14	17 (1-12)	1326.Ca.4/ 1326.Z.28	2	Künye numaraları.
14	18 (1-11)	1326.Ca.13/ (1326)	15	Evâmir-i yevmiye ve diğer talimatlar.

Dosya No	Gömlek S›ra No	Tarih	Belge adedi	ÖZET
14	19 (1-7)	1324.M.1/ 1327.M.1	7	Erzak, yakacak ve yem temini.
14	20 (1-39)	1326.Ra.12/ 1327.M.3	39	Asayişin temini ve suçluların takibi.
15	21	1327.M.4	103	Terkin-i kayd, maaş, dîvân-ı harb, esliha defterleri, eşkıya takibi, terfi, silâh tevzii, redif efradı, yem bedelleri vs. hususlardaki telgraflar.
15	22 (1-18)	1326.S.17/ 1327.S.15	18	Askerlerin terhis, izin, terfi, tekaüd, istifa, terkin-i kayd ve istirahat meseleleri.
15	23 (1-4)	1326.Ca.15/ 1327.S.18	4	Yararlılık gösteren askerlerin taltifi.
15	24 (1-8)	1326.Ca.1/ 1328.Ca.20	8	Muhaberatın nasıl yapılacağı ve istidaların şeklinin nasıl olacağı.
15	25 (1-16)	1323.Za.23/ 1328.B.22	16	Askerlerin disiplini.
15	26 (1-36)	1326.S.26/ 1328	36	Silâh, cephane, elbise ve araç-gereçlerle ilgili hususlar.
15	27 (1-32)	1316.Za.9/ 1328	36	İâne toplanması, yazışmalarda silsile-i merâtibe riayet edilmesi, mektep yararına piyango düzenlenmesi, evrakın muhafazası, İtalyada meydana gelen deprem için yardım, alamet-i farikaların gönderilmesi, karakolların isimleri, bulaşıcı hastalıkların tabura bildirilmesi, haftalık hizmet varakalarının tabura muntazaman gönderilmesi vesair hususlar.
15	28	Tarihsiz	84	Silik ve mükerrer belgeler.
PİRLEPE KAYMAKAMLIĞI				
16	1 (1-3)	1310.Ra.20/ 1311.Z.21	7	Çekirge itlafı talimatnamesi ve görev alanların taltifi.
16	2 (1-10)	1323.Za.26	11	Maaş bağlanması, müterâkim maaşın verilmesi, harcırah dul ve yetim maaşı ile ilgili belgeler.
16	3 (1-3)	1323.Ş.4/ 1323.Z.20	3	Posta paket tutanağı.
16	4 (1-5)	1310.S.21/ 1324.M.28	7	Ziraat Bankasına yapılan istikrazın tahsili.
16	5 (1-2)	1324.Ra.1/ 1324.Ra._8	5	Gazete abone bedeli ve bârgir bedeli tahsili.
16	6 (1-6)	1323.B.9/ 1324.R.6	9	Redif bedelât-ı askeriyyesinin tahsili.
16	7 (1-3)	1324.Ra.2/ 1324.R.19	3	Mahkemeye sevk edilen memurlarla ilgili belgeler.

Dosya No	Gömlek S›ra No	Tarih	Belge adedi	ÖZET
16	8 (1-7)	1323.Ca.22/ 1324.Ca.2	7	Asker firarisi, firarilerin af talebi, kaçan mev-kûfun yakalanması.
16	9 (1-3)	1324.S.20/ 1324.Ca.6	9	Bulgaristana geçen eşhasın ad ve şöhretini hâvi belgeler.
16	10 (1-3)	1324.M.20/ 1324.Ca.10	3	Ahvâl-ı sâbıka tahkik varakaları.
16	11	1324.Ca.11	1	Esnafın silâh taşımasına gerek olmadığı.
16	12 (1-14)	1309.Ra.1/ 1324.Ca.12	23	Turûk ve maâbir vâridatı.
16	13 (1-2)	1324.R.24/ 1324.Ca.12	4	Katil maddesi maznununun mahkemesi ve hukukun müdafaası talebi.
16	14 (1-18)	1300.Ra.29/ 1324.Ca.16	19	Evrâk-ı muzırra yakalanması, defter, cetvel, tezkire, künye, iâne varakası gibi evrak.
16	15 (1-6)	1324.Ra.4/ 1324.Ca.17	7	Karye işleri ve muhtarlık ile alâkalı belgeler.
16	16 (1-13)	1308.Ra.29/ 1324.Ca.17	20	Yol köprü yapımı ile ilgili bedenî ve bedelli mükellefiyetlerin îfâsı.
16	17 (1-5)	1310.N.14/ 1324.Ca.17	6	Maarife ait arsanın satılması, mektep nakli, Ulah Mektebinin durumu.
16	18	1324.Ca.19	2	Eski Bulgar kilisesinde ayin yapılması.
16	19 (1-8)	1310.L.12/ 1324.Ca.20	13	Memuriyetten azil, becayiş, tayin, intihab ve işten ayrılma.
16	20 (1-4)	1324.R.18/ 1324.Ca.23	4	Sirkat fiili ile alâkalı evrak.
16	21 (1-4)	1324.Ra.1/ 1325.Ş.3	5	Hane inşası, dükkân satışı.
16	22 (1-6)	1322/ 1328.B.30	7	Ağnâm rusûmu, afyon ve haşhaş öşrü tahsili.
16	23 (1-6)	Tarihsiz	6	İcrâ-yı tabâbet, asker ve hasta muayenesi ile serum esmânı.
16	24 (1-6)	Tarihsiz	9	Reji ile ilgili belgeler.
16	25 (1-13)	Tarihsiz	16	Bulgar, Rum, ve Sırp eşkiyası ile erbâb-ı fesâd hususundaki evrak.
16	26 (1-3)	Tarihsiz	3	Mecburî ikâmet, ve nakl-i hane.
16	27 (1-13)	Tarihsiz	20	A'şâr bedelâtı bakâyâsı, haşhaş öşrü müzâye-desi ve a'şâr mültezimleri.
PİRLEPE MAL MÜDÜRLÜĞÜ				
17	1	1327.R.27	1	Bey'iyye miktarlarının gönderilmesi.
17	2	1327.Ca.10	1	Emlâk ve arazi kaydı.
17	3	1327.C.26	1	Sened muhteviyatının hesaplanarak Tekaüd Sandığı'na gönderilmesi.

Dosya No	Gömlek S›ra No	Tarih	Belge adedi	ÖZET
17	4 (1-4)	1327.Ca.24/ 1327.Ş.12	4	Muhassesat ve muayyenât-ı askeriyye.
17	5	1327.Ş.13	1	Kilise çanının kullanılması.
17	6 (1-2)	1327.Ş.30/ 1327.N.18	2	Maarif ve menâfi hissesi.
17	7 (1-4)	1325.Ş.3/ 1327.N.18	4	Bozuk ve muhtevası anlaşılamayan belgeler.
17	8 (1-5)	1326.Za.30/ 1327.L.16	8	Ziraat Bankası makbuzları.
17	9 (1-2)	1327.L.15/ 1327.L.25	2	Yol yapımı için bedenen ve bedelen ifâ-yı mükellefiyet.
17	10 (1-2)	1327.Ş.21/ 1327.Za.10	2	Hicaz Demiryolu iâne ve evrâk-ı nakdiyesi.
17	11 (1-6)	1327.R.18/ 1327.Za.14	6	Posta ile para ve pul gönderme.
17	12	1327.Za.15	1	Silâh satın alınması.
17	13 (1-4)	1327.C.11/ 1327.Za.19	4	İcâr ve isticâr ile dellâliye bedeli.
17	14	1327.Za.21	1	Mekteb-i Hukûk iâne Pulları.
17	15 (1-8)	1325.Ş.28/ 1327.Z.6	8	Tesviye-i düyûn.
17	16 (1-4)	1325.N.16/ 1327.Z.15	4	Mahkeme i'lâm ve harçları ile sair belgeler.
17	17 (1-22)	1327.R.1/ 1327.Z.17	22	A'şâr tahsili.
17	18 (1-9)	1327.S.21/ 1327.Z.23	11	Manastır Defterdarlığı sandık makbuzları.
17	19	1327.Z.27	1	Pirlepede mukim eytam ve erâmil yoklaması.
17	20 (1-16)	1327.R.21/ 1328.M.14	16	Mektep, cami, hükûmet konağı, bekçi kulübeleri, yol ve hapishane tamir ve inşası.
17	21 (1-4)	1325.L.20/ 1328.M.18	4	Haciz ve kefalet ile ilgili meseleler.
17	22 (1-4)	1327.Ş.14/ 1328.M.20	4	Müteahhid istihkakları.
17	23 (1-36)	1327.S.25/ 1328.M.28	36	Maaş, harcırah, yevmiye, tekaüdiyye ve ma‘zuliyet aidatı ile ilgili.
17	24 (1-22)	1327.R.11/ 1328.M.28	23	Muhtelif vergi ve irad tahsili ile sarf şekli.
17	25 (1-14)	1327.Ra.13/ 1328.M.28	14	Resmî evraktan cüzdan, defter, makbuz, irsaliye; istida ve hacizname ile ilgili meseleler.
17	26 (1-5)	1327.R.28/ 1328.M.29	5	Ağnâm resmi tahsili ve ilgili meseleler.

Dosya No	Gömlek S›ra No	Tarih	Belge adedi	ÖZET
17	27 (1-7)	1327.S.30/ 1328.M.29	7	İstihdam, tayin, terfi, tekaüd ve işten ayrılma ile ilgili.
17	28	Tarihsiz	2	Pirlepe'nin saz şevar bedel-i esmânı.
PİRLEPE TAPU KİTÂBETİ				
18	1 (1-2)	1285.S.14/ 1288.L.15	232	Arazilere ait ilmühaber cedvelleri.
18	2	1318.C.18	2	Osmanlı lirasının Fransız altınına göre değeri.
18	3	1328.Ra.2	1	Ohri kazası tapu sandığına teslim edilen akçeye ait senet.
18	4	1328.Ra.8	1	Mebâni-i hayriyye ve vakıf emlâkinin kayıt ve tescili.
18	5	1328.R.4	1	Taksîm-i verâset müzekkirelerine pul yapıştırılması.
18	6 (1-3)	1328.Ra.15/ 1328.B.7	3	Haciz muameleleri.
18	7	1328.B.13	1	Gayr-i menkul muamelelerinden ne miktarda kâtibiye resmi alınacağı.
18	8	1328.B.30	1	Defter-i Hakânî Nezâreti'nin rıhtım nizamnamesiyle ilgili tezkiresinin sureti.
18	9 (1-2)	1328.N.10/ 1328.L.5	2	Bazı şahısların emlâk ve arazi kayıtlarının çıkarılması.
18	10 (1-4)	1328.Ca.17 (1328.L.30	4	Mîrî emlâk ve araziyle ilgili bazı meseleler.
18	11 (1-4)	1328.B.10/ 1328.Za.21	4	Muhacirlerle ilgili arazi meseleleri.
18	12	1328.Za.21	1	Takrir komisyonlarının teşkili.
18	13 (1-7)	1327.R.16/ 1328.Z.29	7	Kefalet senetlerinin düzenlenmesi.
18	14 (1-2)	1328.Za.8/ 1329.S.20	2	Maden ve taş ocakları.
18	15	1329.Ra.30	1	Kırtasiye masraflarının bildirilmesi.
18	16	1329.R.3	1	Cezâ-yı nakdîlerin toplanması.
18	17 (1-5)	1328.Ca.30/ 1329.R.4	5	Gayr-ı müslimlerin arazi ve hayır kurumlarına ait meseleleri.
18	18 (1-6)	1328.C.25/ 1329.R.5	7	Duyûn-ı gayr-ı muntazama meyanında alacağı olanlar.
18	19 (1-3)	1328.C.26/ 1329.R.13	3	Aşar mültezimleriyle ilgili bazı meseleler.
18	20 (1-8)	1317.Ca.20/ 1329.C.22	8	Tapu ve sened-i Hakânî tanzim ve itası.

Dosya No	Gömlek S›ra No	Tarih	Belge adedi	ÖZET
18	21 (1-36)	1327.B.16/ 1329.B.15	37	Defter-i hakânî memurlarının maaş, harcırah, becayiş, tensikat vs. işleri.
19	22 (1-14)	1328.C.26/ 1326.B.16	14	Emlâk ve arazi harç ve rüsûmu.
19	23	1329.B.23	1	İfraz ve taksim muameleleri.
19	24 (1-3)	1328.R.11/ 1329.B.19	3	Emlâk ve arazi müzâyedesi.
19	25 (1-45)	1309.N.9/ 1329.B.22	48	Tapuya kayıtlı olmayan araziler mahlûlâttan alınan kiralar, Defter-i Hakânî dairelerinin düzenli çalışması, mahkemelerin kararlarına uyulması, satılması gerekli eşya, mahkeme masraflarının ödenmesi, taksim ve tebdil-i senet muamelâtı ve diğer hususlar.
19	26 (1-12)	1324.N.8/ 1329.B.23	13	Hâsılât defterlerinin muhafazası ve defterhaneye gönderilmesi, Defter-i Hakânî hâsılâtının tahsili, tahsil müzekkirelerinin tanzimi.
19	27 (1-17))	1317.Ca.17/ 1329.B.24	17	Defter-i Hakânî Nezâreti'ne ait emirnamelerin suretleri.
19	28 (1-4)	1328.R.4/ 1329.R.20	5	Tapu muamelâtı.
19	29 (1-23)	1317.Ca.29/ 1330.S.30	25	Ferağ ve intikal muameleleri.
19	30	Tarihsiz	47	Fotokopisi silik olduğundan muhtevası anlaşılamayan belgeler.
PİRLEPE ZİRAAT BANKASI				
20	1	1307.R.11	1	Devir ve teslim muamelâtının icrası.
20	2	1307.R.30	1	Evrak tasdik talebi.
20	3	1309.S.18	1	Ziraat Bankası'na gönderilecek mebaliğin nasıl gönderileceği.
20	4	1310.Ca.24	3	Mültezim zimmetlerinin hazineye devri.
20	5 (1-4)	1310.B.22/ 1310.Za.4	4	Viyana'da satın alınan demir kasanın teslim alınması.
20	6 (1-3)	1310.C.19/ 1311.Ra.1	5	Ziraat Bankası'ndan yapılan istikraz, ikrâzât-ı atîkanın teshîli.
20	7	1312.S.24	1	Depremden zarar görenlere yardım yapılması.
20	8 (1-6)	1307.S.21/ 1312.Ş.26	9	Yol-köprü nakdî ve bedenî bedelâtı.
20	9 (1-2)	1312.L.25/ 1312.Za.18	2	Hazine ve bankaya olan borçla a'şâr borcunun sûret-i tesviyesi.
20	10	1313.M.2	1	Etfâl-ı fukaraya dağıtılacak kitaplarda noksan olduğu.

Dosya No	Gömlek S›ra No	Tarih	Belge adedi	ÖZET
20	11 (1-3)	1310.Ş.19/ 1313.M.16	3	A'şâr matlûbatının tahsili.
20	12 (1-2)	1312.N.24/ 1313.S.28	2	Bir muallime nısf maaş verilmesi ile usta ve amele istihkakının tesviyesi.
20	13 (1-5)	1315.S.6/ 1313.Ra.25	6	İzin, tayin, istifa, azil ve intihab ile alâkalı evrak.
20	14 (1-3)	1312.Za.3/ 1313.Ra1	4	Zimmet tahkiki.
20	15	1313.Ra.5	1	Ziraat Bankası memurunun ikamet için geniş yer talebi.
20	16 (1-6)	1312.Ca.21	8	Hacizli ve rehin emlâk, müzâyedeye konulan emvâl-i gayr-i menkûle ve zürra'ın icraya ve-rilmesi.
20	17 (1-8)	1307.B.3/ 1313.Ş.13	10	Maarif ve menâfi iâne hisseleri.
20	18 (1-32)	1321.M.21/ 1325.B.10	30	Muhtelif şahıslar için tanzim edilmiş banka kefalet senetleri.
20	19 (1-8)	1325.L.20/ 1330.M.19	8	Ziraat Bankası borç senetleri.
RADOVİŞTE BELEDİYESİ				
21	1	1301.Za.21	1	Gayr-ı resmî bir arzuhal.
21	2	1303.Ca.29	1	Emlâk ve arazi cetveli.
21	3 (1-2)	1290.L.21/ 1309.C.3	194	Belediye gelir ve gider defteri.
21	4	1314.R.19	2	Zehâir öşrü.
21	5	1317.B.19	2	Maaş ve yolluk tahsisi.
21	6	1322.Ca.24	2	Borç senedi.
21	7	1323.L.5	2	Nüfus tezkiresi.
21	8	1328.B.28	2	İ'lâmât-ı şer'iyenin istînafı.
21	9	1328.Z.22	1	Mahkeme-i şer‘iye da'vet varakası.
21	10 (1-3)	1330.S.25/ 1330.B.0	8	Doğrudan alınan tekâlife ait tezkire ve ilmühaberler.
ÜSKÜP BELEDİYESİ				
22	1 (1-3)	1286. Za. 15/ 1287 S..19	5	Zebhiye rusûmu ve emvâl-i mîriyye tahsili.
22	2 (1-7)	1285. Z. 3/ 1287. R. 4	7	Zayıf koyun, kuzu vs. kesenlerle ruhsatsız ve belirlenen yerler dışında kesim yapanların cezalandırılması.
22	3 (1-15)	1286. Z. 13/ 1287 L. 26	16	Tamiri gerekli yerlerin tamir ve inşası.

Dosya No	Gömlek S›ra No	Tarih	Belge adedi	ÖZET
22	4 (1-4)	1287. N. 1/ 1287. Za. 18	16	Üsküp Belediyesi ve hükûmet daireleri için odun ve kömür mübayaası.
22	5 (1-53)	1286. Z. 16/ 1287. Za. 23	65	Bazı köylere bekçi tayini, bekçilere nişan ve talimât tezkiresi verilmesi.
22	6 (1-21)	1286. B. 17/ 1287. Z. 2	28	Çeşitli gıda ve eşya fiyatlarının tesbiti, fazla fiyatla satış yapanların cezalandırılması.
22	7 (1-18)	1286. R. 7/ 1287. Z. 12	78	Yol, köprü, su yolu, dükkân, ev vs. inşa ve tamiratı.
22	8 (1-13)	1286. Za 15/ 1287. Z 16	21	Çeşitli mesleklerin icrası ve işyeri için ruhsat verilmesi, ruhsatsız çalışanların cezalandırılması.
22	9 (1-21)	1285. Ra.. 5/ 1287. Z. 16	26	Bazı yerlere ait vukuat ve cezâ-yı nakdî cetvelleri .
23	10 (1-3)	1287. Ca. 3/ 1287. Z. 16	3	Dükkân içerisinde hayvan beslenilmemesi, hayvanların başıboş bırakılmaması, beygirlere fazla yük yüklenmemesi.
23	11 (1-3)	1286. Za. 2/ 1287. Z. 25	4	Kendilerine tahsis olunan mezbaha dışında kesim yapanların cezalandırılması.
23	12 (1-3)	1287. S. 10/ 1287.0.0	10	Telgraf merkezi müdürlerinin gelir ve giderler için cetvel düzenlenmeleri.
23	13 (1-38)	1287. B. 6/ 1288. M.. 4	40	Ev, dükkân, cami önleri vs. yerlere çöp, gübre dökenlerin cezalandırılması.
23	14 (1-26)	1286. C. 12/ 1288. Ra. 4	29	Ekmek vs. gıda maddelerini usulüne uygun olmadan imal edip satanların cezalandırılması.
23	15 (1-7)	1286. R. 14/ 1288. B. 12	11	Çeşitli memuriyetler, yapılan tayinler ve istifalar.
23	16 (1-38)	1285. Za. 6/ 288. L. 6	39	Dükkân sayısı, zimmet, şikayetler, sergi, frengi hastalığı, kefalet senedi, tereke, ağaç dikimi vs. ile ilgili muhtelif evrak.
23	17 (1-15)	1285. L. 12/ 1289. Ş 14	49	Belediye ve telgrafhanenin gelir ve giderleri.
23	18 (1-3)	1287. C. 21/ 1291. Z 27	12	Menâfî-i Umumiye Sandığının varidatı.
23	19 (1-16)	1286. B. 12/ 1297. Ş 14	17	Kantar kontrolü, damgasız kantar kullananların, rusûmat kantarı olmayanların, eksik ölçüp tartanların cezalandırılması.
23	20 (1-2)	1287. L. 28./ 1303. Za. 11	8	Fukaraya maaş tahsisi ve a'şâr ihalesi.
ÜSKÜP MUHÂCİRİN KOMİSYONU				
24	1 (1-5)	1295. S. 19/ 1295 R.. 8	7	Vefat eden muhacirlerin defni

Dosya No	Gömlek S›ra No	Tarih	Belge adedi	ÖZET
24	2 (1-5)	1296. Ca. 11/ 1296 L. 21	8	Muhacirler için hane inşa tâmir ve temini
24	3 (1-3)	1296. C. 20/ 1296. Z. 15	6	Muhacir sevki.
24	4 (1-22)	1294. B. 7/ 1297. R. 20	24	Muhacir ekmeklerini usulüne uygun olarak pişirmeyen ekmekçilerden cezâ-yı nakdî alınması.
24	5 (1-4)	1297. B. 21 / 1297 Ş. 28	5	Vatan-ı aslîlerine dönen muhacirlerin miktarı.
24	6 (1-2)	1297. B. 8/ 1297 Ş. 26	2	Kayıp muhacirlerin bulunması.
24	7 (1-9)	1295. Za. 11/ 1297 Z. 5	15	Muhacirlerin bulundukları yerden başka yerlere gitmesine müsaade edilmemesi.
24	8 (1-3)	1297. B. 20/ 1297. Z. 8	3	Muhacirlerin vatan-ı aslilerindeki gayr-ı menkulleri.
24	9 (1-2)	1297. Ca. 29/ 1298. M.. 13	2	Muhacirler arasındaki gayr-i ahlâkî davranışlar.
24	10 (1-3)	1297. Ca. 23/ 1298 M. 22	5	Değirmencilerin alacağı öğütme ücreti.
24	11 (1-19)	1297. Z. 2/ 1298 M.. 22	30	Muhacirlerin oturduğu bazı evlerin tahliye edilmesi talepleri.
24	12 (1-21)	1296. M .29/ 1298. S. 16	24	Muhacirlere odun ve kömür verilmesi.
24	13 (1-17)	1295. Ra.. 28/ 1298. S. 28	20	Çeşitli köylerde meskûn muhtaç ve kimsesiz muhacirlerin isim ve sayıları.
24	14 (1-2)	1298. Ra. 18/ 1298. R. 14	3	Muhacirler arasındaki alacak meseleleri.
24	15 (1-15)	1295. Ra. 15/ 1298. R. 15	21	Bulundukları yerden başka yere gitmek isteyen muhacirler.
25	16 (1-7)	1295. N. 3/ 1298. R. 21	9	Bazı muhacirlerin kendilerine maaş bağlanması talepleri.
25	17 (1-50)	1291. R. 21/ 1298. Z. 5	79	Muhacirlerin iskân ve iâşesi.
25	18 (1-40)	1295. Ra. 16/ 1298. Z. 28	45	Muhtelif kaza ve köylerde bulunan muhacirlerin sayısı.
25	19 (1-14)	1296. Ca 25/ 1299. M. 16	20	Muhacirlerin hane tahsisi talepleri.
25	20 (1-21)	1295. Za. 18/ 1299. Ra 1	26	Nerede ne kadar muhacir iskân edildiğini gösterir defterlerin düzenlenmesi.
26	21 (1-72)	1294. Za. 8/ 1299. Ra. 5	95	Muhacirlerin tayinatı.
26	22 (1-36)	1295. S. 7/ 1299. Ra. 17	54	Muhtelif hususlar.

Dosya No	Gömlek S›ra No	Tarih	Belge adedi	ÖZET
26	23 (1)	1331. L. 27	1	Manastır'ın Sırp ordusu tarafından işgali esnasında Said oğlu Yusuf'un Beratzol Köyü'nde yağma edilen mal ve hayvanlarının listesi.
27	1		85	Tapu İlmuhaberi.
27	2		144	Tapu İlmuhaberi.
27	3		271	Tamimler.

B- FOTOĞRAF KATALOĞU

Makedonya Manastır Tarih Arşivi'nde bulunan fotoğraf kolleksiyonu kataloğu, "kronolojik" ve "konularına göre" olmak üzere iki şekilde hazırlanmıştır. Bunlardan "kronolojik" esasa göre hazırlanmış olan katalog tetkik edilerek, Makedonya'daki Osmanlı-Türk yönetimi, Türk toplumu, Türk ordusu, kültürü, sosyal hayatı vb. konularla ilgili fikir verebilecek olan fotoğraflardan 237 tanesi seçilmiş, muhteva ile ilgili bilgiler Türkçeye çevrilerek aşağıdaki katalog hazırlanmıştır. Seçilen fotoğraflardan 179 tanesi Osmanlı Arşivi'ne kazandırılmış durumdadır.

Katalogdan daha kolay istifade edilmesinin sağlanması için fotoğraflarda yer alan konular, şahıslar, yerler ve müesseselerin esas alındığı bir indeks hazırlanarak, kataloğa eklenmiştir.

Katalogda sıra numarası olarak ayrılan hanede fotoğraflara Osmanlı Arşivi'nde verilen numara; "kronolojik katalog sıra numarası" diye ayrılan hanede ise aynı fotoğrafın Makedonya Arşivi'ndeki numarası verilmiştir.

Sıra Nu.	**Kronolojik Kataloğun (**) Sıra Nu**	**K A T A L O G D A K İ F O T O Ğ R A F I N**		
		Tarihi	**Yeri**	**Konusu**
1	0054	1898	Yanya (Yanina)	Türk Ordusunun topçu birliği bataryası. (II/467, MM, ebat: 18x24, yıpranmış, 1602).*
2	0055	1898	Yanya (Yanina)	Türk Ordusunun topçu birliği bataryası. (Fotoğraf Yanya Gölü kıyısında çekilmiştir). (III/555, MM, ebat: 18x24, yıpranmış, 1602).
3	0059	1898	Yanya (Yanina)	Türk ordusu askerleri bir ta'limden sonra dinlenirken görülüyor. (Fotoğraf kasabanın yakınlarında çekilmiştir). (II/264, MM, ebat : 18x24, korunmuş, 1602).
4	0076	1899	Manastır (Bitola)	Türk Ordusu mitralyöz birliği. (Fotoğraf kışla yanında çekilmiştir.) (III/567, MM, ebat: 18x24, yıpranmış, 1602).

** Makedonya Manast›r Tarih Arflivi'ndeki foto¤raf kolleksiyonunun kronolojik ve konular›na göre olmak üzere iki ayr› katalo¤u bulunmaktad›r. Bu çal›flmada kronolojik katalog esas al›nm›flt›r.

** Makedonya Manast›r Tarih Arflivi'ndeki foto¤raf kolleksiyonunun kronolojik ve konular›na göre olmak üzere iki ayr› katalo¤u bulunmaktad›r. Bu çal›flmada kronolojik katalog esas al›nm›flt›r.

* Konu bölümünde parantez içinde yer alan "MM" rumuzu ve önündeki rakamlar Manast›r Arflivi Foto¤raf Kolleksiyonu'nun fonu ve foto¤raf numaras›n› göstermektedir.

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	KATALOGDAK‹ FOTO⁄RAFIN		
		Tarihi	Yeri	Konusu
5	0082	1899	Yanya (Yanina)	Kolonyalı Mustafa Paşa-Arnavutluk. (III/1747, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1502).
6 (*)	0083	1899	Yanya (Yanina)	Vali Tatar Osman Paşa (ortada) İsmet Paşa (soldan birinci), Osman Paşa (ön sırada üçüncü) ve diğerleri Sultan II. Abdülhamit şerefine yapılan tören esnasında. (Fotoğraf sarayın önünde çekilmiştir).
7 (*)	0084	1899	Yanya (Yanina)	Tütün üretimi müfettişi olarak İstanbul'dan gönderilen Hayri Efendi . (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/1848, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 02).
8	0086	1899	Yanya (Yanina)	Torunlarıyla birlikte bir Türk, Ersek Kolonya'da atına binmiş olarak görülmektedir. (Fotoğraf evinin avlusunda çekilmiştir). (III/636, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1505).
9	0091	1899	Yanya (Yanina)	Türk Ordusunun topçu bataryası. (Fotoğraf Yanya gölü kıyısında çekilmiştir). (III/566, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1602).
10	0110	1900	Yanya (Yanina)	Sultan II. Abdülhamit şerefine düzenlenen bir törendeki Türk Ordusu mensuplarının geçit resmi. (II/1022, MM, ebat: 18x24, yıpranmış, 1602).
11	0213	1902	Yanya (Yanina)	Bir Türk Yüzbaşısı (askerî eczacı). (III/1764, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1507).
12	0215	1902	Yanya (Yanina)	Çadır önünde istirahat eden bir Türk subayı (kahve içerken, yanında emir eri ve köpeği görülmektedir). (Fotoğraf şehir (yanı) civarında çekilmiştir). (III/1448, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1602).
13	0244	1903	Manastır (Bitola)	Bir Türk subayı. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/1503, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1507).
14	0332	1904	Manastır (Bitola)	Bir Türk millî kıyafetiyle. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/1503, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1202).
15	0341	1904	Manastır (Bitola)	Fotoğrafta Askerî hastahane önünde Türk Ordusunun bir birliği görülmektedir. (I/978, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1602).
16	0342	1904	Manastır (Bitola)	Türk Ordusunda silahları incelemekle görevli askerî komisyon. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (IX/5356, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1602).

(*) Listede (*) iflareti, henüz Osmanl› Arflivi'ne al›nmam›fl foto¤raflar› göstermektedir.

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	K A T A L O G D A K ‹ F O T O ⁄ R A F I N		
		Tarihi	Yeri	Konusu
17	0350	1904	Debre (Debar)	Selanik'deki Türk mahkeme reisi Abdülfevzi, şehri ziyareti sırasında. (Arnavut millî kıyafetiyle). (III/711, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1401).
18	0355	1904	Yanya (Yanina)	Fotoğrafta Türk ordusu mensupları mitralyöz başında görülmektedir. (III/1756, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir).
19	0417	1905	Manastır (Bitola)	Kemal Atatürk (solda oturan) Harp akademisinden mezun olduktan sonra arkadaşlarıyla birlikte. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/515, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1401, 1507).
20	0419	1905	Manastır (Bitola)	Millî kıyafet giymiş bir Türk. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/1511, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 1202, 1502).
21	0421	1905	Manastır (Bitola)	Fransız Konsolosluğu kavası Türk şehir kıyafetiyle. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1404, 1502).
22 (*)	0422	1905	Manastır (Bitola)	Bir Türk. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/2407, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1502).
23	0428	1905	Manastır (Bitola)	Bir Türk subayı. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/1744, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1507).
24	0436	1905	Manastır (Bitola)	Türk ordusunda bir yüzbaşı ve oğlu. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/1424, MM, ebat: 13x18, çatlamış, 1507).
25	0438	1905	Manastır (Bitola)	Türk okulu mezunları muallimleriyle birlikte. (I/1033, MM, ebat: 18x24, kırılmış, 1201).
26	0444	1905	Manastır (Bitola)	İki Türk. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (IV/2440, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 1506).
27	0484	1905	Manastır (Bitola)	Türk ordusundan bir teğmen. (IX/5585, MM, ebat: 10x15, korunmuş, 1507).
28	0553	1906	Manastır (Bitola)	İki Türk. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (VIII/5192, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1506).
29	0557	1906	Manastır (Bitola)	Bir Türk ailesinin portresi. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (V/3161, MM, ebat: 10x15, korunmuş, 1505).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	K A T A L O G D A K ‹ F O T O ⁄ R A F I N		
		Tarihi	Yeri	Konusu
30	0559	1906	Manastır (Bitola)	Bir Türk süvarisi. (VIII/5018, MM, ebat: 9x12, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
31	0560	1906	Manastır (Bitola)	Türk ordusunun dağ topçu bataryası. (IX/5558, MM, ebat: 10x15, korunmuş, 1602).
32	0564	1906	Manastır (Bitola)	Türk ordusunun askerî hastahanesi. (IX/5558, MM, ebat: 10x15, korunmuş, 1602).
33	0593	1906	Selfice	Türk çocukları ebeveynleriyle. Çocuklar sünnet edilmeden bir süre önce bayramlık elbiselerini giymişlerdir. Altın ve diğer paralarla süslüdürler. (I/87, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1202).
34 (*)	0656	1907	Manastır (Bitola)	Türk ordusundan bir subayın portresi : Latif Efendi (Kendisi Jöntürk hareketini bastırmak amacıyla İstanbul'dan gönderilen Şemsi Paşa'yı öldürmüştür). (III/1762, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1401 ve 1502).
35	0658	1907	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketini yöneten Türk ordusu subayı Niyazi Bey'in portresi. (Resne garnizonundan). (IX/5838, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602 ve 1502).
36	0677	1907	Manastır (Bitola)	Türk lisesinin iki öğrencisi. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (V/3281, MM, ebat: 10x15, yıpranmış, 1201).
37 (*)	0693	1907	Manastır (Bitola)	Türk Şehir Belediye Heyeti. (IX/5899, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401).
38	0694	1907	Manastır (Bitola)	Türk Ordusunun topçu bataryası. (Fotoğraf şehre yakın bir yerde çekilmiştir). (IX/5867, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
39	0695	1907	Manastır (Bitola)	Bir Türk çocuğu. (IX/5398, MM, ebat: 9x12 ve 13x18, korunmuş, 1502).
40	0710	1907	Manastır (Bitola)	Bir Türk. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (IX/5380, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1502).
41	0711	1907	Manastır (Bitola)	Türk ordusunun bir yüzbaşısı. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (II/1376, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 1502 ve 1507).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	KATALOGDAK‹ FOTO⁄RAFIN		
		Tarihi	Yeri	Konusu
42	0719	1907	Manastır (Bitola)	İki Türk. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (VI/3602, MM, ebat: 10x15, korunmuş, 1506).
43	0721	1907	Manastır (Bitola)	Dört Türk. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (V/3118, MM, ebat: 10x15, korunmuş, 1506).
44 (*)	0832	1908	Manastır (Bitola)	Türk Kulübü binasında sünnet edilen bir Türk çocuğu. (Fotoğraf sünnet törenlerinin yapılması için tesbit edilen odada çekilmiştir). (III/556, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1202 ve 1402).
45 (*)	0837	1908	Manastır (Bitola)	Millî kıyafetle bir Türk. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (IX/5553, MM, ebat: 10x15, fotoğraf kısmen eksiktir, 1202 ve 1502).
46	0862	1908	Manastır (Bitola)	Bir grup Türk subayı. (IX/5799, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1507).
47 (*)	0863	1908	Manastır (Bitola)	Türk Ordusunun bir topçu subayı. (III/610, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1507).
48	0864	1908	Manastır (Bitola)	Bir grup Türk subayı tören kıyafetiyle. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (IX/5801, MM, ebat: 18x24, çatlamış, 1507).
49	0865	1908	Manastır (Bitola)	Türk Ordusunun bir tatbikatı. (Fotoğraf şehir civarında çekilmiştir). (III/554, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1507).
50	0866	1908	Manastır (Bitola)	Türk Ordusunun bir bataryası. (Fotoğraf kışla önünde çekilmiştir). (III/629, MM, ebat: 18x24, kırılmış, 1507).
51	0867	1908	Manastır (Bitola)	Türk Ordusunda bir eğlence. (III/1758, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1507).
52	0868	1908	Manastır (Bitola)	Manastır Valisi. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/1410, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 1601).
53	0869	1908	Manastır (Bitola)	Rıza Efendi (sivil kıyafetiyle) Türk Ordusunun bir topçu subayı ile birlikte. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (IV/2523, MM, ebat: 13x18, kırılmış, 1507).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	K A T A L O G D A K ‹ F O T O ⁄ R A F I N		
		Tarihi	Yeri	Konusu
54	0870	1908	Manastır (Bitola)	Manastır'da Jöntürk hareketini yöneten Rıza Paşa (elleri dizlerinde) bir grup subayla birlikte. (II/384, MM, ebat: 18x24, kırılmış, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401 ve 1507).
55 (*)	0871	1908	Manastır (Bitola)	Manastır Valisi Rıza Paşa (subay kıyafeti giymiş, fotoğraf evinin bahçesinde çekilmiştir). (III/627, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401 ve 1502).
56	0872	1908	Manastır (Bitola)	Avcı Taburu Komutanı Tayyar Bey. (III/1473, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1204 ve 1502).
57	0873	1908	Manastır (Bitola)	Dursun Bey'in (ortada) orduevi önünde, bir grup kurmay subayı ile çekilmiş fotoğrafı. (II/445, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1507).
58 (*)	0874	1908	Manastır (Bitola)	Türk ordusunun Resne garnizonu subayı Niyazi Bey (3 Temmuz 1908 yılında Resne'de başlayan Jöntürk hareketinin yöneticisi) resmî geçitin başında. (Resmî geçit 10 Haziran 1908 târihinde Manastır'ın ana caddesinde düzenlenmiştir). (I/118, MM, ebat: 18x24, kırılmış ve fotoğraf kısmen eksiktir, 1401 ve 1602).
59	0876	1908	Manastır (Bitola)	Niyazi Bey, Jöntürk hareketinin bir grup teşkilatcısıyla. (IX/5892, MM, ebat: 6x6, korunmuş, 1401).
60	0877	1908	Manastır (Bitola)	Niyazi Bey (birinci sırada) ve Çerciz (Serkis, Cercis (?)) Bey (Girokastro'da mezarı (?) vardır), birliklerinin başında. (Fotoğraf "Partizan Cemiyeti" binası önündeki alanda çekilmiştir). (II/392, MM, ebat: 18x24, fotoğraf çatlamış ve kısmen eksiktir, 1401 ve 1602).
61 (*)	0878	1908	Manastır (Bitola)	Niyazi Bey. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/1441, MM, ebat: 13x18 çatlamış, 1401 ve 1502).
62	0879	1908	Manastır (Bitola)	Niyazi Bey. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (II/1404, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1401 ve 1502).
63 (*)	0880	1908	Manastır (Bitola)	Niyazi Bey Jöntürk hareketini resmen bildirirken. (III/1419, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1401).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	K A T A L O G D A K ‹ F O T O ⁄ R A F I N		
		Tarihi	Yeri	Konusu
64	0881	1908	Manastır (Bitola)	Niyazi Bey (pelerin giymiş) Kırçova'ya hareket etmek üzere olan birliğin başında. Fotoğrafta Anastas Mitrev de görülmektedir. ("Sv. Nedelya" (Aya Nedelya) yakınlarında). (II/440, MM, ebat: 18x24, kırılmış, 1401 ve 1602).
65 (*)	0882	1908	Manastır (Bitola)	Niyazi Bey, Jöntürk hareketinin başarıyla gerçekleştirilmesinden sonra kentte düzenlenen resmî geçitin başında. (III/557, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1401 ve 1602).
66	0883	1908	Manastır (Bitola)	Niyazi Bey'in arkadaşı Adem Bey. (VIII/5015, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1506).
67 (*)	0884	1908	Manastır (Bitola)	Niyazi Bey, Üsküp ve Kalkandelen'den gelen bir grup tarafdarla. (IX/5845, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401).
68	0885	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürkler komitesi üyeleri. (Fotoğraf kışlada çekilmiştir). (IX/5825, MM, ebat: 24x30, kırılmış ve fotoğraf kısmen eksiktir, 1401).
69	0886	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk üyeleri: Manastır Belediye Başkanı (ön sırada sağdan birinci) Niyazi Bey, Manastır Valisi, topçu bataryasının komutanı, Ohri'li Eyüp Sabri Bey (Ohri'deki Jöntürk hareketini yöneten) ve diğerleri (Fotoğraf bugünkü Üniversite binasında çekilmiştir). (II/274, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401).
70	0887	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk komitesi: Selahaddin Bey (soldan ikinci), garnizon komutanı (üçüncü) ve Ramiz Bey (dördüncü). (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/630, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1401).
71	0888	1908	Manastır (Bitola)	Niyazi Bey'in arkadaşları Dursun Bey ve Selahaddin Bey. (Fotoğraf kışla önünde çekilmiştir). (III/1500, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401).
72	0889	1908	Manastır (Bitola)	Adem Bey yardımcısıyla birlikte (sağdan), (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/1507, MM, ebat: 13x18, kırılmış, 1401).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	K A T A L O G D A K ‹ F O T O ⁄ R A F I N		
		Tarihi	Yeri	Konusu
73	0891	1908	Manastır (Bitola)	Muhtar Bey (Korçalı) Jöntürk hareketine katılan arkadaşlarıyla birlikte. Bey, kılıçlı olanıdır. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (II/461, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1401).
74	0892	1908	Manastır (Bitola)	Ohri Jöntürk hareketi komitesi. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/647, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1401).
75 (*)	0893	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketinin tarafdarı olan Türk gençleri. (III/031, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401).
76 (*)	0894	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketi tarafdarlarının şehre varışı. Fotoğrafta: Adem Bey (entari giymiş), ortada Çerkez Bey (uzun saçlı) ve diğerleri görülmektedir. Çerkez Bey Cirokastroludur. (II/453, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401 ve 1602).
77 (*)	0895	1908	Manastır (Bitola)	Kostur Garnizonu'nun Muhtar Bey'in komutası altına Jöntürk hareketi esnasında Manastır'a gelişi. (II/455, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1401 ve 1602).
78	0896	1908	Manastır (Bitola)	Avcı Taburu'nun Remzi Bey'in (ata binmiş beyaz ceketli ve kalpağı (?) rozetli olan) komutası altında kente girişi. (II/276, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1402 ve 1602).
79	0897	1908	Manastır (Bitola)	Kent yakınlarında ordugâh kurmuş bir Jöntürk birliği (çadırlar altında). Bu birliği, Niyazi Bey'in dostu Tayyar Bey (bayraklı olan) komuta etmiştir. (II/274, MM, ebat: 18x24, kırılmış ve fotoğraf kısmen eksiktir, 1401 ve 1602).
80 (*)	0898	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketinin Kosturlu tarafdarlarının gelişi. Fotoğrafta onları karşılayan Kâmil Bey (ellerini uzatmış olan) görülmektedir. (Fotoğraf Dragor Irmağı yanında çekilmiştir). (II/446, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1401).
81	0900	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketinin zaferi dolayısıyla düzenlenen resmî geçite bando da katılmıştır. (I/1039, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401 ve 1202).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	K A T A L O G D A K ‹ F O T O ⁄ R A F I N		
		Tarihi	Yeri	Konusu
82 (*)	0901	1908	Manastır (Bitola)	Kordiplomatik. (Sağdan birinci Romen Konsolosudur). Manastır Valisi ve önde gelen askerî ve sivil yöneticilerle birlikte, Jöntürk birliklerinin resmî geçitini izlemekte. (II/429, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401, 1402 ve 1602).
83 (*)	0902	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketinin zaferi dolayısıyla düzenlenen resmî geçite yöre halkı da katıldı. (III/512, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401).
84	0903	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketi dolayısıyla düzenlenen resmî geçiti Manastırlılar sevinç ve ilgiyle izlemekteler. (Fotoğraf Kızıl Kışlalar'da çekilmiştir). (IX/5296, MM, ebat: 9x12, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401 ve 1602).
85 (*)	0904	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketinin zaferi dolayısıyla düzenlenen kutlamalara katılan Arnavut öğrencileri. (IV/1980, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir ve yıpranmıştır, 1401).
86	0906	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketinin zaferi dolayısıyla Kolonyalı Arnavutların şehri ziyarete gelişi. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (II/451, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1401).
87	0907	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketinin zaferi dolayısıyla Korça Arnavutlarının şehri ziyarete gelişi. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (II/481, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401).
88 (*)	0908	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketinin zaferi dolayısıyla şehri ziyarete gelen Toska Arnavutları subay Kâni Efendi yönetiyordu. (Fotoğraf şehrin yakınında çekilmiştir). (III/1483, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1401).
89	0909	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketinin zaferi dolayısıyla Arnavut çetelerinin Korça'dan gelişleri. (10 Haziran 1908). (Fotoğraf şehrin ana caddesinde çekilmiştir). (I/165, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1401 ve 1602).
90	0910	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketinin zaferi dolayısıyla düzenlenen törene Bulgaristan'dan katılanlar. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/549, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1401).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	K A T A L O G D A K ‹ F O T O ⁄ R A F I N		
		Tarihi	**Yeri**	**Konusu**
91	0911	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketinin zaferi dolayısıyla şehre gelen Korça yöresi Plyosa Köyü Ulahları. Başlarında eczacı Nikitsa Balamaç (oturanlardan birinci) bulunmaktadır. (II/415, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1401).
92	0912	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketinin zaferi dolayısıyla Korça'dan gelen Ulahlar. (Fotoğraf ana caddede çekilmiştir). (II/407, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401).
93	0913	1908	Manastır (Bitola)	Piskoposluk Partisi tarafdarları Jöntürk hareketinin zaferi dolayısıyla gösteri düzenlemekteler. (Fotoğraf ana caddede çekilmiştir). (I/173, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401).
94 (*)	0914	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketinin zaferi dolayısıyla kentte yaşayan Yahudiler gösteri düzenliyorlar. (II/212, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401).
95	0915	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketinin zaferi dolayısıyla resmî geçite iştirak eden Yahudiler. (I/1078, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kırılmış ve kısmen eksiktir, 1401).
96 (*)	0916	1908	Manastır (Bitola)	Başkan Dr. İstrate'nin başkanlığında bir grup Romanyalı bakan, Kemal Atatürk'ün olduğu kışladaki Türk Ordusu askerî birliğini ziyaret ederken. (Fotoğraf Jöntürk hareketinden sonra çekilmiştir). (III/640, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1401 ve 1602).
97	0917	1908	Manastır (Bitola)	Faytonlarla gelen Romanya hükümet Başkanı Dr. İstrate'nin (sakallı olan) başkanlığındaki bir grup Romanyalı bakanın karşılanması. Onlar Jöntürk hareketini hazırlayanların misafirleriydi. (Fotoğraf Tekel binası yakınlarında çekilmiştir. Bu olayla ilgili film de çekilmişti). (II/383, MM, ebat: ?x?, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401, 1404).
98	0919	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketinin zaferi dolayısıyla kente giren Makedon ihtilalci çetelerinin sıcakça karşılanması. (IX/5864, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1601).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	KATALOGDAK‹ FOTO⁄RAFIN		
		Tarihi	Yeri	Konusu
99	0965	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk hareketini bastırmak için İstanbul'dan gönderilen Şemsi Paşa'yı öldüren Lâtif Efendi (oturanlardan sağdan ikinci, başında beyaz takke vardır). Diğer suikastçılarla birlikte. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/634, MM, ebat: 18x24, kırılmış, 1401).
100	0966	1908	Manastır (Bitola)	Jöntürk ihtilaline karşı harekâtı yöneten Şemsi Paşa'nın öldürülmesi için Niyazi Bey'in gönderdiği Türk ordusu askerlerinden bir grup. (IX/5748, MM, ebat: 18x24, çatlamış, 1401 ve 1602).
101 (*)	0967	1908	Manastır (Bitola)	Kordiplomatik Manastır Valisi ile birlikte. (Vali ortada oturandır). Valinin solunda oturanlar: Rusya, İtalya ve Bulgaristan (Netkov) konsoloslarıdır. Sağında oturanlar ise, Bulgaristan konsolosunun eşi, Romanya, Yunanistan ve İngiltere konsoloslarıdır. Ayakta duranlar, (sağdan sola) İngiltere konsolosluğu sekreter ve tercümanı Manastırlı Pişuruta, Yunanistan ve Fransa konsoloslarının sekreterleri, Valinin sekreteri, Avusturya ve Sırbistan konsolosları, Bulgaristan konsolosluğunun askerî ateşesi sekreteri ve dört kavas (Türk kıyafeti giymiş). (Fotoğraf, Jöntürk hareketi esnasında Bulgaristan konsolosluğu avlusunda çekilmiştir). (I/109, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1404).
102	0972	1908	Grevena	Bekir Efendi: Kentte Jöntürk hareketini yönetti. Kendisi Manastır Askerî Rüştiyesi mezunlarındandır. Yanında çocuklar görülmektedir. (III/1750, MM, ebat: 13x18, kırılmış, 1401, 1505 ve 1602).
103	0979	1908	Gopeş	Jöntürk hareketinin zaferini kutlayan millî kıyafet giymiş Gopeşliler. (Fotoğraf Sima çeşmesi yanında çekilmiştir). (I/1020, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1202-1401).
104	0980	1908	Gopeş	Jöntürk hareketinin zaferini kutlayan bir grup Gopeşli. Fotoğrafta ellerinde tabanca bulunan kadınlar da görülmektedir. (IX/5697, MM, ebat: 18x24, çatlamış, 1401).
105	0986	1908	Yanya (Yanina)	Tatar Osman Paşa çocuklarıyla birlikte. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/1493, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1505).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	K A T A L O G D A K ‹ F O T O ⁄ R A F I N		
		Tarihi	Yeri	Konusu
106	0987	1908	Yanya (Yanina)	Jöntürk hareketini bastırmak için Manastır'a gönderilmiş olan Osman Paşa. (Fotoğraf daha önce çekilmiş filmden yapılmıştır). (III/635, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401 ve 1507).
107 (*)	0997	1908	Kojani	Türk ordu birliği. (IX/5807, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
108	0998	1908	Kolonya	Kâni Bey'in çetesi. (IV/1912, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
109	1012	1908	Sorovik	Türk ordu birliği. (VIII/5215, MM, ebat: 9x12, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
110	1016	1908	Resne (Resen)	Niyazi Bey tarafından inşa edilen bir bina. (II/1259, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 05).
111	1079	1909	Manastır (Bitola)	Manastır Türk Belediyesi Başkanı Haydar Bey. (III/1745, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1502 ve 1401).
112 (*)	1096	1909	Manastır (Bitola)	Türk ordusunda görev yapan Alman General Von der Golts Paşa (sağda paltolu olan). Yanındaki ise Turgut Paşa'dır. (II/427, MM, ebat: 18x24, kırılmış, 1602).
113 (*)	1097	1909	Manastır (Bitola)	Türk ordusunda görev yapan Alman general Von der Golts'un (uzun boylu, paltolu) Manastır tren istasyonuna varışı. Fotoğrafta Turgut Paşa da görülmektedir. (II/438, MM, ebat: 18x24, kırılmış, 1602).
114	1098	1909	Manastır (Bitola)	Von der Golts Paşa bir grup Türk subayı ile birlikte. (Fotoğraf ordu çadırları önünde çekilmiştir). (III/1747, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
115 (*)	1099	1909	Manastır (Bitola)	Türk Ordusu Harp Akademisi mezunları Kemal Atatürk ile birlikte. (Fotoğraf Akademi binası önünde çekilmiştir). (III/1417, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1602).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	K A T A L O G D A K ‹ F O T O ⁄ R A F I N		
		Tarihi	Yeri	Konusu
116	1100	1909	Manastır (Bitola)	Niyazi Bey Sultanı devirmek amacı ile İstanbul'a doğru yola çıkmak üzere olan Türk subaylarını kabûlü esnasında. (Fotoğraf tren istasyonu önünde çekilmiştir). (VII/4234, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
117	1101	1909	Manastır (Bitola)	Niyazi Bey (soldan birinci) askerî eğitim gören çocuklarla birlikte. (Çocuklar Resnelidir. Fotoğraf Dereani yöresinde çekilmiştir). (III/502, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
118 (*)	1102	1909	Manastır (Bitola)	Topçu subayı Şükrü Paşa. (III/1751, MM, ebat: 13x18, kırılmış ve fotoğraf kısmen eksiktir, 1502).
119	1103	1909	Manastır (Bitola)	Topçu albayı Şükrü Paşa. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (II/249, MM, ebat: 18x24, kırılmış, 1502 ve 1602).
120 (*)	1106	1909	Manastır (Bitola)	Romanya Başkanı Dr.İstrate'nin (sakallı) başkanlığındaki bakanların karşılanması. Niyazi Bey tabancalarıyla. (Fotoğraf "Terpsis" kahvehanesi önünde çekilmiştir). (IX/5644, MM, ebat: 18x24, kırılmıştır, 1404 ve 1602).
121	1107	1909	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmet Reşad'ın portresinin taşındığı resmî geçit. (Fotoğraf şehrin ana caddesinde çekilmiştir). (III/573, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 17).
122	1108	1909	Manastır (Bitola)	V. Mehmet Reşad'ın resminin taşındığı resmî geçit. (VIII/5220, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 17).
123	1109	1909	Manastır (Bitola)	Şehir Türk adliyesi Fotoğrafta Türk vali de görülmektedir (birinci sıranın ortasında). (III/568, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1401).
124	1111	1909	Manastır (Bitola)	Manastırlıların Jöntürk hareketi günü kutlamalarında millî giysiler giymiş Türkler görülüyor. (IX/5531, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1202).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	K A T A L O G D A K ‹ F O T O ⁄ R A F I N		
		Tarihi	Yeri	Konusu
125	1113	1909	Manastır (Bitola)	Orduevinin inşaatı esnasında kesilen kurban. Fotoğrafta Topçu Albay Şükrü Paşa (soldan üçüncü), Manastır Valisi (birinci, bastonlu, uzun boylu) ve diğerleri görülmektedir. (II/422, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 05, 1401).
126	1116	1909	Manastır (Bitola)	Türk ordusundan bir grup piyade subayı. (IX/5889, MM, ebat: 18x24, çatlamış, 1602).
127	1117	1909	Manastır (Bitola)	Türk ordusunun bir grup subayı. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (IX/5888, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
128	1118	1909	Manastır (Bitola)	Türk ordusunun subayları. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (IX/5901, MM, ebat: 18x24, çatlamış ve fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
129	1119	1909	Manastır (Bitola)	Şehir yakınlarında Türk topçu birliklerinin tatbikatı. (II/263, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
130	1120	1909	Manastır (Bitola)	Bir grup Türk subayı çadırlar önünde. (Fotoğraf şehir civarında çekilmiştir). (III/1486, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
131	1121	1909	Manastır (Bitola)	Türk ordusundan bir grup topçu subayı. (Fotoğraf kışla önünde çekilmiştir). (III/1752, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
132	1122	1909	Manastır (Bitola)	Bir grup Türk askeri. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/1504, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1602).
133	1123	1909	Manastır (Bitola)	Bir grup Türk subayı. (Fotoğraf magnezyum yardımıyla yapılmıştır). (III/1474, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1602).
134	1124	1909	Manastır (Bitola)	Bir Türk askerî doktorunun portresi. (I/993, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1502 ve 1602).
135	1125	1909	Manastır (Bitola)	Bir grup Türk askerî doktoru. (Fotoğraf kışlada çekilmiştir). (II/368, MM, ebat: 18x24, kırılmış ve kısmen eksiktir, 1602 ve 13).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	KATALOGDAK‹ FOTO⁄RAFIN		
		Tarihi	Yeri	Konusu
136	1146	1909	Manastır (Bitola)	Bir Türk ailesi (IX/5243, MM, ebat: 10x15, fotoğraf kısmen eksiktir, 1502).
137	1148	1909	Manastır (Bitola)	Kişova köyünden bir Türk ailesi. (V/2656, MM, ebat: 10x15, korunmuş, 1505).
138	1149	1909	Manastır (Bitola)	Millî kıyafet giymiş üç Türk. (V/2616, MM, ebat: 10x15, korunmuş, 1506).
139	1150	1909	Manastır (Bitola)	Türk ordusunun askerî manevralarını seyreden Manastırlılar. (Fotoğraf Monopol binası yakınında çekilmiştir). (III/641, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1506 ve 1602).
140	1263	1910	Manastır (Bitola)	İki ferâcesiz Türk kadını. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (IV/2155, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1202 ve 1506).
141	1266	1910	Manastır (Bitola)	İki Türk askeri. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (IV/2544, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 1506 ve 1602).
142 (*)	1267	1910	Manastır (Bitola)	Türk subaylarının bir ziyareti. (Fotoğraf kışlada çekilmiştir). (III/1755, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1202 ve 1602).
143	1268	1910	Manastır (Bitola)	Türk dağ topçusu kuvvetleri. (Fotoğraf şehre yakın bir yerde çekilmiştir). (IX/5891, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
144	1269	1910	Manastır (Bitola)	Kışlada düzenlenen bir tören esnasında Türk askerî doktorları. (Fotoğraf kışlada çekilmiştir). (IV/2166, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 13 ve 1602).
145 (*)	1270	1910	Manastır (Bitola)	Subaylar evinin temelini atan (?) Paşa (ortada, sakallı ve kordonlu) ve Turgut Paşa (solda), (Fotoğraf askerî akademide çekilmiştir). (II/271, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1506 ve 1602).
146	1284	1911	Manastır (Bitola)	İstanbul Polis Şefi Apostol Bazda (aslen Ulahdır, Klisura köyündendir) ve Sultan V.Mehmed Reşad'ın arkadaşı. (III/915, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	K A T A L O G D A K ‹ F O T O ⁄ R A F I N		
		Tarihi	Yeri	Konusu
147	1285	1911	Manastır (Bitola)	Şükrü Paşa (sağdan birinci), Sultan V.Mehmed Reşad'ı karşılamak üzere Selanik'e hareket etmeden önce. (III/930, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1401 ve 1502).
148 (*)	1286	1911	Manastır (Bitola)	Tren istasyonunda Sultan V.Mehmed Reşad'ın karşılanması. (Sultan faytona binmiştir). (IX/5856, MM, ebat: 18x24, fotoğraf çatlamış ve kısmen eksiktir, 1404).
149 (*)	1287	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad kendisine refakat edenlerle birlikte. (II/1137, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1404).
150 (*)	1288	1911	Manastır (Bitola)	Sultanın tren istasyonunda karşılanması. (II/1213, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1404).
151	1289	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad Manastır Türk Belediyesi'nin penceresinden şerefine yapılan gösteriyi seyrederken. (III/799, MM, ebat: 18x24, fotoğraf çatlamış ve kısmen eksiktir, 1404).
152	1290	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad Manastır Türk Belediyesi'nin penceresinden şerefine yapılan gösteriyi seyrederken. (IX/5752, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1404).
153 (*)	1291	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad namaz kılmak için camiye gitmek üzere, geceyi geçirdiği Manastır Türk Belediyesi'nden ayrılırken. (I/164, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1404).
154	1292	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad'ın büyük oğlu Manastırlılar tarafından hediye edilen Debre kıyafetiyle. (Fotoğraf Manastır Türk Belediye binasının salonlarından birinde çekilmiştir. Bugün bu bina Manastır Üniversitesi olarak kullanılmaktadır). (III/908, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1404).
155	1293	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad'ın oğlu, Manastırlılar tarafından hediye edilen Debre kıyafetiyle. (Fotoğraf Manastır Türk Belediyesi'nde çekilmiştir. Bu bina şimdi Rektörlük binasıdır). (III/800, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1404).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	K A T A L O G D A K ‹ F O T O ⁄ R A F I N		
		Tarihi	Yeri	Konusu
156	1294	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad'ın oğullarından biri, Manastırlılar tarafından hediye edilen Debre kıyafetiyle. (Fotoğraf Manastır Türk Belediye Binasında çekilmiştir. Bu bina bugün Manastır Üniversitesi Rektörlük binasıdır). (III/1847, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1404).
157	1295	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad'ın oğullarından biri Manastırlılar tarafından hediye edilen Debre kıyafetiyle. (Fotoğraf Manastır Türk Belediyesi Binasının odalarından birinde çekilmiştir. Şimdi bu bina Rektörlük binasıdır). (III/906, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1404).
158	1296	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad'ın oğulları Manastırlılar tarafından hediye edilen Debre kıyafetleriyle. (Fotoğraf Manastır Türk Belediyesi binasında çekilmiştir. Bugün bu bina Rektörlük binasıdır). (III/1761, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1404).
159	1297	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad'ın oğulları Manastırlılar tarafından hediye edilen Debre kıyafetiyle. (Fotoğraf Manastır Türk Belediye binasının odalarından birinde çekilmiştir. Bu bina bugün Rektörlük binasıdır). (III/761, MM, ebat: 18x24, fotoğraf çatlamış ve kısmen eksiktir, 1404).
160	1298	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad'ın oğulları Manastırlılar tarafından hediye edilen Debre kıyafetiyle. (Fotoğraf Manastır Türk Belediye binasının odalalarından birinde çekilmiştir. Bu bina bugün Rektörlük binasıdır). (IV/2314, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1404).
161	1299	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad'ın oğulları "Tumbe Cafe"de akşam yemeği yerken. (IX/5628, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1404).
162	1300	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad'ın yaveri (şeritli üniformalı) bir arkadaşı ile. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (I/984, MM, ebat: 13x18, kırılmış, 1401).
163	1301	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad'ın paşaları "Tumbe Cafe"de öğle yemeği yerken. (III/796, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	K A T A L O G D A K ‹ F O T O ⁄ R A F I N		
		Tarihi	Yeri	Konusu
164 (*)	1302	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad'ın paşaları "Tumbe Cafe"de istirahat ederken. (III/798, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401).
165	1303	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad'a refakat eden Türk Saray muhafızları. (Fotoğraf Manastır Belediyesi binası önünde çekilmiştir). (I/110, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
166	1307	1911	Manastır (Bitola)	Türk ordusunun dağ topçu kuvvetleri. (Fotoğraf kışla önünde çekilmiştir). (II/266, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1602).
167	1308	1911	Manastır (Bitola)	Turgut Paşa. (II/571, MM, ebat: 18x24, kırılmış, 1502).
168	1310	1911	Manastır (Bitola)	Türk askerî doktorlarının bir töreni. (Fotoğraf kışlada magnezyum yardımıyla çekilmiştir). (III/1749, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 13 ve 1602).
169	1311	1911	Manastır (Bitola)	Türk subayları bir ziyafet esnasında. (Fotoğraf kışlada çekilmiştir). (III/1488, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1602).
170	1312	1911	Manastır (Bitola)	Türk gençleri "Tumbe Cafe"de bir eğlence esnasında. (III/1414, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 1506).
171	1313	1911	Manastır (Bitola)	Türk Lisesi mezunlarından bir grup. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). Fotoğrafta Amerika'da yaşayan Doktor Haralampi Çikma (ortada) da görülmektedir. (IV/2167, MM, ebat: 13x18, kırılmış ve fotoğraf kısmen eksiktir, 1201).
172 (*)	1314	1911	Manastır (Bitola)	Tsrni Most yakınlarında Sultan V.Mehmed Reşad şerefine yapılan tören tahtı. (II/433, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1202).
173 (*)	1315	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad şerefine yapılan tören tahtı. (Fotoğraf Manastır Türk Belediyesi binası önünde çekilmiştir). (IX/5882, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1202).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	K A T A L O G D A K ‹ F O T O ⁄ R A F I N		
		Tarihi	Yeri	Konusu
174 (*)	1316	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad'ın şehri ziyareti esnasında gecelediği Manastır'ın eski Türk Belediyesi binası. (Bu bina bugün Rektörlük binasıdır). (II/1256, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 05).
175 (*)	1317	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad'ın misafirleri kabul ettiği oda. (Manastır Türk Belediyesi binasında. Bu bina bugün Rektörlük binasıdır). (II/420, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 05).
176	1318	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad'ın ziyareti vesilesi ile "Tumbe Cafe"de yapılan yapı. (Sultan orada yemek yiyordu). (I/86, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 05).
177	1319	1911	Manastır (Bitola)	Sultan V.Mehmed Reşad'ın yattığı basamaklı yatak. (Fotoğraf Manastır Türk Belediyesi binasının odalarının birinde çekilmiştir. Bu bina bugün Rektörlük binasıdır). (III/758, MM, ebat: 18x24, fotoğraf çatlamıştır, 05).
178	1320	1911	Manastır (Bitola)	Manastırlı kuyumcuların Sultan V.Mehmed Reşad'a hediye olarak yaptıkları masa. (III/1588, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1202).
179	1321	1911	Manastır (Bitola)	Manastırlılar tarafından Sultan V.Mehmed Reşad'a hediye edilen Manastırlı kuyumcuların altın ve gümüşten yaptıkları masa. (I/1069, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1202 ve 09).
180	1330	1911	Manastır (Bitola)	Köy yakınlarında tatbikat yapan Türk ordu birlikleri. (III/1754, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
181	1334	1911	Manastır (Bitola)	Şükrü Paşa (imamın sağında) Türk ordusunun bir grup topçu subayıyla birlikte. (Fotoğraf "Tumbe Cafe"de çekilmiştir). (III/1763, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1602).
182	1434	1912	Manastır (Bitola)	Bir grup savaş esiri Türk doktoru diğer bir grup Sırp doktoruyla beraber. (Fotoğraf hastahane önünde çekilmiştir). (II/374, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 13).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	KATALOGDAK‹ FOTO⁄RAFIN		
		Tarihi	Yeri	Konusu
183	1436	1912	Manastır (Bitola)	Toplarının yanında bir grup Türk topçusu. (Fotoğraf Tsırna Reka (Kara nehir) yanında çekilmiştir). (III/1757, MM, ebat: 13x18, kırılmış ve fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
184	1452	1912	Debre (Debar)	Türk ordusunun kamp yapması. (VIII/5221, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1602).
185	1459	1912	Sorovik	Türk heyeti. (Ortadaki belediye başkanıdır). (II/483, MM, ebat: 18x24, kırılmış, 1401).
186 (*)	1460	1912	Sorovik	Türk heyetinin belediye başkanıyla çekilmiş fotoğrafı. (II/479, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1401).
187	1507	1898 1912	Manastır (Bitola)	Türk Yarbayı Salahaddin Bey. (VIII/5217, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1507).
188	1521	1898 1912	Manastır (Bitola)	İki kadın: Oturan Osmanlı Bankası müdürünün eşidir. (Şehir kıyafetiyle). (I/28, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1506).
189 (*)	1524	1898 1912	Manastır (Bitola)	Manastır Türk heyeti: Ortadaki Vali; birinci sıradakiler, sağdan itibaren: Rum temsilcisi Dr.Hristiadi, başkan yardımcısı, vali, bir subay, Belediye başkanı; ikinci sırada sağdan birincinin kim olduğu bilinmemektedir. Ondan sonrakiler sırasıyla Sırp temsilcisi eczacı Kostaki ve Romen lisesinin bir öğretmenidir. Aralarında Yamakia Manakya da vardır. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (II/296, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1401).
190	1527	1898 1912	Manastır (Bitola)	Kenan Bey. (Birinci sırada ortada, yönettiği heyet üyeleriyle; sağdan birinci Sadık Bey'dir). (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/578, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1507 ve 1602).
191	1642	1898 1912	Manastır (Bitola)	Türk yargıçları Vali ile (ortada). (Fotoğraf Türk mahkemesi binasında çekilmiştir). (III/639, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1401).
192	1659	1898 1912	Manastır (Bitola)	Prespe'nin Asamati köyünden üç Türk Beyi. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/1450, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1506).
193	1660	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir Türk. (VIII/5178, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1502).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	KATALOGDAK‹ FOTO⁄RAFIN		
		Tarihi	Yeri	Konusu
194	1661	1898 1912	Manastır (Bitola)	İki Türk (atölyede). (VIII/5187, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1506).
195	1662	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir Türk doktoru. (VIII/5193, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 13 ve 1502).
196	1663	1898 1912	Manastır (Bitola)	Türk kıyafeti giymiş bir asker. (VIII/5213, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1202 ve 1502).
197	1664	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir Türk. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (VIII/5233, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1502).
198 (*)	1665	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir Türk. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (VIII/ MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1502).
199	1666	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir Türk'ün portresi. (IX/5311, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1502).
200 (*)	1667	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir Türk. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (VII/4117, MM, ebat: 10x15, korunmuş, 1502).
201 (*)	1668	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir Türk. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (VIII/4921, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1502).
202 (*)	1669	1898 1912	Manastır (Bitola)	Millî kıyafet giymiş iki Türk. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (VIII/5037, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1506).
203 (*)	1670	1898 1912	Manastır (Bitola)	İki Türk memur. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (VIII/ , MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1506).
204 (*)	1671	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir Türk. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (VIII/5148, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1506).
205 (*)	1672	1898 1912	Manastır (Bitola)	Türk ordusunda bayram kutlamaları. (III/510, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1202 ve 1602).
206 (*)	1673	1898 1912	Manastır (Bitola)	Selfice köyü Türk Kaymakamı. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/1656, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1502).
207 (*)	1674	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir Türk subayı çadırının önünde. (Fotoğraf şehir civarında çekilmiştir). (III/1746, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1507).
208	1675	1898 1912	Manastır (Bitola)	Türk süvari subayı. (Fotoğraf atölyede çekilmiş-tir). (III/940, MM, ebat: 13x18, korunmuş, 1507).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	KATALOGDAK‹ FOTO⁄RAFIN		
		Tarihi	Yeri	Konusu
209	1677	1898 1912	Manastır (Bitola)	Türk topçularının tatbikatı. (III/637, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
210	1678	1898 1912	Manastır (Bitola)	Türk topçularının tatbikatı. (II/251, MM, ebat: 18x24, 1602).
211 (*)	1679	1898 1912	Manastır (Bitola)	Türk süvari subayları. (Fotoğraf Kızıl Kışla (Tsrvena Kasarna) önünde çekilmiştir). (II/252, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1507).
212	1680	1898 1912	Manastır (Bitola)	Türk askerleri tatbikattan sonra istirahat ederlerken. (II/253, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
213 (*)	1681	1898 1912	Manastır (Bitola)	Türk askerî hastahanesi personeli. (Fotoğraf tren istasyonunda bir tren önünde çekilmiştir). (II/386, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 13 ve 1602).
214	1682	1898 1912	Manastır (Bitola)	Türk topçu birliği. (Fotoğraf kışla önünde çekilmiştir). (II/444, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
215 (*)	1683	1898 1912	Manastır (Bitola)	Türk askeri. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/508, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1507).
216	1684	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir grup Türk subayı. (Fotoğraf "Tumbe Kafe"de çekilmiştir). (I/133, MM, ebat: 18x24, kırılmış, 1507).
217	1685	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir grup Türk subayı komutanlarıyla birlikte. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (I/159, MM, ebat: 18x24, kırılmış, 1507).
218	1686	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir grup Türk askeri. (Fotoğraf Kızıl Kışla (Tsrvena Kasarna) önünde çekilmiştir). (IV/2618, MM, ebat: 10x15, korunmuş, 1602).
219	1687	1898 1912	Manastır (Bitola)	Türk inzibatına mensup iki kişi. (VIII/5276, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1507 ve 1602).
220	1688	1898 1912	Manastır (Bitola)	İki Türk askeri. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (VIII/5276, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1507 ve 1602).
221 (*)	1689	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir Türk askeri. (VIII/5042, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1507).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	K A T A L O G D A K ‹ F O T O ⁄ R A F I N		
		Tarihi	Yeri	Konusu
222	1690	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir Türk askeri. (VIII/5072, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1507).
223	1691	1898 1912	Manastır (Bitola)	İki Türk askeri. (VIII/5082, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1507).
224	1692	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir Türk askeri. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (VIII/5081, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1507).
225	1693	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir Türk askeri. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (VIII/5084, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1507).
226	1694	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir Türk askeri. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (VIII/5083, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1507).
227	1695	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir Türk subayı. (VIII/5096, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1507).
228	1696	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir Türk askeri. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (VIII/5153, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1507).
229	1697	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir Türk askeri. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (VIII/5156, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1507).
230	1698	1898 1912	Manastır (Bitola)	Bir Türk askeri. (VIII/5168, MM, ebat: 9x12, korunmuş, 1507).
231	1759	1898 1912	Manastır (Bitola)	Evli bir Türk çifti. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (VII/3960, MM, ebat: 10x15, korunmuş, 1504).
232	1783	1898 1912	Gopeş	Türk subayları köylülerle birlikte. (Fotoğraf "Sima Çeşmesi" yöresinde çekilmiştir). (II/294, MM, ebat: 18x24, korunmuş, 1506, 1507).
233	1784	1898 1912	Gopeş	Türk ordusunun tatbikatı. (III/570, MM, ebat: 18x24, 1602).
234	1799	1898 1912	Yanya (Yanina)	Hıdrellez gününde pikniğe çıkan bir grup Türk. (III/547, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1204).
235	1838	1898 1912	?	Türk ordusunun dağ topçusu birliği. (III/553, MM, ebat: 18x24, fotoğraf kısmen eksiktir, 1602).
236 (*)	2036	1916	Manastır (Bitola)	Tevfik Bey'in hizmetcisi çocuklarıyla birlikte. (III/1479, MM, ebat: 13x18, fotoğraf kısmen eksiktir, 1505).

S›ra Nu.	Kronolojik Katalo¤un S›ra Nu	K A T A L O G D A K ‹ F O T O ⁄ R A F I N		
		Tarihi	Yeri	Konusu
237	2037	1916	Manastır (Bitola)	Sultanın temsilcisi Cafer Yupi'nin hizmetcisi çocukları ile birlikte. (Fotoğraf atölyede çekilmiştir). (III/1489, MM, ebat: 13x18, kırılmış, 1505).

FOTOĞRAF KATALOĞUNUN İNDEKSİ

Abdülfevzi, Selanik Türk mahkeme reisi 17

Adem Bey, Resneli Niyazi Bey'in arkadaşı ve Jöntürk hareketi taraftarı 66, 72, 76

Akademi binası, Manastır'da 115

Anastas Mitrev 64

Apostol Bazda, Ulah, İstanbul Polis Şefi 146

Arnavut(lar), Kolonyalı 86, 87, 88

—çeteleri, Korçalı, Jöntürk hareketinin zaferi dolayısıyla şehre gelişleri 89

—millî kıyafeti 17

—öğrencileri, Jöntürk hareketi kutlamalarında 85

Askerî;

—hastahane 15, 32

—komisyon, silahları incelemekle görevli 16

—akademi, Manastır'da 145

—birlik 96

—doktor(lar) 134, 135, 144, 182, 195

—manevra, Manastır'da 139

Atatürk, M. Kemal, 19, 96, 115

Avcı Taburu 78

Avusturya Konsolosu 101

Aya Nedelya bkz. Sv. Nedelya 64

Bayram kutlamaları, Türk ordusunda 205

Bekir Efendi, Manastır Askerî Rüştiyesi mezunlarından, Jöntürk hareketinin başında 102

Bulgaristan (Netkov) Konsolosu 101

Bulgaristan Konsolosluğu, Manastır 101

Bulgaristanlılar, Jöntürk hareketi zaferine katılanlar 90

Cafer Yupi, Sultan'ın temsilcisi 237

Çerciz, [Serkis, Cercis (?)] Bey, Partizan Cemiyeti binası önündeki alanda birliklerinin başında 60

Çerkez Bey, Girokastrolu 76

Dağ topçu;

—bataryası, Türk ordusu 31

—birliği, Türk ordusunun 143, 166, 235

Dragor Irmağı 80

Dreani yöresi, Manastır'da 117

Dursun Bey, Niyazi Bey'in arkadaşı 57, 71

Eğlence, Türk Ordusunda 51

Eyüp Sabri Bey, Ohrili, Ohri'deki Jöntürk hareketini yöneten 69

Fransız Konsolosluğu Kavası, Türk şehir kıyafetiyle 21

Garnizon komutanı, Jöntürk komitesinden 70

Geçit resmi,

—II. Abdülhamit şerefine düzenlenen tören 10

—Sultan Mehmet Reşad V' in portresinin taşındığı 121, 122

Gopeşliler, Jöntürk hareketi zaferi kutlamalarında 103, 104

Haralampi Çikma, Dr., Amerika'da yaşayan 171

Haydar Bey, Manastır Türk Belediyesi Başkanı 111

Hayri Efendi, tütün üretimi müfettişi 7

Hıdrellez şenlikleri, 234

Hristiadi, Dr., Rum temsilcisi 189

İngiltere Konsolosu, Manastır 101

İsmet Paşa, II. Abdülhamid için yapılan törende 6

İstrate, Dr., Romanya Başkanı 96, 97, 120

İtalya Konsolosu 101

Jöntürk birliği, ordugâh kurmuş halde 79

Jöntürk hareketi 63, 77, 101, 124

—resmî geçidi 65, 81, 82, 83, 84

—taraftarları 73, 75, 76, 80

—teşkilatçıları 59

—nin yöneticisi 58

Jöntürk komitesi üyeleri 68, 69, 70

kadınlar, şehir kıyafetiyle 188

Kalkandelenliler 67

Kâmil Bey 80

Kâni Bey, çete reisi 108

Kâni Efendi, subay, Toskalı Arnavutların başında 88

Kenan Bey 190

Kızıl Kışla (Tsrvena Kasarna), Manastır 84, 211, 218

Kordiplomatik., Manastır'da 82, 101

Kostaki, eczacı 189

Kostur Garnizonu, Manastır'a gelişi 77

kurban kesimi, orduevinin inşaatı esnasında 125

Lâtif Efendi, subay, Şemsi Paşa'nın katili 34, 99

Makedon çeteleri, Jöntürk hareketinin zaferi dolayısıyla kente giren 98

Manastır 58, 77

—Belediye Başkanı 69

—Türk Belediyesi binası 151, 152, 153, 165, 173, 174, 175

—Türk heyeti 189

—Valisi 52, 69, 82, 101, 125, 189, 191

—lılar 84, 124, 139

masa, Sultan V. Mehmed Reşad'a hediye olarak yapılan 178, 179

Mehmed Reşad V., Osmanlı Sultanı 148, 149, 150, 151, 152, 153, 173, 174, 175

—oğulları, Debre kıyafetiyle ve Tumbe Cafe'de 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161

—paşaları 163, 164

—yaveri 162

mitralyöz 18

—birliği 4

Muhtar Bey, Korçalı 73

Muhtar Bey, Kostur Garnizon Komutanı 77

Mustafa Paşa, Kolonyalı 5

Nikitsa Balamaç, Eczacı 91

Niyazi Bey, Resne garnizonundan ve Jöntürk komitesinden 35, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 67, 69, 110, 116, 117, 120

Niyazi Bey'in yaptırdığı bina, Manastır 110

Ohri Jöntürk hareketi komitesi. 74

Orduevi, Manastır'da, inşaat halinde 125

Partizan Cemiyeti binası, Manastır'da 60

Piskoposluk Partisi taraftarları, Jöntürk hareketinin zaferi dolayısıyla yapılan kutlamalarda 93

Pişuruta, Manastırlı, İngiltere Konsolosluğu sekreter ve tercümanı 101

piyade subayları, Türk ordusunda 126

Ramiz Bey, Jöntürk komitesinden 70

Remzi Bey, Avcı Tabur Komutanı 78

Resneli çocuklar 117

Rıza Efendi 53

Rıza Paşa, Manastır Valisi 54, 55

Romanya Konsolosu 82, 101

Romanyalı bakan 96, 97

Romen lisesi öğretmeni 189

Rusya Konsolosu 101

Sadık Bey 190

Salahaddin Bey, Jöntürk komitesinden, Niyazi Bey'in arkadaşı 70, 71

Salahaddin Bey, Türk Yarbayı 187

Saray muhafızları. 165

Selfice Köyü Türk Kaymakamı bkz. Türk Kaymakamı 206

Sırbistan Konsolosu 101

Sırp doktorları 182

Sima Çeşmesi, Gopeşte 103, 232

Sv. Nedelya (bkz. Aya Nedelya) 64

Şükrü Paşa, Topçu Albay 118, 119, 125, 147, 181

Tatar Osman Paşa, Yanya Valisi 6, 105, 106

Tayyar Bey, Avcı Taburu Komutanı 56, 79

Teğmen, Türk ordusunda 27

Terpsis kahvehanesi, Manastır 120

Tevfik Bey 236

tören tahtı, Sultan V. Mehmed Reşad için 172, 173

tören, II. Abdülhamid şerefine yapılan 6, 10

tren istasyonu, Manastır'da 116

Tsrni Most, Manastır'da 172

Tumbe Cafe, Sultan V. Mehmed Reşad'ın yemek yediği bina 163, 164, 170, 176

Turgut Paşa 112, 113, 145, 167

Türk(ler), poz vermiş olarak 22, 26, 28, 40, 42, 43, 193, 194, 197, 198, 199, 200, 201, 204,

—adliyesi görevlileri 123

—ailesi 29, 136, 137, 231

—asker(leri)i 3, 99, 100, 132, 141, 196, 212, 215, 218, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 228, 229, 230

—askerî hastahanesi personeli 213

—Beyi, Asamati köyünden 192

—çocuğu 39

—çocuğu, sünnet töreninde 33, 44

—gençleri 170

—heyeti 185, 186

—inzibatları. 219

—kadını, feracesiz 140

—Kaymakamı, Selfice köyü 206

—Kulübü 44

—Lisesi mezunları 171

—lisesi öğrencileri 36

—mahkemesi binası 191

—milli kıyafetli 14, 20, 45, 124, 138, 202

—memur 203

—okulu mezunları 25

—ordu birliği. 15, 107, 109, 180,

—ordu birliği kampı 184

—Ordusu 115

—Ordusu bataryası, Kışla önünde 50

—ordusu mensupları mitralyöz başında 18
—ordusunun tatbikatı 49, 233
—subay(lar)ı 8, 12, 13, 23, 24, 41, 46, 48, 54, 57, 114, 116, 127, 128, 130, 133, 142, 168, 169, 207, 216, 217, 227, 232
—süvari birliği 30
—süvari subay(lar)ı 208, 211
—Şehir Belediye Heyeti 37
—topçu birliği 129, 214
—topçu birliği bataryası 1, 2, 9, 38
—topçu birliği komutanı 69
—topçu subay(lar)ı 47, 53, 131, 181
—topçularının tatbikatı 129, 209, 210
—topçusu 183
—vali, Manastır'da 123
—yargıçları 191
—Yüzbaşısı, askerî eczacı 11
—hıdrellez şenliklerinde 234
Ulahlar, Korça yöresinden, Jöntürk hareketinin zaferi dolayısıyla şehre gelişleri 91, 92
Üsküplüler 67
Von der Golts Paşa, Alman General 112, 113, 114
Yahudiler, Jöntürk hareketi resmi geçidinde 94, 95
Yamakia Manakya 189
Yanya Gölü 2, 9
yatak, basamaklı, Sultan V.Mehmed Reşad'ın Manastır'da yattığı 177
Yunanistan Konsolusu 101

C. MİKROFİLMLER

1- Kadı Sicilleri: Manastır Kadılığının, 1607-1927 tarihleri arasındaki kayıtlarını ihtiva eden 185 adet sicilin tamamının mikrofilmleri Osmanlı Arşivi'ne kazandırılmıştır. Bu sicillerin listesi yukarıda II. Bölüm'de (Bkz. Sayfa 48-54) ayrıntılı olarak verilmiştir.

2- Ferman, Berat, Vakfiye ve Buyruldular: Makedonya Arşivi'nde "Özel Belgeler Kolleksiyonu" seri adıyla tasnif edilmiş olan ferman, berat, vakfiye ve buyruldular, 356 pozitif poz halinde Osmanlı Arşivi'ne kazandırılmıştır. Bu belgelerinde ayrıntılı listesi ve açıklamaları yukarıda II. Bölümde (Bkz. Sayfa 24-44) verilmiştir.

3- Üsküp Belediyesi Defterleri: Üsküp Belediyesinin idarî birimlerine ait olup Makedonya Arşivi'nde "Üsküp Belediye Yönetimi" seri başlığıyla tasnif edilmiş olan bu defterlerden aşağıda listesi verilenlerin mikrofilmleri arşivimize kazandırılmıştır.

Üsküp Belediyesi Defterlerinden Mikrofilmi Alınanların Listesi

Sıra Nu.	Defterin Muhtavası	Tarihi	Makedonya Arşivindeki Nu.
1	Üsküp belediyesi kayıt defteri	1297 (1881)	1
2	"	1307 (1891)	2
3	"	1312 (1896)	3
4	Üsküp belediyesi karar defteri	1298 (1882)	10
5	"	1301 (1885)	11
6	Meclis-i Mebusan Seçim defteri 2. cildi	1324 (1908)	13
7	Üsküp belediyesi icâr ve eshâr olunan emlâkın kontrata defteri.	1314 (1898)	14
8	Üsküp belediyesi itfaiye ve arabacılarına mahsus defter.	1326 (1910)	15
9	Üsküp belediyesinden bina inşaatı için verilen ruhsat tezkerelerinin defteri	1303 (1887)	16
10	"	1305/6 (1889/90)	17
11	"	1306 (1890)	18
12	"	1307 (1891)	19
13	"	1309 (1893)	20

14	"	1309/10 (1893/4)	21
15	"	1310 (1894)	22
16	"	1311 (1895)	23
17	Üsküp belediyesi varidat ve masarifat defteri	1285/88 (1869/72)	24
18	"	"	25
19	"	1303/4 (1887/88)	26
20	"	1305/6 (1889/90)	27
21	"	1313 (1897)	29
22	"	1313 (1897)	30
23	"	1317/18 (1901/02)	51